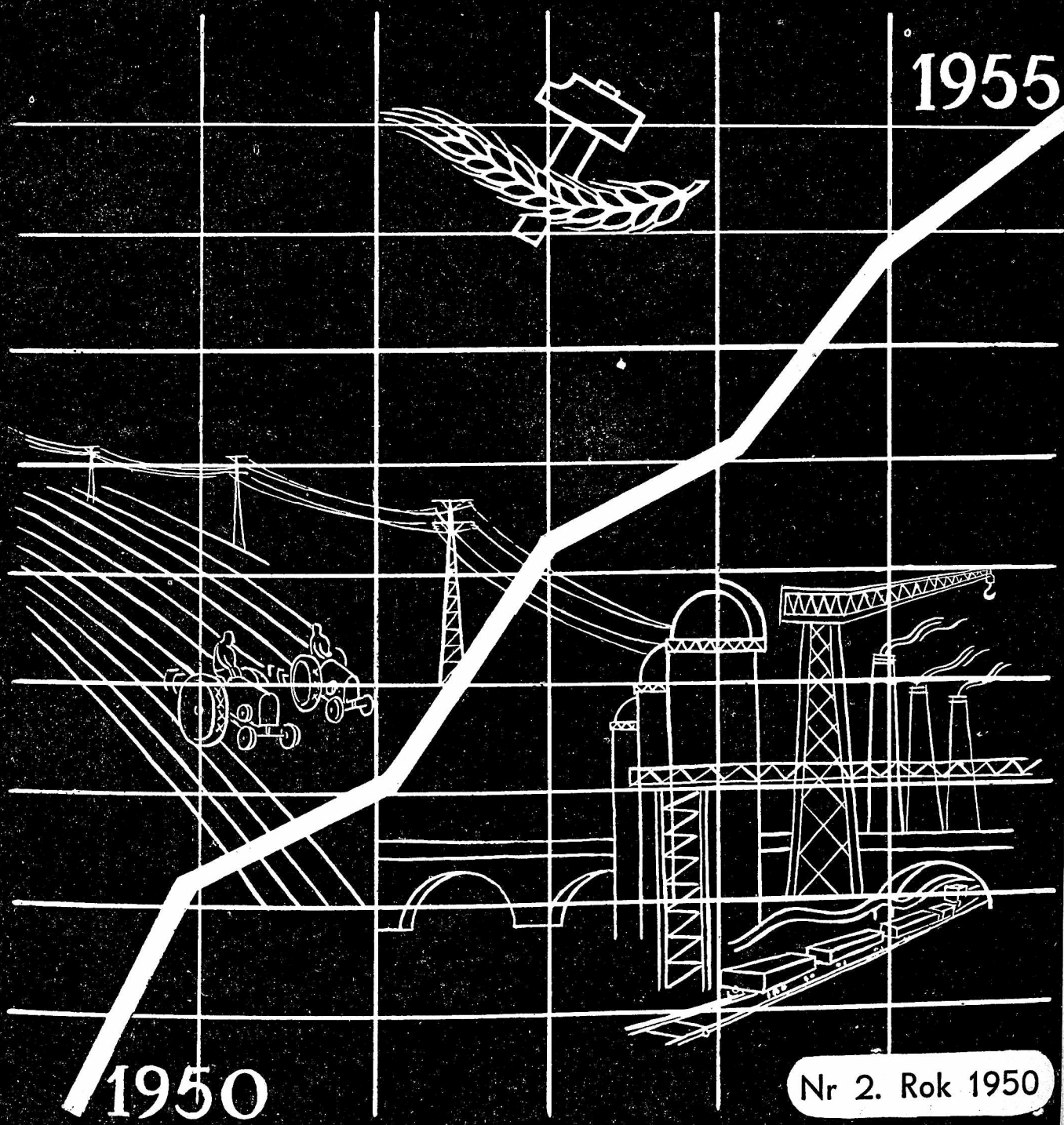

GOSPODARKA PLANOWA

1950

1955

Nr 2. Rok 1950

GOSPODARKA PLANOWA

Nr 2

Warszawa, luty 1950 r.

Rok V

TREŚĆ NUMERU

	Str.
PRELIMINARZ BUDŻETOWY NA R. 1950 — <i>Dr L. Kurowski</i>	62
WAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA TECHNICZNE W PLANIE 6-LETNIM — <i>Inż. I. Borejdo</i> .	67
PLANY MINISTERSTWA PRZEMYSŁU ROLNEGO I SPOŻYWCZEGO NA ROK 1950 — <i>Inż. Z. Kokeli</i>	69
SPÓLDZIELCZOŚĆ RZEMIEŚLNICZA W PLANIE NA R. 1950 — <i>Mgr K. Gadomski</i> . .	72
O NOWYCH PLANACH KONT — <i>St. Skrzywan i A. J. Kmiotek</i>	77
Z ZAGADNIENŃ GOSPODARKI NIEMIECKIEJ — <i>A. Kaduszkiewicz</i>	80
Z RADZIECKICH DOSWIADCZEŃ GOSPODARCZYCH: Osobiste rachunki oszczędności — nowa forma współzawodnictwa socjalistycznego i roz- rachunku gospodarczego — <i>S. Tatur</i>	86
Doświadczenia kirowogrodzkich zakładów budowy maszyn rolniczych „Czerwona Gwiaz- da“ — <i>A. Merkulow</i>	93
MATERIAŁY I REFERATY	
Ustawa o rumuńskim narodowym planie gospodarczym na r. 1950	96
Z KRONIKI PLANOWANIA	
Narodowy plan gospodarczy w wykonaniu	101
PRZEGLĄD ZAGRANICZNY	
Wykonanie planu odbudowy i rozwoju Rosyjskiej SFRR * Wykonanie planu czecho- słowackiego na r. 1949 * Wykonanie planu rumuńskiego na r. 1949 * Wykonanie planu węgierskiego na r. 1949 * Wykonanie planu bułgarskiego na r. 1949	
Z WYDAWNICTW GOSPODARCZYCH	109
Z prasy radzieckiej * Wydawnictwa nadesłane.	

BUDŻET państwa socjalistycznego, reprezentując ideologię i politykę klasy pracującej — robotników, chłopów oraz pracującej inteligencji, popiera i rozwija ustrój socjalistyczny, buduje gospodarkę socjalistyczną, podnosi poziom dobrobytu materialnego i kulturalnego mas, chroni własność socjalistyczną i broni państwa socjalistycznego przed atakami wrogiego kapitalistycznego otoczenia. Natomiast funkcje budżetu państwa demokracji ludowej przedstawiają się w sposób bardziej skomplikowany. Realizuje on cele, które przyświecają budżetowi socjalistycznemu. Ale równocześnie celem i zadaniem budżetu państwa demokracji ludowej jest likwidacja resztek ustroju kapitalistycznego, przekształcanie niektórych elementów gospodarki drobno - towarowej na pozytywne elementy gospodarki społecznej, budowanie podstaw socjalizmu.

Jaskrawą, czerwoną nicią przechodzącą przez budżet państwa demokracji ludowej jest moment walki klasowej, będący podstawową wytyczną, która umożliwia znalezienie właściwego rozmiaru i kierunku budżetu. Walka klasowa winna znajdować swój wyraz przede wszystkim po stronie wydatków, kierując środki pieniężne państwa demokracji ludowej na stworzenie kadr nowego społeczeństwa socjalistycznego o wysokim poziomie politycznym, kulturalnym, moralnym i fizycznym, na danie tym kadrom możliwie najlepszego aparatu rzeczowego i technicznego dla zrealizowania zadań polityki socjalistycznej, na użycie tych kadr i aparatu w celu budowy nowej rzeczywistości oraz łamania i kruszenia resztek kapitalizmu, na obronę państwa ludowego przeciw atakom zewnętrznym. Po stronie dochodów walka klasowa winna się wyrażać łagodzeniem obciążenia finansowego robotników, pracowników oraz chłopów biedniaków i średniaków, przy równoczesnym zwiększaniu ciężarów w stosunku do klasy kapitalistycznej.

Kształtowanie strony dochodów budżetu państwa demokracji ludowej z punktu widzenia polityki klasowej uwypukla w całej pełni znaczenie budżetu w zakresie redystrybucji dochodu narodowego. Mianowicie zadaniem budżetu jest przejąć część dochodu narodowego przechwyconą przez kapitalistów, niwelując w ten sposób wyzysk dokonywany na klasie pracującej. Rozdysponowując równocześnie środki pieniężne po stronie wydatków, budżet kieruje je na cele służące najszerszym masom pracującym, eksploatowanym dotąd i krzywdzonym przez kapitalistów. Wydatki te podnoszą poziom dobrobytu mas, udostępniając im sprawiedliwy udział w użytkowaniu dochodu narodowego.

Oto podstawowe cechy charakterystyczne budżetu państwa demokracji ludowej, które trze-

ba mieć na względzie, jeśli się pragnie dobrze zrozumieć preliminarz budżetowy Rzeczypospolitej Polskiej na rok 1950, preliminarz na pierwszy rok sześćoletniego planu budowy socjalizmu w Polsce.

* *
*

Projekt Ustawy Skarbowej na r. 1950 bazuje się na wzorze r. 1949¹⁾, wprowadza jednak istotne zmiany, precyzujące dotychczasowe zasady. Na podkreślenie zasługiwałoby najpierw, że odpadły postanowienia dotyczące przedsiębiorstw o charakterze budżetowym, co wiąże się z faktem, iż przedsiębiorstwa takie nie występują już w preliminarzu budżetowym na rok 1950. Natomiast unormowane zostało powiązanie z budżetem przedsiębiorstw i zakładów państwowych, które działają na zasadzie rozrachunku gospodarczego. Mają one mianowicie rozliczać się z budżetem, posługując się gospodarczymi rachunkami wyrównawczymi sum obrotowych. Art. 27 ust. 4 projektu przewiduje jednakże sięgającą dalej możliwość zlikwidowania w r. 1950 rachunków wyrównawczych, przejścia do budżetu dochodów wpływających na te rachunki oraz czynienia bezpośrednio z budżetu wydatków, które dotąd pokrywane są z tych rachunków. W ten sposób kardynalną zasadą naszego prawa budżetowego stawałoby się bezpośrednie powiązanie przedsiębiorstw z budżetem.

Najbardziej charakterystyczną cechą aktualnego schematu budżetowego jest podział na grupy budżetowe.

Grupy A, B i C obejmują dochody i wydatki bieżące w przeciwstawieniu do grupy D, która obejmuje dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe, jak również dotacje na sfinansowanie inwestycji. Załącznikiem do grupy D budżetu jest projekt planu sfinansowania inwestycji na r. 1950, objaśniający wysokość dotacji Skarbu Państwa na ten cel.

Grupy B i C o tyle się przeciwstawiają grupie A, że obejmują tylko: (B) rozrachunek Skarbu Państwa z przedsiębiorstwami i jednostkami równorzędnymi, działającymi na podstawie rozrachunku gospodarczego i rozliczającymi się z budżetem poprzez rachunki wyrównawcze; rozrachunek z budżetem dla całej grupy B wyraża się jedną liczbą — saldem rachunku wyrównawczego sum obrotowych jako wpłatą do budżetu; (C) rozrachunek Skarbu Państwa z samorządem terytorialnym, gospo-

¹⁾ Por. charakterystykę Ustawy Skarbowej na r. 1949 w artykule autora pt. „Zasady i struktura preliminarza budżetowego na rok 1949” (Gospodarka Planowa Nr 2 z 1949 r.).

darczym, instytucjami ubezpieczeń oraz Społecznym Funduszem Oszczędnościowym; w stosunku do tych instytucji preliminarz budżetowy jest również zwięzły, gdyż obejmuje tylko ogólne kwoty lokat do budżetu ze strony Społecznego Funduszu Oszczędnościowego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, albo też ogólne kwoty dotacji na rzecz izb rzemieślniczych oraz izb przemysłowo - handlowych; tylko w zakresie Samorządowego Funduszu Wyrównawczego oraz dotacji specjalnych Skarbu Państwa dla związków samorządowych preliminarz budżetowy szczegółowiej podaje cele wydatkowania. Zatem grupy B i C nie są szczegółowym preliminarzem budżetowym, lecz tylko dają wyraz powiązaniu budżetu z planami finansowymi przedsiębiorstw oraz samorządów. Zwrócić trzeba uwagę, że do grupy C dołączono zestawienie zbiorcze budżetów związków samorządowych na r. 1950 oraz zbiorcze plany finansowo - gospodarcze izb rzemieślniczych, izb przemysłowo - handlowych, Społecznego Funduszu Oszczędnościowego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, stanowiące objaśnienie wysokości lokat względnie dotacji z budżetu państwowego.

Jakkolwiek więc grupy B, C i D ujęte są w preliminarzu budżetowym tylko w sposób ogólny, to jednakże załączniki do grup C i D dają możliwość dokładniejszego zorientowania się w całości kształcie gospodarki finansowej Państwa. Jeśli więc preliminarz budżetowy na r. 1950 nie ogarnia jeszcze całości finansów Polski, czyni on poważny krok naprzód, sugerując włączenie w przyszłości budżetów samorządów oraz ubezpieczeń do zjednoczonego budżetu państwowego.

Zgodnie z dotychczasową tradycją poszczególne grupy budżetu rozpadają się, stosownie do potrzeb, na części odpowiadające w zasadzie poszczególnym resortom. Jako nowe cechy tego podziału odnotować trzeba: 1) stworzenie oddzielnych części dla samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego, ubezpieczeń oraz przedsiębiorstw (rozrachunek z systemem finansowym), 2) nowe, bardziej konsekwentne ugrupowanie części, obejmujące kolejno następujące ich zespoły: władze centralne, ministerstwa stanowiące ośrodek ogólnego imperium państwowego, ministerstwa gospodarcze i wreszcie ministerstwa obsługi socjalnej, po czym dopiero następują części budżetowe nie oparte na zasadzie podziału resortowego, reprezentujące rzeczowo określone cele gospodarki państwowej.

Kardynalną reformę przeprowadzono w konstrukcji działów budżetu. Zbudowano je mianowicie w oparciu o kryteria rzeczowe, przeznaczając dla zespołów wydatków na określone cele zawsze tę samą nomenklaturę oraz numeryzację bez względu na to, w jakiej części budżetu wydatki te występują. W ten sposób łatwo jest ustalić rzeczowy charakter wydatków każ-

dego resortu oraz zbudować rzeczową tablicę podziału wydatków w całości budżetu. Osiągnięcia te zasługują na specjalne podkreślenie, gdyż po raz pierwszy w historii budżetu polskiego występuje próba podziału rzeczowego. Dokładniejsza analiza teoretyczna oraz doświadczenie praktyczne prawdopodobnie wykażą pewne niedociągnięcia i wady w realizacji zagadnienia podziału rzeczowego. Dyskusja na ten temat jest bardzo pożądana, gdyż pozwoli ona nadać naszej koncepcji doskonalszy wyraz praktyczny. W dyskusji tej do głosu powinny dojść czynniki reprezentujące narodowe planowanie gospodarcze, statystykę finansową oraz międzyokresową porównywalność budżetową. W każdym razie podział rzeczowy winien stać się trwałą zasadą nowego prawa budżetowego.

Również w zakresie podziału wydatków jako środków działania nastąpiło udoskonalenie klasyfikacji budżetowej. Jako podziałkę budżetową o nowym charakterze wprowadzono rozdziały. Są one znormalizowane, tzn. w każdym dziale występują zawsze dla danej kategorii wydatków pod tą samą nazwą i z tym samym numerem. Rozdziały są następujące:

0. Przelewy
1. Wydatki osobowe
2. Wydatki rzeczowe - administracyjne
3. Inne wydatki rzeczowe
4. Wydatki specjalne.

Rozdział przelewów obejmuje wydatki przekazywane z budżetu państwowego instytucjom publicznym lub społecznym tytułem dotacji, subwencji, składek itp., w szczególności obejmuje on jako oddzielne paragrafy ubezpieczenia społeczne, akcję socjalną, subwencje oraz dotacje. Wyodrębnienie przelewów ma duże znaczenie teoretyczne jak również praktyczne w zakresie planowania finansowego, ponieważ przeciwstawia je wydatkom właściwym, obracanym na bezpośrednie opłacenie pracy ludzkiej lub na zakup dóbr i usług.

Wydatki osobowe, na które się składają ujęte w oddzielne paragrafy: płace, robocizna, różne świadczenia osobowe, nagrody, zaimpogi, honoraria, prace zlecone, udział w komisjach, wydatki osobowe zagraniczne — obejmują całość funduszu plac w budżecie. Jest rzeczą niezwykle ważną, że rozdział ten ma ująć wszystkie wydatki o charakterze osobowym. W szczególności takie wydatki osobowe, które były preliminowane dotychczas w bardzo wielu różnych paragrafach budżetu, zostały z nich wyjęte i przeniesione do odpowiednich paragrafów rozdziału „wydatki osobowe“. Ze względu na trudności praktyczne zgodzono się na drobne wyjątki, jednakże dalsze budżety winny bezwzględnie zmierzać do ujęcia funduszu plac w jednym miejscu, ażeby umożliwić kontrolę oraz zachowanie dyscypliny finansowej na tym najtrudniejszym odcinku walki o równowagę budżetową i gospodarczą. Wyodrębnienie wydatków osobowych ma szczególne zna-

czenie także ze względu na powiązanie z planowaniem kasowym oraz planowaniem zatrudnienia.

Wydatki rzeczowo - administracyjne zachowują dotychczasowy układ paragrafowy. Razem z rozdziałem trzecim, który obejmuje inne wydatki rzeczowe, rozdział ten reprezentuje wydatki rzeczowe niezbędne przy funkcjonowaniu każdej instytucji. Rozdział czwarty obejmuje wydatki specjalne.

W układzie paragrafów są zachowane dotychczasowe zasady ich normalizacji z uwzględnieniem tylko wyodrębnienia wydatków osobowych, jak o tym była mowa wyżej, i ugrupowania paragrafów w nowe rozdziały. Nowy układ rozdziałów i normalizacja paragrafów pozwalają na opracowanie dla całości budżetu zbiorczej tablicy podziału paragrafowego, która umożliwi orientację co do wagi wydatków na poszczególne środki działania organów Państwa, w szczególności, jak to już podkreślono,

co do rozmiarów i struktury wewnętrznej funduszu płac.

Omówione wyżej zasady schematu preliminarza budżetowego dotyczą przede wszystkim jego strony wydatkowej. Po stronie dochodów poszczególnym podziałkom wydatkowym w razie potrzeby odpowiadają stosowne podziały dla dochodów o charakterze administracyjnym. Najistotniejsze znaczenie w tym podziale mają daniny publiczne, rozrachunek z systemem finansowym oraz lokaty ubezpieczeń — wszystko wydzielone w odrębne części budżetu reprezentujące tylko stronę dochodów. W zakresie danin publicznych jako istotną inowację trzeba wymienić odrębne ujęcie wpływów podatkowych z gospodarki uspołecznionej, odrębne zaś z gospodarki nieuspołecznionej.

Wydatki bieżące preliminarza budżetowego na r. 1950 w porównaniu z wydatkami na rok 1949 w układzie rzeczowym przedstawia tabela I.

T a b e l a 1

L. p	Cele wydatkowania	1950 r.		1949 r.		Wzrost w stosunku do r. 1949 w %
		w mln. zł	%	w mln. zł	%	
1	Administracja	67 396	14,4	59 014	17,1	14,2
11	Obrona	85 694	18,3	65 493	19,0	30,8
12	Bezpieczeństwo	43 991	9,4	39 081	11,3	12,6
13	Sprawiedliwość	4 858	1,0	4 684	1,4	3,7
14	Oświata	82 593	17,6	60 027	17,4	37,6
15	Nauka	9 917	2,1	3 689	1,1	168,8
16	Kultura	6 101	1,3	3 596	1,9	69,7
17	Opieka Społeczna	18 953	4,1	16 272	4,7	16,5
18	Zatrudnienie	2 879	0,6	3 901	1,1	- 26,2
19	Zapobieganie	11 460	2,5	9 722	2,8	17,9
20	Zdrowie	33 206	7,1	25 440	7,4	30,5
21	Komunikacja	10 861	2,3	9 240	2,7	17,5
22	Rolnictwo	14 102	3,0	11 260	3,3	25,2
23	Gospodarka komunalna	11 180	2,4	—	—	—
24	Przedsiębiorstwa	63	0,0	—	—	—
25	Obsługa długów	3 406	0,7	2 032	0,6	67,6
26	Ogólny Zarząd Skarbowy	29 527	6,3	4 831	1,4	—
27	Samorząd terytorialny	21 172	4,5	18 300	5,3	15,7
28	.. .. . gospodarczy	492	0,1	706	0,2	- 30,3
31	Wydatki majątkowe	11 753	2,3	7 456	2,2	44,2
R a z e m		468 604	100,0	344 744	100,0	36,2

Zatem wydatki bieżące budżetu państwowego w sumie ogólnej wzrosły przeciętnie o 36,2%. Wydatki na obronę narodową oraz bezpieczeństwo rosną poniżej wzrostu przeciętnego. Po ich wveliminowaniu pozostałe wydatki, które możnaby nazwać „cywilnymi“, wzrastają przeciętnie o 41,1%. Zestawienie tych liczb świadczy o tym, że budżet nasz ma charakter pokojowy, jakkolwiek nie zaniedbuje również funkcji obrony Państwa i zapewnienia mu bezpieczeństwa.

W zakresie budżetu cywilnego zmniejszeniu ulegają tylko dwa rodzaje wydatków: 1) wydatki interwencyjne Funduszu Pracy przeznaczone

na roboty zimowe oraz produktywizację niezatrudnionych — gdyż zagadnienia te są u nas coraz bardziej sprawą przeszłości, nie wymagającą już znaczniejszej interwencji państwowej, 2) dotacje na rzecz samorządu gospodarczego — gdyż znaczenie jego coraz bardziej maleje wobec wzrastającej przewagi gospodarki uspołecznionej.

Wzrost wydatków na administrację oraz sprawiedliwość pozostaje znacznie poniżej przeciętnej wzrostu ogólnego, zgodnie z założeniem polityki budżetowej, popierającej rozwój wydatków celowych nie zaś administracyjnych. Wzrost wydatków na administrację

znajduje usprawiedliwienie w rozbudowie aparatu ministerstw, które zarządzają gospodarką narodową, następnie zaś w rozbudowie centralnego aparatu kierującego i kontrolującego te ministerstwa (NIK. Prezydium Rady Ministrów oraz PKPG). Na podkreślenie zwłaszcza zasługuje rozbudowa aparatu planowania i inwestycji odpowiednio do rozszerzającej się i utrwalającej gospodarki planowej oraz szczególnego wzrostu znaczenia zagadnień inwestycyjnych.

Funkcje socjalne są szczególnie uprzywilejowane w budżecie r. 1950. Wydatki na opiekę społeczną oraz zaopatrzenie (emerytury, renty itp.) rosły stosunkowo niedużo, ale wzrost ten jest koniecznością ze względu na przejęcie wielu zakładów opieki społecznej od samorządów oraz instytucji społecznych, jak również ze względu na dalsze urealnienie poziomu zaopatrzenia, które wciąż jeszcze są niewystarczające. Silniejszego wzrostu doznaje służba zdrowia oraz wychowania fizycznego, gdyż Państwo przyjmuje coraz to nowe zadania w zakresie opieki nad zdrowotnością całego narodu, w szczególności młodzieży. Najbardziej jednakże została uprzywilejowana oświata, kultura i nauka. Stało się to na skutek: 1) przejęcia przez Państwo od samorządów i instytucji społecznych wielkiej liczby szkół, przedszkoli, teatrów, muzeów itp., 2) zniesienia opłat uczniowskich, które będą zastąpione zwiększonymi kredytami państwowymi, 3) zwiększenia liczby etatów pracowników nauki i nauczycieli w związku z rozbudową istniejącego państwowego aparatu oświaty, kultury i nauki, 4) rozbudowy systemu stypendiów i pomocy uczącej się młodzieży przez rozszerzenie jego zasięgu i podniesienie wysokości świadczeń jednostkowych, 5) przejęcia do budżetu państwowego instytutów naukowo-badawczych, które dotąd były finansowane w ramach systemu finansowego przedsiębiorstw, 6) rozbudowy szkolenia krótkofalowego (kursowego).

Obsługa długów oraz wydatki majątkowe wzrosły przede wszystkim w związku z przejęciem obsługi oraz spłaty długów państwa objętych dotychczas systemem finansowym przedsiębiorstw, następnie zaś wskutek nadejścia terminów płatności pożyczek, które były nam udzielone po Odrodzeniu.

Na uwagę zasługuje całość budżetu od strony podziału wydatków według środków działania, na które są one obracane. Ogólne zestawienie wydatków według rozdziałów, nie biorąc pod uwagę grup B, C i D oraz części 6 (Ministerstwo Obrony Narodowej) i 7 (Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego), w grupie A daje wyniki zestawione w tabeli II.

Tabela II

R. 0. Przelewy	38 852	mln. zł	12,9%
R. 1. Wydatki osobowe	91 673	„ „	31,4 „
R. 2. Wydatki rzeczowo-administracyjne	32 119	„ „	10,6 „
R. 3. Inne wydatki rzeczowe	32 789	„ „	10,9 „
R. 4. Wydatki specjalne	103 384	„ „	34,2 „
razem	301 817	„ „	100,0%

Ponieważ przeszło połowa przelewów jest ściśle związana z wydatkami osobowymi, bądź pochodnymi od nich (ubezpieczenia społeczne oraz akcja socjalna), podstawowym zagadnieniem finansowym w nowym budżecie jest fundusz płac w sensie szerokim. Zagadnieniem drugim są wydatki mające wpływ na rynek, podobnie do analogicznego wpływu wydatków osobowych (stypendia, pomoc młodzieży, emerytury, renty, zasiłki z opieki społecznej itd.). Natomiast drugoplanowym zagadnieniem finansowym są wydatki rzeczowo-administracyjne, które mimo to są przedmiotem stałej czujności aparatu finansowego. Dla scharakteryzowania ich służy tabela III.

Tabela III

§§	Nazwa paragrafu	m ln. zł	% od 301 817 mln. zł
3	Podróże służbowe i przesiedlenia	4 563	1,51
4	Środki lokmocji	4 173	1,38
5	Pomieszczenia	5 502	1,82
6	Wydatki biurowe	2 201	0,73
6a	Oplaty pocztowe, telegr. i telefoniczne	916	0,30
6b	Biblioteki urzędowe	346	0,11
7	Wydawnictwa	1 481	0,49
8	Różne świadczenia rzeczowo-administracyjne	1 030	0,34
9	Remont i konserwacja nieruchomości	2 265	0,75
10	Fundusz dyspozycyjny	3 418	1,13
10a	„ reprezentacyjny	127	0,04
11	Szkolenie pracowników	2 164	0,72
15	Placówki zagraniczne	1 958	0,64
17	Udział w instytucjach zagran.	362	0,12
18	Gospodarstwa rolne	25	0,00
18a	Dopłata do gospodarstw rolnych	147	0,05
19	Pracownie, zakłady i warszt.	1 504	0,43
19a	Dopłata do zakładów naukowych	136	0,04

Poza nawiasem niniejszego artykułu pozostają zagadnienia sfinansowania inwestycji, na które, według przedłożenia rządowego, suma dotacji wzrasta z 225.811 mln. zł w 1949 r. do 374.647 mln. zł w r. 1950.

Zagadnienia dochodów w preliminarzu budżetowym na r. 1950 ilustruje tabela IV. Z tabeli tej wynika, że podstawową bazą dochodów Państwa Polskiego jest gospodarka uspołeczniona, z której płyną nie tylko dochody podatkowe, lecz również wpłaty z rachunków sum obrotowych, pokrewne tymże dochodom podatkowym (świadczy o tym m. in.

T a b e l a IV

Źródła dochodów	1950 r.		1949 r.		Wzrost w % ^o % ^o
	w miln. zł	w % ^o % ^o	w miln. zł	w % ^o % ^o	
1. Wpłaty z r-ków wyrównawczych	299 898	35,6	47 268 ³⁾	7,8	534,4
2. Dochody podatkowe z gospodarki uspołecznionej	309.400	36,7	222.900	37,0	38,8
w tym: podatek obrotowy	257.700	30,6	194.100	32,2	32,7
„ dochodowy	51.700	6,1	28.800	4,8	79,5
3. Dochody podatkowe z gospodarki nieuspołecznionej oraz od ludności	144.300	17,1	126.799	21,0	13,8
w tym: podatek obrotowy	34.000	4,1	35.300	5,9	— 3,7
„ dochodowy	43.800	5,2	41.400	6,9	5,8
„ od wynagrodzeń	33.700	4,0	22.500	3,7	49,8
udział w podatku gruntowym	20.600	2,4	10.100	1,6	-104,0
inne podatki i opłaty	12.200	1,4	17.499	2,9	- 30,3
4. Lokaty nadwyżek	45 288	5,3	6 700	10,2	- 26,6
w tym: Z.U.S.	12.188	1,4	11 000	1,8	65,3
P.Z.U.W.	6 000	0,7	—	—	—
S.F.O.	27.100	3,2	30.000	5,0	- 9,7
rozhankunki zagraniczne	—	—	18.200	3,0	—
przedsiębiorstwa M.P. i H.	—	—	2.500	0,4	—
5. Wpływy funduszy	21.986	2,6	19 299	3,2	13,9
w tym: Samorządowy Fundusz Wyrównawczy	7 372	0,9	11.356	1,9	- 35,1
Fundusz Pracy	5.000	0,6	—	—	—
Fundusz Ziemi	7.064	0,8	4 445	0,7	58,9
Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej	2 550	0,3	3.498	0,6	- 27,1
6. Dochody administracyjne	20.775	2,5	17.813	3,0	16,6
7. Dochody majątkowe	1.604	0,2	5 235	0,9	- 69,4
8. Amortyzacje przedsiębiorstw	—	—	74.675	12,4	—
9. Nadwyżka budżetowa 1948	—	—	12.231	2,0	—
10. Inne dochody 1949	—	—	14.942	2,5	—
R a z e m	843.251	100,0	602.862	100,0	39,9

³⁾ Netto, tj. po potrąceniu dopłat do przedsiębiorstw w kwocie 3.242 miln. zł.

brzmienie art. 27 ust. 4 projektu ustawy skarbowej). Przyczyny wzrostu wpływów z gospodarki uspołecznionej są wielorakie. Jako najważniejsze wymienić trzeba: ogólny wzrost produkcji, zwiększenie wydajności pracy, coraz dalej postępująca realizacja planowego systemu oszczędzania, dalsze osiągnięcia w dziedzinie postępu technicznego, przyspieszenie rotacji środków obrotowych itd. Największe znaczenie finansowe mają przelewy do budżetu środków obrotowych przekraczających normatywy oraz podatek obrotowy, jednakże trzeba zwrócić uwagę także na to, iż silnie się rozwija podatek dochodowy, stanowiący wyraz szczególnego napięcia wymienionych czynników.

Dochody podatkowe z gospodarki nieuspołecznionej oraz od ludności wzrastają w ogólnej sumie stosunkowo nieznacznie. Wpływają na to różne czynniki. W zakresie podatku obrotowego oraz innych podatków i opłat następuje nawet pewien spadek, powodowany kurczeniem się gospodarki nieuspołecznionej, zwłaszcza na odcinku miejskim. Z drugiej strony ważne jest znaczne zwiększenie wpływów z podatku od wynagrodzeń, wynikające z przewidywanego wzrostu funduszu płac skutkiem

zwiększenia zatrudnienia oraz wzrostu wydajności pracy. Wreszcie bardzo poważną zwyżkę wykazują wpływy z tytułu udziału Skarbu Państwa w podatku gruntowym co wiąże się ze wzrostem zamożności wsi dzięki polityce cen, polityce kredytowej oraz ogólnej polityce pomocy wsi.

Lokaty nadwyżek doznają znacznej poprawy na odcinku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych i zostają urealnione na odcinku Społecznego Funduszu Oszczędzania. Pozycje lokat rozrachunków zagranicznych oraz przedsiębiorstw całkowicie wypadają z budżetu, gdyż powinny się znaleźć na właściwym miejscu w systemie finansowym. — W zakresie funduszy nowym źródłem dochodów jest Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej, aktywizuje się Fundusz Ziemi, sprawniej organizujący akcję ściągania swych wpływów; Fundusz Pracy wykazuje zmniejszenie wpływów wobec kurczenia się bazy, jaką jest gospodarka nieuspołeczniona; wreszcie zmniejszenie wpływów Samorządowego Funduszu Wyrównawczego jest tylko pozorne, gdyż w rubryce 1949 r. wśród wpływów jego figuruje pozostałość

z roku poprzedniego, analogicznej zaś kwoty nie można było jeszcze wprowadzić na r. 1950 wobec nieustalenia tej pozostałości. — Dochody administracyjne wykazują zwyczajną na skutek przewidywanej aktywizacji ich wymiaru i poboru. Natomiast odpadają niektóre inne wpływy np. wpływy portów, przeniesione do systemu finansowego, wpływy Funduszu Apropowacji, jak również nadwyżki bilansowe banków. — Wreszcie dochody majątkowe maleją, gdyż coraz mniejsza staje się masa mienia

Inż. Ignacy BOREJDO

PLAN trzyletni odbudował hutnictwo, zregenerował jego zdolności produkcyjne i w znacznym stopniu usunął dysproporcje i wąskie przekroje w różnych gałęziach wytwórczości hutniczej. Zagadnienia postępu technicznego nie znalazły jeszcze w tym planie odbicia, gdyż zaspokojenie najpilniejszych potrzeb kraju wymagało pośpiechu w usuwaniu zniszczeń i dewastacji dokonanych przez okupanta.

W planie sześcioletnim hutnicy postawili sobie ambitny i trudny cel — całkowite przeobrażenie hutnictwa polskiego, przebudowę starego kapitalistycznego hutnictwa obliczonego na maksymalną eksploatację siły roboczej przy ograniczonym stosowaniu maszyn — na hutnictwo socjalistyczne, zmechanizowane, zautomatyzowane, w którym ciężkie prace wykonują mechanizmy, gdzie człowiek jest swobodnym twórcą, produkującym dla potrzeb narodu.

Kluczowe znaczenie przemysłu hutniczego dla gospodarki narodowej nakazuje stworzenie aparatu wytwórczego, który by w pełni gwarantował ciągłość produkcji oraz całkowite wykorzystanie zdolności produkcyjnej.

Wymienione postulaty, tj. wysoki stopień mechanizacji, pełna elektryfikacja i automatyzacja, bezwzględna pewność ruchu oraz wysoki stopień wykorzystania urządzeń przy optymalnych warunkach bezpieczeństwa i higieny pracy — leżą u podstaw planu sześcioletniego.

Przybliżoną wizję naszego hutnictwa socjalistycznego rozpoczniemy od nierwszej fazy cyklu produkcyjnego — od koksowni.

Koks wielkopiecowy jest podstawowym surowcem hutniczym. Jego własności mechaniczne, fizyczne i chemiczne określają wymiary wielkich pieców, tzn. ich objętość, a tym samym możliwy stopień mechanizacji, automatyzacji, zużycie koksu na jednostkę produktu oraz koszt własny. Koks, produkowany u nas przed wojną i do 1949 r., nadawał się tylko do wielkich pieców niskich, o małej pojemności i małej wydaj-

ności. —

Wspomniane przed chwilą zniżki wpływów (nie mające zresztą większego znaczenia finansowego w skali całego budżetu) są m. in. dowodem coraz dalej postępującej normalizacji i przestawiania się na nowe tory naszej gospodarki finansowej, która opierać się powinna przede wszystkim o wpływy podatkowe z gospodarki społecznej. Ona bowiem jest najpotężniejszym źródłem środków dla budowy Państwa Socjalistycznego.

W A Ż N I E J S Z E Z A G A D N I E N I A T E C H N I C Z N E H U T N I C T W A W P L A N I E 6 - L E T N I M

ności. Od 1948 r. hutnictwo przedsięwzięło energiczne kroki w kierunku polepszenia jakości koksu. Prace zostały uwieńczone pełnym sukcesem. Własności koksu poprawiono średnio o 15%. Dotychczasowa technologia koksownicza ulegnie jeszcze dalekoidącym zmianom. W ciągu planu 6-letniego przewidujemy dalsze postępy w tej dziedzinie i poprawę o dalsze 15 — 20%. Pomimo znacznego polepszenia jakości nowa technologia koksownicza pozwoli obniżyć jednocześnie koszt własny, ponieważ wszystkie wskaźniki techniczno - ekonomiczne koksowni, jak uzysk smoły, benzolu, siarczanu amonu, gazu koksowego, wykorzystania czasu oraz wydajności pracy — wzrosną o 10—12%, rozchód zaś ciepła na własne potrzeby koksowni spadnie o 15%. Lepszy koks pozwoli na przekształcenie wydziałów wielkopiecowych. Odtąd w Polsce znikną wielkie piece obecnego typu, pojemności od 600 — 200 m³, obsługiwane przez wagon - wagi i transferkary. Fizyczne przygotowanie niamiaru znajdzie pełne zastosowanie. Odbędzie się ono na zmechanizowanych i odpowiednio wyposażonych składowiskach rud i materiałów wsadowych oraz aglomerowniach. Te zmiany techniczne spowodują, że w okresie sześcioletnim średnia objętość wielkich pieców wzrośnie dwukrotnie, udział aglomeratu w niamiarze wzrośnie trzykrotnie, zużycie koksu na tonę surówki spadnie o 15 — 20%, wydajność z m³ objętości wzrośnie o 25 — 30%, wydajność pracy wzrośnie o 50%.

Poważne znaczenie dla gospodarki narodowej ma planowany rozwój własnej bazy surowcowej hutnictwa, w szczególności bazy rudnej. Posiadamy poważne ilości rud kwaśnych oraz piasków żelazistych, dotychczas nie używanych. Zastosowanie prasowanych bloków węglowych do wyłożenia garów wielkopiecowych umożliwi pracę tych pieców na żużlu kwaśnym. Pozwoli to na zastosowanie rud krajowych, zawierających znaczny odsetek krze-

mionki. Piaski żelaziste będą najpierw poddane procesowi wzbogacania, metodą opracowaną przez polskich uczonych, a potem dodawane do namiaru wielkopieczowego. Surówki, otrzymane z tych rud, będą odsiarczane w kazdi.

W planie sześcioletnim prowadzone będą na szeroką skalę badania i studia nad procesem wielkopieczowym, celem zbadania wpływu różnych czynników na przebieg tego procesu i na wielkość jego wskaźników techniczno - ekonomicznych.

Przed stalownikami plan sześcioletni stawia następujące zadania:

a) dozbroić technicznie stare stalownie, aby można było uzyskać na każdym piecu rezultaty, jakie już osiągnęli mistrzowie szybkich wytopów, zwiększy to wydajność i poprawi wszystkie techniczno - ekonomiczne wskaźniki stalowni średnio o ca 15—20%;

b) budować nowe jednostki piecowe zarówno stałe, jak i przechylne, o dużej pojemności, całkowicie zautomatyzowane i zmechanizowane, dzięki czemu średnia objętość polskich pieców martenowskich wzrośnie o ca 20%;

c) zastosować do opalania pieców gaz wysokokaloryny, z jednoczesnym zastosowaniem do budowy martenów lepszych materiałów ogniotrwałych, szerzej stosując materiały magnezytowe;

d) zmechanizować remont gorący i zimny pieców martenowskich.

Realizacja tych zamierzeń pozwoli powiększyć udział surówki we wsadzie do 75%, co uniezależni nas w znacznym stopniu od importu deficytowego złomu. Stopień wykorzystania pieców wzrośnie o 20%, rozchód ciepła na tonę stali spadnie o 13%, a wydajność pracy wzrośnie o 30%.

Próby świeżenia tlenem, przeprowadzone dotychczas z pozytywnym rezultatem, znajdują w planie sześcioletnim praktyczne zastosowanie do masowej produkcji. Zastosowanie tlenu do procesów metalurgicznych daje poważne korzyści, zmniejsza rozchód wysokowartościowych rud do świeżenia, znacznie skraca czas wytopu, zmniejsza rozchód ciepła, ułatwia pracę wytopiaczy, obniża koszt własny wlewka.

Wielki krok naprzód będzie zrobiony w kierunku opanowania technologii produkcji nowych wyższych gatunków stali konstrukcyjnych, których zastosowanie przyniesie duże oszczędności w rozchodzie stali, uczyni konstrukcje lżejszymi i tańszymi. Również stale wysokostopowe o dwóch - trzech komponentach zastępowane będą stalami niskostopowymi o wielu składnikach. Mają one podobne do pierwszych własności fizyczne i mechaniczne, jednak z powodu niższej zawartości drogich metali stopowych są znacznie tańsze.

Rozwój walcowni w planie sześcioletnim pójdzie głównie w kierunku zwiększenia mocy urządzeń oraz elektryfikacji starych walcowni. Stosowany będzie nowoczesny schemat produkcji: zgniatacz (blooming-slaving) — walcownia

kęsów (ryglówka) — walcownia wytworów gotowych, z przewagą walcowni ciągłych dla kęsów, drutu i blach. Ilość wlewków wstępnie przepuszczanych przez zgniatacz wzrośnie o 25—30%. Z powodu zwiększenia szybkości walcowania, unowocześnienia pieców grzewczych oraz wykańczalni — zostanie znacznie skrócony cykl produkcyjny. Zastosowanie urządzeń do łamania zendry oraz do oczyszczania powierzchni wlewków przed walcowaniem podniesie jakość wyrobów walcowanych.

Również w dziedzinie wyrobów walcowanych asortyment produkcyjny będzie rozszerzony zgodnie z potrzebami kraju. Dla przykładu wymienić warto takie nowe wyroby, jak stal zespórkowa z otworem, blachy trójwarstwowe, blachy karoseryjne itp.

Dotychczas stosowane kucie wlewków ze stali wysokostopowych zastąpione zostanie przez walcowanie tych gatunków stali, co w rezultacie da wzrost produkcji stali szlachetnej oraz obniżenie kosztów własnych.

Wskaźniki techniczno - ekonomiczne walcowni na skutek przewidzianych zmian w procesach technologicznych oraz szerokiej mechanizacji i elektryfikacji doznają następujących zmian:

Uzysk wzrośnie o ca 5%, udział walcowanej stali stopowej wzrośnie o 10%, stopień elektryfikacji o 30%, rozchód energii elektrycznej o 30%, wydajność pracy o 42%.

Achillesowa pięta starego hutnictwa są bardzo słabo rozbudowane urządzenia transportowe, które hamują rozwój produkcji. W okresie planu trzyletniego skrócono średni czas postoju jednego wagonu z ca 13 godzin do 9 godzin 15 minut. W planie sześcioletnim wskutek całkowitego zmechanizowania rozładunku i załadunku oraz rozbudowy i przebudowy wewnętrznej sieci transportowej — czas ten będzie skrócony do 6 godzin. W nowych hutach oraz hutach przebudowanych od podstaw czas ten wyniesie tylko 2 — 3 godziny.

Oddzielną gałąź produkcji hutniczej stanowi przetwórstwo, do którego w hutnictwie zaliczamy odlewnie stali, żeliwa, warsztaty mechaniczne i konstrukcyjne. Przetwórstwo hutnicze jest w lwiej części przeznaczone do zaspokojenia potrzeb ruchomych i inwestycyjnych samego hutnictwa i w nieznacznym tylko stopniu może oddawać produkcję na zewnątrz. Aby podążać ciągle rosnącym potrzebom hutnictwa musi przetwórstwo, którego stan techniczny jest bardzo niski, ulec całkowitej przebudowie. Dlatego też w okresie sześciolecia powstają warsztaty mechaniczne, wyposażone w nowoczesny ciężki sprzęt i przystosowane do budowy najcięższych urządzeń hutniczych.

Odlewnie staliwa i żeliwa będą zmechanizowane. Stopień mechanizacji odlewni staliwa wzrośnie o 50%, a odlewni żeliwa o 90%. Uzysk w obydwu rodzajach odlewni wzrośnie o 40%. Wydajność powierzchni odlewni wzrośnie dla staliwa o 50%, dla żeliwa o 20%. Wydajność formierzy zwiększy się o 15% dla staliwa, o

10% dla żeliwa. Poza zmianami w technicznym wyposażeniu odlewni przyswojona zostanie nowa technologia produkcji specjalnych gatunków żeliwa, jak np. żeliwa modyfikowanego, które w bardzo wielu wypadkach będzie mogło zastąpić staliwo lub nawet żelazo kowalne.

W rezultacie, po zakończeniu sześciolatki, Polska będzie posiadała nowoczesny przemysł metalurgiczny, wyposażony w przodujące urządzenia techniczne, oparte na wzorach techniki radzieckiej. Hutnictwo takie będzie potężnym narzędziem i podstawą przemysłowego rozwoju Polski Socjalistycznej.

Krótki ten szkic wskazuje skalę zadań, jakie hutnicy muszą wykonać, aby podnieść przemysł metalurgiczny z poziomu pierwotnej techniki na poziom techniki przodującej. Bez przodującego hutnictwa nie może być mowy o rozbudowie jakiegokolwiek innego przemysłu. Od wykonania przez hutników planów inwestycyjnych oraz produkcyjnych, przewidzianych w planie sześcioletnim, zależy w dużej mierze wykonanie tego planu jako całości. W planie sześcioletnim Partia i Rząd postawiły przed hutnikami zadanie ogromne i zaszczytne: podnieść stan techniczny i podstawy naukowe hutnictwa oraz podwoić produkcję. Czy hutnicy je wykonają? Przypomnijmy sobie odpowiedź hutni-

ków na prowokację anglosaskich podżegaczy wojennych: stalownicy odpowiedzieli nową formą współzawodnictwa, hasłem „więcej stali dla budowy Polski Socjalistycznej“; padały rekordy krótkich wytopów i plan produkcji stali został znacznie przekroczony. Przypomnijmy sobie zobowiązania hutników dla uczczenia 70-lecia urodzin Generalissimusa Józefa Stalina, w którym to dniu walcownicy wykonali plan produkcyjny w 203%. Także w obróbce hutniczej są na czołowych miejscach. Tokarze uzyskali najwyższe szybkości skrawania, przekraczając już w tej chwili 1000 metrów na minutę.

Polska przed wojną nie posiadała konstruktorów urządzeń hutniczych. Kawiła'isci importowali wyposażenie hut. Polska Ludowa wychowała już poważną ilość konstruktorów wielkopieczowych, konstruktorów pieców martenowskich, pieców grzewczych, walcowni itp. Zaprojektowane przez nich urządzenia hutnicze są już czynne, dają produkcję i pracują dobrze.

Pomoc Związku Radzieckiego udzielana nam w tak szerokim zakresie przy rozbudowie hutnictwa oraz praca hutników, inżynierów i techników, porwanych entuzjazmem budownictwa socjalistycznego — są rękojmią, że zadania stojące przed hutnictwem będą nie tylko wykonane, ale i przekroczone.

Inż. Zygmunt KOKELI

PLANY MINISTERSTWA PRZEMYSŁU ROLNEGO i SPOŻYWCZEGO N A R O K 1 9 5 0

PRODUKCJA przemysłów podległych Ministerstwu Przemysłu Rolnego i Spożywczego, jako produkcja dóbr wyłącznie konsumpcyjnych, zależna jest od 2 czynników: 1) od konsumpcji krajowej artykułów spożywczych, równoznacznej ze wzrostem siły nabywczej ludności, 2) od możliwości ulokowania nadmiaru produkcji na rynkach zagranicznych.

Stały wzrost konsumpcji krajowej i rozwijający się eksport wielu artykułów wymaga rozbudowy zdolności produkcyjnych zakładów. W większości fabryk potencjał wytwórczy nie był dotychczas „wąskim przekrojem“, tym nie mniej plany inwestycyjne ostatnich lat uwzględniają coraz szerzej konieczność rozbudowy i lepszego wykorzystania aparatury. Na kilku odcinkach praca odbywa się już na 2 i 3 zmiany.

Poza nielicznymi wyjątkami produkty wytwarzane przez te przemysły nie znoszą długotrwałego przechowywania, niemożliwe jest zatem tworzenie jakichkolwiek rezerw i zapasów. Produkcja fabryczna musi być natychmiast rozprowadzona przez sieć handlową, musi w sprawny sposób dotrzeć do najodleglejszych zakątków kraju. W tych warunkach planowanie produkcji powinno być szczególnie precyzyjne. Analiza możliwości zbytu opierać

się powinna na dokładnych statystykach i przewidywaniach, uwzględniających sezonowość niektórych wyrobów, wzrost zatrudnienia w poszczególnych regionach, wzrost dochodów ludności, podniesienie się kultury i uświadczenia społecznego, niedobory i nadwyżki produkcji rolniczej, spodziewany import deficytowych artykułów itp. Na kształtowanie się konsumpcji mają też wpływ takie okoliczności, jak propaganda antyalkoholowa, rozwój sieci stołówek i gospod ludowych, akcja wczasów, a nawet czynniki trudne do przewidzenia, jak fale mrozów czy upałów, które powodują np. wzrost zapotrzebowania na napoje chłodzące.

Możliwości eksportowe zależne są od podobnych okoliczności w krajach importujących. Pomimo zawieranych umów przewidujących planowe dostawy towarów zdarzają się częste na odcinku handlu spożywczego możliwości dodatkowych korzystnych transakcji, wywołanych nieurodzajem tych czy innych ziemiopłodów w krajach sąsiednich. Przemysł spożywczy otrzymuje niejednokrotnie dodatkowe zamówienia na produkcję eksportową, a ambicją jego jest zamówienie takie wykonać.

Przemysł rolny i spożywczy bazuje swe zaopatrzenie na produkcji rolniczej. Znany jest fakt, że rolnictwo nasze opóźnione jest w swym

rozwoju w stosunku do przemysłu. Akcja przesiedlenia ogromnej masy ludności na Ziemię Odzyskane, zagospodarowanie milionów hektarów ugorów, przejściowy brak dostatecznej ilości sztucznych nawozów, — dały w wyniku niewysokie plony podstawowych zbóż i roślin przemysłowych. Dominująca jeszcze na wsi forma gospodarki drobno - towarowej nie ułatwia bynajmniej zadania planowego zaopatrzenia przemysłu przetwórczego, mimo, że od kilku lat zastosowano rozbudowywany obecnie system kontraktacji surowców rolniczych.

Przebudowa struktury wsi i rozbudowa spółdzielczości produkcyjnej wiejskiej pozwala przypuszczać, że planowanie zaopatrzenia surowcowego stanie się bardziej realne, a praca zakładów w oparciu o znormalizowany surowiec łatwiejsza i bardziej wydajna.

Plan 3-letni Odbudowy Gospodarczej Polski wykonany został przez przemysł rolno - spożywczy już do dnia 25.IX.1949 r., do końca roku wykonano go w 124%. Plan produkcyjny 1949 r. wykonany został w 126%, jak wskazuje tabela I.

T a b l i c a

Przemysł	% wykonania planu produkcji w r. 1949	Wartość produkcji w r. 1949 w stosunku % do r. 1948	Planowana wartość produkcji w r. 1950 w stosunku % do r. 1949
Cukrowniczy	123	121	111
Tłuszczowy	122	140	124
Fermentacyjny	132	167	117
Spirytusowy	84	86	100
Tytoniowy	148	173	112
Cukierniczy	151	177	128
Kawowy	138	142	115
Ziemniaczany	125	130	112
Drożdżowy	148	120	112
Razem Min. P. Rol. i Spoż.	126	138	115

Analizując tablicę I uznać należy, że plany poszczególnych przemysłów na r. 1949 sporządzone zostały niewłaściwie, za nisko. Tak wysoki % przekroczenia świadczy o zbyt ostrożnym, zaniżonym planowaniu. Z cyfr podanych dla przemysłu cukrowniczego widać, że plan na r. 1949 był sporządzony niżej od wykonania poprzedniego roku, co można usprawiedliwić jedynie tą okolicznością, że plan zatwierdzony był w chwili, gdy kampania cukrownicza 1948 r. nie była jeszcze ukończona, a jej wyniki szacowano za nisko. Ta sama uwaga dotyczy przemysłu drożdżowego. Bardzo duży wzrost produkcji wykazał przemysł fermentacyjny, co tłumaczy się spadkiem konsumpcji wódki i ogromnym wzrostem spożycia wina (wskaźnik 203), jak również nadszyczenie wysokim spożyciem piwa (wskaźnik 179) w okresie upałów. Plan Monopolu Tytoniowego był również za niski, — świadczył o mało wnikliwej ocenie chłonności rynku. Poza tym tak znaczne przekroczenie planu tłumaczy się poniekąd poprawą receptury i zwiększoną produkcją papierosów droższych. Faktyczny ilościowy wzrost konsumpcji papierosów wyniósł 40%.

Przemysł cukierniczy poprawił znacznie jakość produkowanych cukierków, przez co wyparł ze sprzedaży cukierki firm prywatnych i wykazał najwyższy ze wszystkich przemysłów wzrost produkcji. Plan produkcyjny przemysłu cukierniczego był jednak niewątpliwie zbudowany na zbyt ostrożnych przewidywaniach. Przemysł surogatów kawy i zamiastek spożywczych osiągnął znaczne przekroczenie planu

dzięki rozwiniętemu współzawodnictwu i ponadplanowym zobowiązaniom załóg fabrycznych. Niestety aparat handlowy nie potrafił rozprowadzić całej produkcji mieszanek kawowych, co zmusiło do hamowania produkcji kawy w I kwartale rb. Przemysł ziemniaczany, pomimo niedostatecznych zbiorów ziemniaka, przekroczył plan dzięki wysiłkowi aparatu kontraktacyjnego.

Powyzsze uwagi usprawiedliwiają oczywiście tylko częściowo tak wysokie wskaźniki osiągniętej produkcji. Niejednokrotnie były objawy zbyt ostrożności, zbyt oportunistycznego traktowania sprawy, jak również chęć uzyskania lepszych wyników we współzawodnictwie międzyzakładowym i wyższych premii produkcyjnych. Ten niewłaściwy styl planowania powinien ze zrozumiałych względów ulec zmianie. Plany produkcyjne na r. 1950 opracowywane były na podstawie ścisłych instrukcji PKPG już od czerwca ub. roku. Zorganizowano szereg konferencji w Ministerstwie z udziałem przedstawicieli przemysłów i aparatu dystrybucyjnego, szereg narad branżowych z udziałem przedstawicieli związku zawodowego i sfer naukowych, szereg narad wytwórczych w zakładach i zjednoczeniach. Rezultatem tych dyskusji i narad jest plan 6-letni i pierwszy plan roczny tego okresu, przewidujący wzrost produkcji całego przemysłu o 15% w stosunku do roku ubiegłego. Wskaźniki wzrostu produkcji ważniejszych artykułów podaje następujące zestawienie (przy podstawie roku 1949 = 100):

cukier biały	111
me.as	112
wysłodki suszone	156
butanol	108
nasiona oleiste	129
w tym: nasiona krajowe	112
" import.	17
olej rafinowany	121
olej utwardzony	205
margaryna i „Ceres“	112
pokost	303
mydło do prania	117
mydło toalet. i półtoaletowe	139
proszek do prania	167
oleje kosm. i skórne	106
pasty do odzucia	140
pasty do zębów	152
proszek do zębów	315
pułdy wszelkie	203
wody kwiatowe i fryzjerskie	357
piwo	108
wino	136
soki i syropy	115
piynny owoc	121
kwas mlekowy	168
drożdże prasowane	103
spirytus odwodniony	139
wodki czyste i gatunkowe	103
papierosy	108
cygara	97
uprawa surowca tytoniowego	121
cukierki	132
czekolada i kakao	102
pieczywo cukiernicze	147
mieszanki kawy	100
budynie, proszki do piecz. itp.	168
przyprawy	115
płatki owsiane	120
przerób ziemniaków	137
mączka ziemniaczana	134
syrop i dekstryna	100
kieje krochm. i dekstr.	100
płatki ziemniaczane	141

Pozornie mały wzrost produkcji cukru kryje w sobie jednak znamieny fakt, że produkcja w 1950 r. będzie wyższa od najbardziej urodzajnego roku 1929. Pracownicy tego przemysłu osiągnęli w ostatnich latach nadspodziewane wyniki w podniesieniu zdolności produkcyjnej cukrowni, podniesieniu wydajności pracy, zmniejszeniu poniżej norm przedwojennych strat fabrykacyjnych i rozchodu podstawowych materiałów pomocniczych. Na przeszkodzie ku dalszemu podniesieniu produkcji cukru stoją niskie plony buraków z hektara, które wynoszą zaledwie około 90% plonów przedwojennych. Toteż troską przemysłu, dyskutowaną na wspólnych naradach z plantatorami, jest podniesienie kultury gleby, lepsze nawożenie, hodowla właściwych odmian nasion. Wzrost konsumpcji cukru do 19 kg. na głowę ludności (12 kg. przed wojną) i korzystna koniunktura eksportowa zachęcają do podnoszenia produkcji. Powinno się to jednak raczej odbywać drogą zwiększenia plonów a nie obszaru plantacji, co odbija się na niewłaściwym plodozmianie, ponadto zaś nowi plantatorzy i nowe mniej urodzajne tereny tym bardziej zniżają efekty uprawy. Pomimo wzrostu produkcji cukru o 11%, ilość wysłodków suszonych wzrosła o 36% na skutek uruchomienia nowych suszarni. Ilość wysłodków mokrych zmniejszy się, dając oszczędności na transporcie i zmniejszając straty przy przechowywaniu. Wykorzystując swe

rezerywy ludzkie i aparaturowe po kampanii, przemysł cukrowniczy przystąpił do rozbudowy produkcji ubocznych (butanol, aceton, spirytus odwodniony, potaż, drożdże pastewne). Warsztaty mechaniczne cukrowni zatrudnione są przy budowie nowej aparatury cukrownianej, elektrownie pracują na sieć okręgową.

Jak wynika z zestawienia, przemysł tłuszczowy powiększa przerób nasion o 29%. Przechodzi się przy tym drogą kontraktacji na zwiększenie arealu uprawy rzepak, natomiast udział nasion pochodzenia egzotycznego zmniejsza się o 30% i ogranicza do asortymentów koniecznych do produkcji margaryny i niektórych gatunków mydła. Wzrasta znacznie produkcja pokostu w związku z zapotrzebowaniem tego artykułu w budownictwie. Zwiększa się produkcja wielu innych produktów tłuszczowych, zarówno jadalnych jak też technicznych, a w szczególności proszku do prania, którego brak odczuć się dał w ostatnich miesiącach. Przemysł tłuszczowy rozpoczyna realizację planu 6-letniego pod hasłem przebudowy i modernizacji zakładów, mając ambicję stworzenia wielkiego nowoczesnego aparatu produkcyjnego i wyeliminowania fabryk przestarzałych pracujących z dużymi stratami surowcowymi i z dużym nakładem środków.

Przemysł kosmetyczny otrzymał zadanie wypełnienia luki po likwidującym się sektorze kapitalistycznym. Niezależnie od podniesienia produkcji wszystkich artykułów zwrócona będzie specjalna uwaga na jakość, jak również na trwałość i estetyczne opakowanie. Można sądzić, że wzrost stopy życiowej szerokich mas pociągnie za sobą szybki wzrost zużycia wyrobów kosmetycznych.

Nie należy przypuszczać, aby konsumpcja piwa, która już wzrosła 2-krotnie w porównaniu do r. 1938, miała dalej tendencję tak szybkiego wzrostu. Zaplanowany wzrost o 8% jest realny, natomiast zwrócona będzie obecnie uwaga na usprawnienie dystrybucji, która nie dostarczała piwa do odleglejszych ośrodków prowincjonalnych. Przewidziano na ten cel znaczne kredyty inwestycyjne. Obok piwa zwiększy się znacznie produkcja wina i to zarówno w winiarniach państwowych, jak też spółdzielczych i częściowo prywatnych. Zwrócona zostanie uwaga na jakość wina, które narażało w pewnych fabrykach wiele zastrzeżeń. Przemysł fermentacyjny przystąpił do propagowania uprawy w kraju winogron dla uniezależnienia się od importu win gronowych, poza tym wspólnie z Centralą Spółdzielni Ogrodniczych opracowano plan rozbudowy wytwórni win w rejonach owocowych południowo - wschodnich dla uniknięcia strat, które miały miejsce przy transporcie owoców z województwa Lubelskiego i Rzeszowskiego do wytwórni na Śląsku.

Państwowy Monopol Spirytusowy nie wykonał planu produkcji wódek w roku 1949, — społeczeństwo przyjęło ten fakt z aprobatą. Nie oznacza to jednak zamykania czy likwidacji zakładów. Przemysł Spirytusowy podjął nowe zadania produkcyjne. Kosztem znacznych na-

kładów inwestycyjnych budowane są zakłady odwadniania spirytusu, przebudowywane na ten cel rektyfikacje. Spirytus odwodniony zasila jako domieszka do benzyny Centralę Produktów Naftowych, zmniejszając pulę benzyny importowanej. W związku z postęпами modyfikacji, ilość spirytusu odwodnionego wzrosła w okresie 6 lat 4-krotnie w stosunku do roku 1949.

Polski Monopol Tytoniowy przewiduje 8%owy wzrost konsumpcji; będzie to wynosić na głowę ludności prawie 1 kg rocznie, to znaczy 2 razy tyle co w r. 1938 i 4-krotnie więcej niż w r. 1946. Przewiduje się rozbudowę plantacji tytoniowych i popieranie uprawy odmian tytoni jasnych, które zastąpić powinny surowiec importowany. Jakość papierosów ulegnie dalszej poprawie dzięki nowoinstalowanej aparaturze i starannej pracy fermentowni. Nowe gatunki papierosów, które już ukazały się w sprzedaży, wraz z asortymentem dotychczasowym zaspokoją gusty wszystkich palaczy.

Przemysł cukierniczy zwiększa i w tym roku bardzo poważnie swą produkcję. Udział przemysłu prywatnego w ogólnie - krajowej produkcji wynosił w r. 1947 41%, w r. 1948 29%, w r. 1949 — 20%, w r. 1950 wyniesie 8%. Należy podkreślić wielkie osiągnięcia załóg fabrycznych we współzawodnictwie, które obejmuje nie tylko ilość, lecz również jakość wyrobów. Wzrost produkcji cukierków i pieczywa

Mgr Kazimierz GADOMSKI

ROK 1950, pierwszy rok budowy fundamentów socjalizmu w Polsce, stawia szczególnie doniosłe zadania przed społecznym przemysłem drobnym.

Zestawienie kart rejestracyjnych wykupionych na r. 1950 przez rzemiosło i przemysł prywatny wykazało na dzień 20.I.1950 r. w rzemiosle 119,850 warsztatów, w przemyśle prywatnym 7.869 zakładów.

Statystyka Ministerstwa Skarbu nie uwzględnia liczby pracowników zatrudnionych w warsztatach rzemieślniczych i zakładach przemysłu prywatnego; liczby te zostaną ustalone na podstawie deklaracji w terminie późniejszym przez samorząd rzemieślniczy i przemysłowo - handlowy.

Biorąc pod uwagę średnie zatrudnienie w poszczególnych zakładach na podstawie danych r. 1949 należy szacunkowo przyjąć, iż czynne w roku bieżącym przedsiębiorstwa i zakłady zatrudniają następujące liczby osób (wraz z właścicielami, pracującymi członkami rodzin i uczniami w rzemiosle): w indywidualnych warsztatach rzemieślniczych ok. 350.000 osób, w prywatnych zakładach przemysłowych ok. 80.000 osób, w chałupnictwie pracującym na za-

(pierniki, keksy, herbatniki) wymaga dużego wysiłku ze strony aparatu zbytu, który nie zawsze docierał do ośrodków spożycia.

Przemysł kawowy, jak już wspomniano wyżej, nie powiększa w tym roku produkcji kawy ze względu na nadmierne remanenty. Aczkolwiek statystyka dowodzi, że na głowę mieszkańca Polski wypada około 300 szklanek kawy rocznie, jednak obserwacja stosunków na wsi pozwala sądzić, że konsumpcja kawy przez chłopów może i powinna jeszcze wzrosnąć w następnych latach. Znacznemu powiększeniu ulegnie produkcja budyni, przypraw i proszków do pieczenia na wyraźne żądanie placówek handlowych.

Przemysł ziemniaczany nie wykorzystuje jeszcze swego potencjału produkcyjnego ze względu na słabe urodzaje ziemniaków. Jako typowy przemysł, przerabiający rodzimy surowiec na poszukiwane zagranicą produkty pochodne, przemysł ten ma dużą przyszłość.

Ten skrócony przegląd zadań produkcyjnych naszego przemysłu rolnego i spożywczego pozwala ocenić jego udział w gospodarce narodowej. Poza wkładem materialnym znaczenie tego przemysłu polega na praktycznym wiązaniu interesów mas chłopskich z klasą robotniczą, na umacnianiu w codziennej pracy sojuszu robotniczo-chłopskiego, który jest fundamentem 6-letniego planu budowy podstaw socjalizmu w Polsce.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ RZEMIEŚLNICZA W PLANIE NA ROK 1950

mówienie sektora prywatnego i czerpiącym stąd głównie środki utrzymania 170.000 osób, łącznie więc ok. 600.000 osób. Stoją zatem wielkie zadania przed społeczną wytwórczością drobną, w pierwszym rzędzie powołaną do przejęcia z rąk gospodarki kapitalistycznej tych dziedzin produkcji, które w zupełności lub w przeważającej mierze opanowane są przez t. zw. inicjatywę prywatną.

Uspołeczniony przemysł drobnym (spółdzielczość pracy i spółdzielczość rzemieślnicza) zorganizowany jest w następujących związkach i centralach spółdzielczych i spółdzielczo - państwowych:

1. Związek Spółdzielni Pracy, powstały w dn. 1.I.1950 r. w drodze połączenia Centrali Spółdzielni Pracy i Centrali Spółdzielni Wytwórczych „Solidarność“ w wyniku ujednoczenia wytycznych polityki gospodarczej obu central;

2. Centrala Rzemieślnicza, centrala spółdzielczo - państwowa, powstała w dniu 1.IX.1948 r. dla zrealizowania zadań uspołecznienia rzemiosła poprzez spółdzielnie pomocnicze do rzemieślniczych spółdzielni pracy;

3. Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego, centrala spółdzielczo - państwowa, powo-

łana uchwałą KERM z dnia 28.VI.1949 r. do zorganizowania spółdzielni wytwórczych chałupników wiejskich w zakresie przemysłu ludowego i artystycznego oraz chałupników i drobnych wytwórców wiejskich w zakresie przemysłu artystycznego;

4. Centrala Spółdzielni Inwalidów, powołana uchwałą Prezydium Naczelnej Rady Spółdzielczej z dnia 18.VI.1949 r. dla celów produktywizacji i aktywizacji inwalidów wojennych i cywilnych (inwalidów pracy) oraz wdów i sierot po poległych.

Omawiając zagadnienie spółdzielczości pracy należy wspomnieć jeszcze o spółdzielniach tworzonych w ramach akcji produktywizacji niezatrudnionych — tzw. A. Z., organizacyjnie podporządkowanych Związkowi Spółdzielni Pracy.

Plan na r. 1950 — obok wspomnianego powyżej zadania rozszerzenia zasięgu gospodarki uspołecznionej — zakłada zastąpienie prymitywnych form techniki indywidualnej produkcji rzemieślniczej i chałupniczej przez zorganizowane, socjalistyczne formy spółdzielczości pracy.

Szczegółowe założenia planu na r. 1950 dla przemysłu drobnego spółdzielczego przedstawiają się następująco:

1. Produkcja artykułów pomocniczych dla przemysłu kluczowego oraz przejmowanie seryjnych półfabrykatów przemysłu kluczowego celem ich wykończenia..

2. Produkcja artykułów specjalnych, deficytowych, o charakterze nieseryjnym, specyficznym wykończeniu, oraz ograniczonych możliwościach zbytu.

3. Produkcja artykułów specjalnie przystosowanych do miejscowych potrzeb, warunków i gustów oraz produkcja artykułów o szczególnych cechach regionalnych.

4. Produkcja artykułów przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb lokalnych, o nieskomplikowanym procesie technologicznym, właściwa dla przemysłu drobnego.

Wobec szerokiego zakresu zadań, przewidzianych w planie 1950 r. dla drobnego przemysłu, zachodzi konieczność reorganizacji jego dotychczasowej struktury. Niezależnie od dokonanego już połączenia się Centrali Spółdzielni Pracy i Centrali Spółdzielni Wytwórczych „Solidarność“, zachodzi potrzeba utworzenia jednego ośrodka dyspozycyjnego, sprawującego kierownictwo i nadzór nad drobną wytwórczością. Tym ośrodkiem dyspozycyjnym będzie Centralny Urząd Drobnej Wytwórczości. Zadania tego Urzędu obejmują m. in.: zapewnienie rozwoju przemysłu miejscowego i spółdzielczego, ustalanie stosunku drobnej wytwórczości do podstawowych gałęzi przemysłu państwowego, planowanie zaopatrzenia materiałowego, produkcji, obrotu towarowego, finansów i inwestycji, nadzór nad przemysłem miejscowym, spółdzielczością pracy i rzemieślniczą spółdzielczością pomocniczą, nadzór nad samorządem rze-

mieślniczym i zrzeszeniami przemysłu prywatnego itd.

Plan spółdzielczości pracy bazuje w szerokim zakresie na odpadkach przemysłowych, remanentach surowcowych nieprzydatnych w przemyśle kluczowym, zajmując się produkcją artykułów pomocniczych produkowanych nieseryjnie dla celów przemysłu państwowego, a poza tym obejmuje produkcję artykułów sezonowych, uwzględniając wahania módy itd.

Plan mobilizuje spółdzielczość pracy w zakresie artykułów, których produkcja słabo rozwijała się w spółdzielczości, a mianowicie w przemyśle: szklanym, poligraficznym, porcelanowym, papierniczym, metalowym, elektrotechnicznym, precyzyjnym itp.

Celem rozładowania niedozatrudnienia (głównie niewykwalifikowanych kobiet) spółdzielczość zajęła się produktywizacją niezatrudnionych w ramach tzw. aktywizacji zatrudnienia.

Produktywizację w ramach planu rozpoczyna się od akcji szkolenia zawodowego dla poszczególnych działów branżowych, aby następnie przeszkolonym dać możliwość pracy w ramach odpowiednich spółdzielni. Akcja ta ma również doniosłe znaczenie dla podniesienia gospodarczego terenów zacofanych i zaniedbanych.

Plan na r. 1950 w stosunku do r. 1949 przewiduje wzrost wartości produkcji Związku Spółdzielni Pracy o 91,2%, oraz zwiększenie zatrudnienia o 51,2%, a wydajności pracy o 26,4%.

W przekroju branżowym plan na 1950 rok dla spółdzielni pracy zakłada następujące linie rozwojowe:

Branża mineralna. Znaczna większość wyrobów jest wynikiem równoczesnego działania zarówno przemysłu kluczowego, jak państwowego przemysłu miejscowego i spółdzielczości. Przyczyną tego jest w pierwszym rzędzie ciągle jeszcze niedobór wielu wytworów mineralnych oraz wielkie stosunkowo, w porównaniu z wartością wyrobów, koszty transportu. Wymaga to znacznej produkcji na rynek lokalny, zwłaszcza spółdzielczej, której zadaniem jest zaspakajanie potrzeby wsi. Najsilniej występuje w planach r. 1950 wzrost produkcji eksportowej, obejmujący dotychczas produkowane artykuły (czdoby choinkowe), jak i bogaty nowy asortyment.

Branża metalowa. Na tym odcinku spółdzielczość pracy uzupełnia produkcję przemysłu kluczowego, głównie pod względem asortymentowym ze szczególnym uwzględnieniem produkcji odlewów, części do maszyn i urządzeń oraz narzędzi przestarzałych i nietypowych znajdujących się jeszcze w użyciu. Związana z branżą metalową branża precyzyjno - optyczna obejmuje produkcję narzędzi lekarskich, laboratoryjnych, wyrobów ortopedycznych oraz usługi w zakresie zegarmistrzostwa i naprawy maszyn biurowych.

Branża elektrotechniczna. Przemysł spółdzielczy obejmuje tu artykuły małoseryjne i różno-

rodne, drobne artykuły instalacyjno - sieciowe oraz usługi w zakresie remontów i napraw dla przemysłu państwowego.

Branża chemiczna. Charakter pomocniczy i uzupełniający przemysł kluczowy z uwagi na racjonalne wykorzystanie urządzeń produkcyjnych, zmniejszenie kosztów transportu, elastyczność i racjonalizację produkcji. Produkcja obejmuje: wyroby tłuszczowe (mydła toaletowe i specjalne, farby, emalie, wyroby kosmetyczne, drobne wyroby gumowe, środki impregnacyjne i grzybobójcze oraz środki farmaceutyczne (na zlecenie „Centrosanu“).

Branża włókiennicza. Produkcja spółdzielczości idzie w kierunku wykorzystania surowców odpadkowych oraz zaspakajania regionalnych gustów i potrzeb z uwzględnieniem wahań sezonu, mody itp.

Branża papiernicza. Bazuje na wyrobach z tektury i kartonu, opakowaniach papierowych, produkcji papierów piśmiennych i galanterii papeterijnej, jako specjalny artykuł występuje produkcja sztucznych jelit. Rozwinięte jest również introligatorstwo. Zakres poligrafii sprowadza się do druku etykiet, druków kolorowych, liniowania kolorowego, druków biurowych, pocztówek artystycznych, kopiowania i wyświetlania.

Branża skórzano - obuwnicza. Do spółdzielczości należy produkcja z przewagą pracy ręcznej, nietypowej, oraz specjalizacja w wyrobach o cechach artystycznych, ozdobnych, regionalnych, noszących charakter pracy rękodzielniczej, wykonywanej na indywidualne zamówienia.

Branża drzewna. Produkcja nieseryjna, nie-normalizowana, uzupełniająca przemysł kluczowy pod względem asortymentowym. Produkcja sprzętu gospodarstwa domowego, wyrobów rękodzielniczych i wytwórczości o charakterze ludowo - artystycznym.

Branża odzieżowa. Produkcja konfekcji ciężkiej z tkanin wełnianych na indywidualne zamówienia, rozszerzenie zakresu szycia miarowego będącego domeną rzemiosła prywatnego, produkcja odzieży damskiej bardziej wrażliwej na wahania mody i sezonów. W zakresie produkcji tkanin bawełnianych i z jedwabiu sztucznego planuje się wyroby o charakterze niemasowym i zróżniczowanym asortymentowo.

Branże inne. Wymienić tu należy spółdzielcze zakłady pracy nie mieszczące się w uprzednio wymienionych branżach. Najważniejszą grupę stanowią: wyroby szczerkarskie w szerokim asortymencie produkowane przez spółdzielnie oraz zakłady własne, produkcja oparta o surowiec krajowy i importowany; wyroby z włosia, sortowanie pierza i puchu oraz produkcja z tych surowców; wyroby celuloidowe, zabawki z różnych surowców oraz inna produkcja specjalna, np. pomoce szkolne, drobne instrumenty muzyczne, modele, wzory anatomiczne, naprawa instrumentów, produkcja win oraz cukierków i wyrobów cukierniczych.

Usługi leżące dotychczas poza zasięgiem planowej działalności gospodarczej i będące domeną działalności prywatnej, są w planie szeroko reprezentowane. W grupie tej czołowe miejsce zajmują pralnie, pralnie chemiczne, farbiarnie, usługi fryzjerów, fotografów, krawców, szewców, kosmetyczne, pogrzebowe, naprawa i konserwacja maszyn biurowych, lekarskie, pomiarowe, ubojowe itp.

Przemysł ludowy i artystyczny oraz chałupnictwo ze względu na swoje specyficzne warunki istnienia i rozwoju oraz zdecentralizowany charakter produkcji wymaga specjalnego omówienia w perspektywie planu 1950 roku. Organizacja tego rodzaju przemysłu ma doniosłe znaczenie gospodarcze nie tylko ze względu na wartości materialne, na możliwość zatrudnienia szerokich mas spauperyzowanej ludności wiejskiej czy miejskiej poza ich pracą zasadniczą, a zatem podniesienie ich dobrobytu oraz zwiększenie dochodu społecznego, ale również wnosi wartości kulturalne przez szereg piękna, zawartego w twórczości samorodnej artystów ludowych i podnosi wyrobienie estetyczne ludności. Przemysł ludowy wytwarzający artykuły użytkowe i zdobnicze uzewnętrzniające właściwości etniczne danego rejonu, nie może i nie powinien być zmechanizowany. Inaczej przedstawia się pod tym względem przemysł artystyczny, którego tylko część produkcji nosi znamiona decentralizacji.

Nikłe koszty inwestycyjne przemysłu ludowego, artystycznego i chałupnictwa, ekonomiczne wykorzystanie odpadków produkcji fabrycznej, a także tanich miejscowych surowców, dostarczenie artykułów wysoko-gatunkowych z ewentualnością ich eksportu, oraz możliwość wykorzystania rezerw roboczych terenu — w obecnym etapie naszego społeczno-ekonomicznego rozwoju uzasadniają w pełni istnienie tej formy wytwórczości w ramach sektora spółdzielczego.

W dotychczasowej strukturze tej grupy przemysłu drobnego w okresie 1950 r. zajdą następujące zmiany:

Dążyć się będzie do rozbudowy ośrodków wytwórczych w małoprzemysłowych okręgach kraju, a to: w woj. kieleckim (galanteria marmurowa, zespoły gremplarskie, przedziałnicze), w woj. lubelskim i radomskim (ośrodki produkcji lin i sznurów), w woj. olsztyńskim, biłostockim, warszawskim i krakowskim — Podhale (zespoły gremplarsko - przedziałnicze).

Nastąpi rozszerzenie gospodarki uspołecznionej drogą wypierania elementów kapitalistycznych, jak też popieranie przez państwo dobrowolnego przekształcania się indywidualnej produkcji chałupniczej w socjalistyczne formy spółdzielczości produkcyjnej.

W tym celu plan 1950 r. przewiduje: zorganizowanie akcji nakładczej przy zakładach produkcyjnych, której zadaniem będzie zaktywiz-

zowanie lokalnych grup chałupniczych na bazie utylizacji odpadków; powołanie do życia spółdzielni wytwórczych chałupników wiejskich bezrolnych i małomiasteczkowych w zakresie przemysłu ludowego i artystycznego oraz chałupników i drobnych wytwórców miejskich w zakresie przemysłu artystycznego, powstanie zespołów produkcyjnych złożonych z elementu małorolnego przy „Samopomocy Chłopskiej”.

Plan przewiduje również zwiększenie produkcji artykułów, których brak odczuwa się w obrocie towarowym, a to: zabawek drewnianych, tekstylnych, metalowych, narzut, serwet, kilimów, kapeluszy ze słomy i rafii, galanterii skórzanej i metalowej.

Na bazie utylizacji odpadków i taniego surowca miejscowego nastąpi wzbogacenie asortymentu przez wprowadzenie artykułów dotychczas nie produkowanych przez spółdzielczość zupełnie lub w bardzo małej mierze, a to: z odpadków skóry (guziki, klamry, maskotki itp.), z odpadków tekstylnych (kwiaty sztuczne, guziki, tkaniny, zabawki itp.), z odpadków drzewa (zabawki, galanteria, pamiątkarstwo), z trzciny, rafii, słomy (kapelusze, maty, bombonierki, kasety itp.), z marmuru (galanteria), z odpadków papieru (sztuczne kwiaty, zabawki).

Jeśli rok 1949 przyjmiemy za 100, plan na rok 1950 przewiduje dla Centrali Przemysłu Ludowego i Artystycznego następujące wskaźniki: produkcja wartościowo 347,8, zatrudnienie — 301.

W dziedzinie produkcji drobno - towarowej poczesne miejsce zajmuje rzemiosło. Rzemiosło bowiem stanowi poważny potencjał produkcyjny, branżowo bardzo różnorodny, przy czym należy zaznaczyć, że jakość jego produkcji jest wysoka.

Produkcję rzemieślniczą charakteryzują: szeroki wachlarz asortymentowy wyrobów nietypowych (np. części zamienne, wyroby specjalne, luksusowe itp.) oraz elastyczność w zaspakajaniu sezonowego zapotrzebowania konsumentów. Plan zakłada duży wzrost produkcji rzemieślniczej tych wyrobów (np. wzrost w dziedzinie galanterii skórzanej i obuwia specjalnego luksusowego) przy malejącym wskaźniku produkcji typowego obuwia, którego zapotrzebowanie pokrywa zmechanizowany przemysł państwowy. Pozostawienie w rzemiośle obuwia luksusowego związane jest ze wzrostem stopy życiowej ludności. Założeniem planu jest zorganizowanie sieci zakładów spółdzielczych, obejmujących usługi głównie w zakresie: krawiectwa, szewstwa, fryzjerstwa, pralnictwa, kominiarstwa itp.

Realizatorem tej części planu jest Centrala Rzemieślnicza, centrala spółdzielczo - państwowa. Centrala ta dopiero w r. 1950 przystąpi do organizowania na większą skalę rzemieślniczych spółdzielni pracy, gdyż w r. 1949 działalność jej ograniczała się nieomal tylko do tworzenia spółdzielni pomocniczych. Pod koniec

roku ubiegłego było czynnych lub znajdowało się w stanie organizacji 54 spółdzielni pracy, powołanych w ramach działalności Centrali Rzemieślniczej.

Plan roku 1950 w zakresie produktywizacji inwalidów nakłada na Centralę Spółdzielni Inwalidów zadanie trzykrotnego zwiększenia produkcji (wg wartości). Centrala ta, która jak wyżej wspomniano powstała w drugiej połowie ubiegłego roku, rozwinie swoją działalność właściwie dopiero w r. 1950.

Przewidziany planem zasadniczy kierunek rozwoju poszczególnych gałęzi produkcji dla inwalidów obejmuje następujące branże: branża mineralna: pomnikarstwo, galanteria gipsowa i alabastrowa, garncarstwo, galanteria szklana, lusterka i zabawki; branża metalowa: wyrób siatek (wycieczarek) i sit, łańcuszków, zmywaków, szczotek, naczyń gospodarskich kuchennych i stołowych, wyrobów z blachy, kapsli, opakowań do kosmetyków, galanterii odzieżowej, zapalniczek, godeł i medali, galanterii artystycznej, artykułów szkolnych i biurowych, zabawek z odpadków, aparatury termoelektrycznej, sprzętu izolacyjno - sieciowego i oświetleniowego, wreszcie odbiorników radiowych; branża chemiczna: kreda mielona i do pisania, wody mineralne, artykuły kosmetyczne, tłuszczowe, ebonitowe, i gumowe, pasty i zaprawy, atramenty, ołówki i kredki; branża włókiennicza: tkaniny bawełniane, wełniane, lniane i jedwabne, wszelka produkcja na krosnach ręcznych jako forma produkcji chałupniczej — przy posiłkowaniu się surowcem odpadkowym (resztkowym) — samodziały, wyroby dziane (resztkowym) — samodziały, wyroby dziane (kilimy, chodniki ze ścinków, sieci rybackie, szpagat, wata; branża odzieżowa: ubrania, odzież i bielizna (niewytwarzana przez przemysł państwowy), koldry, materace, poduszki, galanteria i zabawki z tkanin; branża papiernicza: wszelka papeteria, albumy, bilety wizytowe, notesy, skoroszyty; gry i zabawki — z zastosowaniem pracy introligatorskiej; branża skórzana: wszelkie wyroby siodlarskie, rymarskie, kaletnicze, przybory podróżne i sportowe, wyroby kuśnierskie, odzież i obuwie ręczne — zwłaszcza dziecinne; branża drzewna: skrzynie, nieseryjne meble, nieseryjne wyroby z odpadków drzewnych, sprzęt sportowy i szkolny, galanteria drzewna, zabawki, — ze szczególnym uwzględnieniem produkcji chałupniczej przy wyrobach z wikliny, słomy i rafii; branża spożywcza: pieczywo zwykłe i cukiernicze, cukierki, wina owocowe i wody gazowe, musztarda, konserwy, przetwory.

Jak widać z powyższego wyszczególnienia, organizacja inwalidzka jest w możności przejmować półfabrykaty od przemysłu kluczowego, zwłaszcza z branży metalowej, włókienniczej, odzieżowej oraz drzewnej.

Zatrudnienie rzesz inwalidzkich — jak już wspomniano — opierać się będzie na produkcji systemem chałupniczym oraz przy posiłkowaniu się niezmechanizowanymi (ręcznymi)

krosnami lub małymi maszynami. Stąd też kwestia zastosowania maszyn i większych udoskonaleń technicznych schodzi na plan dalszy wobec zasady stosowania produkcji systemem uproszczonym, prymitywnym, nieskomplikowanym — odpowiednim dla pracownika o ograniczonej zdolności wytwórczej. Ubytek w rocznym dochodzie narodowym sięga kwoty 40 mild. zł rocznie, jako wynik bezprodukcyjności tych ludzi.

Podkreślić należy przy sposobności mocne nastawienie kierunkowe pracy inwalidzkiej na zakłady usługowe, gdzie dominuje praca rąk ludzkich. Co się tyczy wzrostu wydajności pracy, to w odniesieniu do inwalidów moment ten musi mieć znaczenie całkiem odrębne. Głównym celem zatrudnienia inwalidów jest stworzenie im warunków możliwie znormalizowanej pracy i życia. Na drugim miejscu dopiero należy postawić wartość produkcyjną tych pracowników, licząc się niejednokrotnie z wysokim procentem niezdolności do pracy.

Nie wolno jednocześnie zapominać o zmniejszeniu wydatków Państwa na opiekę społeczną: w miarę aktywizacji inwalidów wydatki te będą malały.

Z podobnych również względów inaczej należy podchodzić do racjonalizacji gospodarki materiałowej. Organizacje inwalidzkie w ogromnej mierze będą korzystały z surowca miejscowego i odpadkowego. Przy tym w miarę postępu prac badawczych co do kierunku zatrudnienia inwalidów odpadki będą grały coraz większą rolę. Dla ilustracji należy nadmienić, że wchodzić będą w grę odpadki włókiennicze, papiernicze, skórzane, drzewne, metalowe, odzieżowe, przędzy resztkowej oraz surowiec miejscowy, jak: wiklina, słoma, drzewo, glinki, marmur, alabaster.

Rozmieszczenie inwalidzkich zakładów przemysłowych łącznie z regionalnym planem zatrudnienia opracowane zostało na podstawie danych statystycznych, dotyczących skupień inwalidzkich oraz charakteru gospodarczego województw. Przy rozmieszczaniu zakładów przemysłu odzieżowego, skózanego i spożywczego brano pod uwagę gęstość zaludnienia oraz stan liczbowy inwalidów.

Branża włókiennicza i papiernicza zostały zaprojektowane na terenie Łodzi i Wrocławia na skutek ześrodkowania się w tych miastach największej ilości inwalidów pracy - włókienników oraz skoncentrowanie poniemieckich warsztatów pracy branży papierniczej. Ze względu znów na miejscowy surowiec lokalny branża drzewna została zaplanowana na terenie miasta Poznania. Bydgoszcz, Lublina, Białego- stoku i Wrocławia. Inwalidzi, którzy przejdą

przez państwowe zakłady szkoleniowe, będą kierowani na tereny Ziemi Odzyskanych, co wiąże się ze specjalnym zaakcentowaniem rozbudowy spółdzielczości na tych terenach.

Skierowanie uwagi na spółdzielczość o charakterze usługowym wyraźnie świadczy o tendencji ogólnej - społecznych polepszenia warunków życia miejscowego społeczeństwa, przebiegającego w kręgu działalności inwalidzkiej spółdzielni usługowych.

Po zastosowaniu badań lekarskich oraz studiów z zakresu terapii zajęciowej i na podstawie tych osiągnięć — właściwe przystosowanie warsztatu pracy do poszczególnych inwalidów (a nie inwalidów do warsztatów pracy) oraz odpowiednie przeszkolenie umożliwi osiągnięcie dużej wydajności pracy ludzi, którzy dziś są tylko konsumentami dochodu społecznego.

DLA realizacji omówionych zadań czynniki rządowe stawiają do dyspozycji spółdzielczości pracy szereg elementów.

W szczególności zaplanowane na r. 1950 kredyty inwestycyjne przekraczają o 125% poziom kredytów wykorzystanych w r. ub. Przydziały surowców, jakkolwiek nie we wszystkich branżach pokrywają pełne zapotrzebowanie spółdzielczości, to jednak są znacznie wyższe niż w r. ub. Uwzględnia się przy tym fakt, że spółdzielczość — niezależnie od t. zw. kontyngentów sztywnych — będzie mogła w dość znacznym stopniu korzystać z nadwyżek produkcyjnych swych dostawców, z remanentów materiałów nieprzydatnych dla przemysłu kluczowego z uwagi na niechodliwe wymiary oraz z surowców zastępczych.

Również usprawnienia organizacyjne, a mianowicie wspomniany już powyżej projekt powołania do życia Centralnego Urzędu Drobnej Wytwórczości jako centralnego ośrodka dyspozycyjnego dla gospodarki drobnej, dokonana fuzja Centrali Spółdzielni Pracy i Centrali Spółdzielni Wytwórczych „Solidarność”, reprezentujących najpoważniejszy pion w spółdzielczości wytwórczej, wreszcie chęć odgraniczenia czynności rewizyjno - organizacyjnych, które mają pozostać w centralach spółdzielczych i spółdzielczo - państwowych, od czynności operatywno - gospodarczych, które przejdą do wojewódzkich związków branżowych (ZSP.) względnie terytorialnych związków wielobranżowych (Centr. Rzem.) — mają na celu ułatwienie spółdzielczości wykonania zadań oczekujących ją w r. 1950.

Przez realizację wyżej nakreślonego planu na r. 1950 spółdzielczość wytwórcza wspólnie z polską klasą robotniczą wniesie poważny wkład w dzieło budowy fundamentów socjalizmu.

Od 1 stycznia br. weszły w życie nowe plany kont w państwowych i państwowo-spółdzielczych przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych oraz jednostkach administracyjnych.

Podstawowe rozwiązania tych planów przyjęte zostały również przez plany kont wprowadzone na r. 1950 w przedsiębiorstwach komunikacyjnych, łączności, kulturalno-widowskich, lasów państwowych, rolnictwa itp. Ostateczne ustalenie planów dla tych działów gospodarczych nastąpi w r. b., dając jednolitość rozwiązań rachunkowych w przekroju ogółu przedsiębiorstw państwowych.

W związku z tym omówimy bliżej nowe plany kont, cele ich reformy, zasadnicze cechy charakterystyczne oraz zamierzenia na przyszłość w zakresie dalszego doskonalenia rachunkowości przedsiębiorstw uspołecznionych.

Reforma planów kont, przeprowadzona u progu nowego 6-cio letniego planu gospodarczego, jest dalszym krokiem naprzód w przystosowaniu rachunkowości do potrzeb gospodarki uspołecznionej, krokiem nie ostatnim, lecz o zasadniczym znaczeniu.

Poprzedni plan kont nie uwzględniał cech charakterystycznych i potrzeb ustroju opartego na uspołecznieniu środków produkcji, na ogólnonarodowym planie gospodarczym, na systemie finansowym jednolitym dla całej gospodarki, na potrzebie wnikliwej i dokładnej kontroli uspołecznionych środków produkcji i kosztów działalności gospodarczej. Nie uwzględniał on — rzecz jasna — wprowadzanego obecnie rozrachunku gospodarczego jako podstawowej zasady w odniesieniu do zakładów pracy.

Jesteśmy świadkami realizacji słów Karola Marksa¹⁾: „Prowadzenie ksiąg jest bardziej niezbędne przy produkcji kapitalistycznej niż przy rozdrobnionej produkcji rzemieślniczej i chłopskiej, jest ono bardziej niezbędne przy produkcji kolektywnej niż przy kapitalistycznej“. W miarę rozszerzania się społecznego charakteru produkcji wzrasta potrzeba lepszej, doskonalszej, wszechstronniejszej rachunkowości, o zmienionej treści klasowej, uwzględniającej w pełni istniejące stosunki produkcyjne.

W ustroju kapitalistycznym rachunkowość jest nastawiona na potrzeby indywidualnego przedsiębiorstwa i jest jednym ze środków osiągnięcia maksimum zysku przez przedsiębiorcę. Toteż istotny stan zostaje przez nią skazo-

ny, a obraz finansów i działalności przedsiębiorstwa zniekształcony. Cechą charakterystyczną tej rachunkowości jest brak powiązania z gospodarką ogólnonarodową i narzucenie jej jedynie przedsiębiorstwom średnim i większym. Jest ona zatem złem koniecznym i gdyby to było możliwe ograniczałaby się wyłącznie do „tajnej księgowości właściciela“.

W ustroju uspołecznionym rachunkowość przedsiębiorstwa staje się częścią składową systemu planowej gospodarki ogólnopństwowej, której właściwe funkcjonowanie jest nie do pomyślenia bez ścisłego wzajemnego powiązania rachunkowego wszystkich ogniw planujących, sprawozdawczych i kontrolujących. O tym, jaka ma być rachunkowość danego przedsiębiorstwa państwowego, nie może decydować kierownictwo tego przedsiębiorstwa. Rachunkowość ta bowiem służy nie tylko potrzebom kierownictwa poszczególnych jednostek gospodarczych; wykracza ona poza te ramy, spełnia zadania nowe, przedtem nieznanne, staje się podstawą decyzji czynników nadrzędnych, kierujących całością życia gospodarczego.

Zwiążane w nierozdzielalną całość logiczną i harmonijną: planowanie, sprawozdawczość i kontrola czynią z rachunkowością przedsiębiorstw uspołecznionych potężne narzędzie kierownictwa całym życiem gospodarczym.

Pomijamy w tych uwagach ogólnych inne kardynalne zmiany w treści rachunkowości przedsiębiorstw uspołecznionych, przede wszystkim jej dynamikę rozwojową, stały postęp w dziedzinie zasad i metod, wprowadzane przez prawdziwie naukowe, socjalistyczne podejście do zagadnień. Pragniemy tylko podkreślić, że zmiany, które już zaszły i będą zachodzić nadal w rachunkowości, dowodzą z jednej strony prężności nowego ustroju, z drugiej domagają się coraz to dalszych doskonałych form i treści. Realizacja tych poglądów zajmujemy się w Polsce od niedawna, czerpiąc z bogatej skarbnicy doświadczeń Związku Radzieckiego i z nieustannego postępu jego teorii i praktyki rachunkowej.

Jednolite plany kont dla wielkich działów życia gospodarczego są oczywiście tylko fragmentem nowoczesnej rachunkowości, jednak fragmentem bodajże najistotniejszym, decyduje on bowiem o podstawach klasyfikacyjnych całości materiału liczbowego, rejestrowanego przez rachunkowość w odniesieniu do przyszłości, teraźniejszości i przeszłości, decyduje zatem o wartości poznawczej tego materiału, o badaniach i wnioskach jakie w dziedzinie rachunkowości będą przeprowadzane. Zespoły kont, ich grupy, podgrupy i oddzielne konta są niczym więcej niż klasyfikacją danych odnoszących się do środków produkcji i ich sfinansowania, do nakładów ponoszonych, uzyskiwanych przychodów i wyników pracy. Ta klasyfikacja wyznacza układ i treść wszystkich sprawozdań rachunkowych, składanych przez przedsiębiorstwa na wszystkich szczeblach.

¹⁾ Jednolity plan kont dla państwowych przedsiębiorst przemysłowych podległych Ministerstwu: Górnictwa i Energetyki, Przemysłu Ciężkiego, Lekkiego, Spożywczego i Rolnego, Warszawa, 1949. Instrukcja F1 i F13. Plan kont dla przedsiębiorstw przemysłu miejscowego. Warszawa, 1949. Instrukcja F. Plan kont dla jednostek administracyjnych, Warszawa 1949, Instrukcja F. Jednolity plan kont dla państwowych przedsiębiorstw handlowych, Warszawa, 1949. Instrukcja F6 i F14.

²⁾ K. Marks. Kapitał t. II, str. 83, wyd. ros. 1935.

JEDNOLITE plany kont, które weszły w życie w b. r., posiadają — w odróżnieniu od planów poprzednich — szereg cech charakterystycznych, zbliżających je do planów przedsiębiorstw w ustroju socjalistycznym, do planów przedsiębiorstw radzieckich. Cechami tymi są: 1. jednolitość struktury ogólnej; 2. dostosowanie do potrzeb planowania przemysłowo-finansowego; 3. ścisłe związanie z systemem finansowym; 4. uzgodnienie zasad gromadzenia i grupowania materiału liczbowego; 5. uzyskanie podstaw do szybkości sporządzania sprawozdań okresowych, posiadających cechy operatywne.

1) **B u d o w a p l a n ó w k o n t** poszła drogą najbardziej ścisłego ich przystosowania do potrzeb poszczególnych działów gospodarczych, jednak przy zachowaniu jednolitości, tam gdzie tylko było to możliwe. Podstawą wszystkich planów jest system klasyfikacji dziesiętnej, który wykazał swą przydatność praktyczną.

Przeznaczenie poszczególnych klas pozostawiono bez zmian w stosunku do planu kont z r. 1945, natomiast w obrębie niektórych klas przeprowadzono różniczkowanie grup i podgrup, dostosowując je do cech charakterystycznych danego działu gospodarczego. Tak więc wspólne rozwiązania posiadają klasy 0, 1, 2. Klasa 4 jest wszędzie zbudowana jednolicie, z odchyleniami jedynie w zakresie podgrup. Klasa 3, przeznaczona na ujęcie zapasów materiałowych i towarowych, przystosowana jest do potrzeb działu gospodarczego przez odmiennie ugrupowanie kont. Klasy 5—7 przeznaczono wszędzie do rozliczeń, przy czym klasy 5 i 6 są we wszystkich planach wolne od wykorzystania dla celów branżowych, kl. 7 zaś posiada, w odróżnieniu od planu 1945 r., sprecyzowaną budowę, odmienną w poszczególnych działach gospodarczych. Klasa 8 zarezerwowana jest we wszystkich planach dla rejestrowania produktów działalności wytwórczej. Wreszcie klasa 9 reprezentuje odpowiedni dla danego działu gospodarczego zespół kont realizacji i sprzedaży.

Ze względu na powiązania wzajemne różnych działów gospodarczych budowa planów kont umożliwia wzajemne ich „nakładanie się“. I tak więc plan przemysłowy jest zsynchronizowany z planem handlowym, co pozwala na łączenie dwu tych systemów kont, jeśli dla celów sprawozdawczych okaże się to konieczne. Analogiczne zasady przeprowadzono w planie kont dla jednostek administracyjnych.

Jednolitość budowy planów kont musi być rozumiana jako jednolitość założeń i celów, jednolitość powiązań z planowaniem finansowym i systemem finansowym, jednolitość rozwiązań księgowych, gdzie tylko będzie ona możliwa do przeprowadzenia. Wynika stąd, że zasada jednolitości planów kont nie jest realizowana jako zasada sztywna i niezmienna, ale elastyczna, uwzględniająca w pełni momenty odrębności i potrzeby sprawozdawcze każdego działu gospodarczego.

Jednolitość planów kont znajduje jeszcze jeden charakterystyczny wyraz. Jest nią ujednoczenie sposobów księgowania poszczególnych zda-

rzeń w obrębie przedsiębiorstw jednego działu gospodarczego, bądź też w przekroju wszystkich działów gospodarczych. Jako przykład takiego rozwiązania może służyć sprawa finansowania i wykonywania robót kapitalnych (gr. 02, 03 i 04).

2) **P o w i ą z a n i e s y s t e m u k o n t z p l a n o w a n i e m** przemysłowo-finansowym i inwestycyjnym występuje na terenie planu kont wielokrotnie. I tak więc plan akumulacji funduszu amortyzacyjnego na cele inwestycyjne i kapitalnych remontów kontrolowany jest w pdgr. 187. Wykonanie planu finansowania robót kapitalnych ujawnia gr. 02. Plan wykonania robót kapitalnych kontrolują konta gr. 03 i 04. Normatywy środków pieniężnych kontrolowane są przez pdgr. 100 i 110; normatywy innych środków obrotowych — grupa 19, klasa 3 i 8. Plan nakładów według rodzaju znajduje odzwierciedlenie w kl. 4; plany kosztów produkcji i zbytu — kontrolowane są w klasie 7; grupa 79 daje automatycznie obraz wykonania planu kosztów produkcji podstawowej i pomocniczej, a grupa 74 — planu kosztów zbytu przez wyodrębnienie odchyłeń od planu.

Wreszcie konta klasy 9 pozwalają na kontrolę wykonania planu realizacji i akumulacji oraz ustalają odchylenia od wielkości planowanych. Przytoczone główne punkty styczności pomiędzy planami a księgowością zostają uzupełniane powiązaniem w zakresie sprawozdawczym urzędzie szczegółowych.

Na skutek takich rozwiązań sprawozdania syntetyczne przedsiębiorstw wraz z załącznikami pozwolą bieżąco kontrolować tok wykonywania zadań planowanych.

3) **R o z w i ą z a n i a k s i ę g o w e** w zakresie jednolitego planu kont pozwalają na przeprowadzenie dokładnej kontroli przestrzegania zasad systemu finansowego. Odnosi się to przede wszystkim do zasady oddzielenia finansowania działalności inwestycyjnej i eksploatacyjnej. Klasa 0 w grupach 00 — 04 i 07 — 08 koncentruje wszystkie zapisy związane ze środkami trwałymi, ich procesem umorzenia, robotami kapitalnymi i źródłami ich finansowania. Dyscyplinę finansową w zakresie finansowania inwestycji i kapitalnych remontów kontrolują konta grup 02-03-04. Jednocześnie konta w pdgr. 112 i 118 pozwalają śledzić proces gromadzenia i użytkowania środków pieniężnych nie-limitowanych na inwestycje i kapitalne remonty.

Proces tworzenia funduszu amortyzacyjnego przez przedsiębiorstwo, jego przelewanie w sposób przewidziany zasadami finansowymi kontrolowany jest przez pdgr. 187, której konta w sposób automatyczny saldami swymi sygnalizują przebieg tego procesu.

Powiązania przedsiębiorstwa z ogólną gospodarką w zakresie środków obrotowych odzwierciedlają grupy 05 i 06, których zadaniem jest wykazać wielkość środków obrotowych, oddanych (05) z tytułu nadwyżek ponad ustalone normatyw, podatku dochodowego itp., oraz środków otrzymanych (06) na uzupełnienie

środków własnych do wysokości normatywu.

Środki zgromadzone w przedsiębiorstwie z tytułu rezerw i funduszy specjalnych są lokowane obowiązkowo na specjalnych kontach bankowych. Nie zniekształcają one zatem obrazu własnych środków obrotowych i ich normowania.

Finansowanie kredytowe — zgodnie z systemem finansowym — znajduje wyraz w kontach pdrg. 115. Każde konto obejmuje oddzielne kredyty na określony cel i termin. Dochowanie dyscypliny finansowej w zakresie spłaty otrzymanych kredytów kontroluje specjalne konto kredytów przedterminowanych (119).

Stosowanie się do zasad inkasa faktur i zakazu wzajemnego finansowania przez przedsiębiorstwa kontrolowane jest przez grupy 13, 14 i 17. Konta odbiorców i dostawców nabierają charakteru kont wyłącznie inkasowych.

4) Jednolity plan kont z 1945 r. oparty był na zasadzie pełnej swobody w zakresie przystosowania do potrzeb branżowych i potrzeb oddzielnych przedsiębiorstw. Zasada ta mogła być przyjęta w okresie początkowym. Doprowadzała ona jednak w praktyce do dwu zjawisk niekorzystnych: przerostu liczby kont w księgowości głównej i dużej różnorodności w traktowaniu księgowym tych samych zjawisk przez poszczególne przedsiębiorstwa.

Przerost ilości kont był cechą charakterystyczną wielu planów branżowych. Organizatorzy księgowości zbyt często chcą przy jej pomocy rozwiązać wszystkie zagadnienia statystyczne i nadają opracowanym przez siebie planom kont charakter całkowicie analityczny, mnożąc do wielu tysięcy konta szczegółowe. Są zdania, że takie rozwiązanie nie pomnaża pracy, ale raczej ją zmniejsza, usuwając powtarzalne zapisy. Praktyka jednak wykazuje, że ten sposób postępowania (z wyjątkiem przedsiębiorstw o zmechanizowanej księgowości) prowadzi do rezultatów niekorzystnych, mianowicie: utrudnia i przedłuża sporządzenie bilansów, wytwarza zaległości. Ponieważ postulat krótkookresowego, szybkiego, dokładnego sprawozdania jest naczelną dyrektywą, nie można zapominać o właściwym celu księgowości głównej — o syntezie, wynikającej ze stosunkowo niedużej ilości kont zbiorczych i o przeżuceniu zagadnień analizy do księgowości specjalnych lub urzędzeń o charakterze statystycznym.

Tego rodzaju postawienie sprawy usztywnia plan kont: tworzenie w planach kont branżowych nowych grup kont jest niedopuszczalne; konta podgrupowe nie mogą być zmieniane; tworzenie nowych kont czy subkont związane jest z zatwierdzeniem planu branżowego.

Nowe plany kont idą daleko w kierunku jednolitej różnicowej rozwiązania księgowych. Już samo powyższe sprecyzowanie usztywnienie planów powoduje automatycznie jednolitość postępowania. Poza tym jednak, że zostały ściśle sprecyzowane konta, przewiduje się również obligatoryjnie odpowiednią ich korespondencję: zapis księgowy musi przebiegać poprzez konta w pewien określo-

ny sposób, aby ujawnić się mogła ich treść ekonomiczna.

Takie rozwiązanie stało się konieczne z uwagi na jednolitość księgowego traktowania pewnych zagadnień w przekroju całego przemysłu, czy też całego życia gospodarczego. Stąd trzeba będzie wprowadzać zmiany w planie kont i wzajemnej korespondencji kont, równoległe do zmian przy budowie planu przemysłowo-finansowego. Konieczność ta, wynikająca z rozwoju koncepcji planistycznych, jest kłopotliwa dla rachunkowców, posiada jednak olbrzymią zaletę jednolitości postępowania w przekroju całego przemysłu, a w dużej ilości zagadnień — w przekroju całości życia gospodarczego. Daje jednocześnie możliwość dostarczenia księgowym wyczerpujących komentarzy i instrukcji, a tym samym ułatwia rozwiązanie zagadnień księgowych we właściwy sposób.

5) Podane zasady rozdzielenia kont syntetycznych i analitycznych, ograniczenie możliwości rozbudowy planu w ramach księgowości głównej, wreszcie sprecyzowanie przebiegu zapisów i treści ekonomicznej poszczególnych kont — mają na celu przede wszystkim stworzyć podstawy do terminowego składowania krótkookresowych sprawozdań — bilansu i rachunku wyników. Wprowadzenie księgowi zbiorczych i ograniczenie pola błędów umożliwia wykonanie obowiązku sprawozdawczego w terminach krótszych i w sposób łatwiejszy niż dotychczas. Ułatwienie sporządzenia zestawień zbiorczych dla szeregu przedsiębiorstw przynoszą schematy sprawozdawcze i ograniczone w swej ilości załączniki do nich. Układ sprawozdań, ściśle związanych z planem kont, posiada charakter operatywny, tzn. pozwala bez analizowania kont zdać sobie sprawę z najbardziej istotnych cech charakterystycznych sytuacji finansowej, działalności przedsiębiorstwa i wykonywania przez nie zadań planowych.

Trzeba zwrócić uwagę na wprowadzoną zasadę wstępnego zatwierdzania bilansu i technikę zamykania ksiąg. Bilans i rachunek wyników sporządzany jest w końcu roku, początkowo bez formalnego zamknięcia kont i bez dokonywania ostatecznych przeksięgowania w grupach 02-03, 03 i 187; po wstępnym zatwierdzeniu sporządzany jest bilans ostateczny na podstawie formalnego zamknięcia rachunkowego.

NIE wszystkie plany kont można uważać za twór całkowicie zakończony. Szereg elementów w planach, np. w planie przemysłowym zaliczanie kosztów i branżowe zasady kalkulacji, wprowadzono tylko w zakresie dostosowanym do obecnych możliwości aparatu rachunkowego. Toteż reforma obecna musi być traktowana jako faza przejściowa, ulepszająca i doskonaląca co prawda na danym etapie stan rachunkowości przedsiębiorstw społecznych, jednak nie spełniająca jeszcze wszystkich postulatów stawianych rachunkowości w miarę pogłębiania zakładowego, wydziałowego i oddziałowego rozrachunku gospodarczego.

...Zakładając fundament zjednoczonych, demokratycznych i miłujących pokój Niemiec, spełnienie czyn o wielkim znaczeniu dla całej Europy, zabezpieczając jej trwałą pokój.

(Z pisma Generalissimusa J. Stalina do Prez. W. Piecka i Prem. O. Grotewohla z dnia 13.X.1949 r.).

W SKIEROWANYM do Armii Czerwonej rozkazie z dnia 23 lutego 1942 r. Generalissimus Stalin, podówczas Ludowy Komisarz Obrony, wyjaśniając stosunek Związku Radzieckiego do Niemiec jako narodu i państwa, stwierdził: „...byłoby śmieszne utożsamiać klikę Hitlera z narodem niemieckim. Doświadczenie historii uczy, że hitlerowie przychodzą i odchodzą, a naród niemiecki, państwo niemieckie pozostaje“. Słowa te wypowiedziane były w półtora roku od chwili niesprovokowanej i dokonanej zniemacka napaści faszystowskich wojsk niemieckich na ZSRR, w chwili, gdy okrucieństwa hitlerowskie względem jeńców i ludności na okupowanych terenach od Karelii aż po Krym znane były już całemu światu.

W dniu zwycięskiego zakończenia drugiej wojny światowej Generalissimus Stalin oświadczył: „Związek Radziecki święci zwycięstwo, chociaż nie zamierza ani dzielić, ani niszczyć Niemiec“.

Jaskrawe przeciwieństwo tego stanowiska względem Niemiec stanowiły zamierzenia polityków zachodniego imperializmu w okresie trwającej wojny. Uchwały konferencji w Jałcie i Teheranie nie podważały tezy jedności organizmu politycznego i gospodarczego Niemiec powojennych i w zasadzie opierały się o tę tezę. Sformułowanie to przyjęto wówczas ze strony anglosaskiej w znacznej mierze ze względu na stronę radziecką i jej decydujący wkład w wojnę. Jednakże i w owym czasie przedstawiciele jaskrawiej reakcyjnych kregów w obozie aliantów zachodnich usiłowali złamać zasadę jedności Niemiec, a nawet zniszczyć podstawy egzystencji Niemiec nie tylko jako państwa, lecz jako narodu.

Na konferencji w Teheranie w 1943 r. przedstawiciele Stanów Zjednoczonych, poparci przez delegację Anglii, proponowali podział Niemiec na 5 osobnych państw, a w październiku 1944 r. Churchill i Eden wypowiedzieli się za stworzeniem trzech organizmów państwowych. Również w czasie wojny znany reakcjonista z angielskiego Foreign Office Vansittart wystąpił z projektem biologicznego wyniszczenia niemieckiego narodu, a bankier amerykański Morgenthau opracował w 1944 r. plan całkowitej likwidacji przemysłu i górnictwa w najbardziej rozwiniętym okręgu Niemiec (między kanałem Kilońskim a Mozłą), co w praktyce pozbawiłoby naród niemiecki podstaw egzystencji.

Zasadnicze różnice w traktowaniu sprawy niemieckiej, ujawnione jeszcze przed zakończeniem działań wojennych, wynikały z odmiennych zasad pojmowania zarówno polityki narodowościowej, jak w szczególności celów toczony wówczas wojny.

Podczas gdy stanowisko Związku Radzieckiego opierało się na zasadach praw Narodu Niemieckiego do niepodległego bytu państwowego w warunkach demokratycznych i po wytrzebieniu pozostałości faszyzmu, kapitalistyczny zachód wychodził z założeń opartych o aktualne egoistyczne interesy imperializmu. Aby pojąć podstawy polityki Związku Radzieckiego względem pokonanych Niemiec, należy cofnąć się do pierwszego punktu Manifestu Komunistycznego, opracowanego przez Marksa i Engelsa, w którym żądano stworzenia jednej, niepodzielnej republiki niemieckiej.

W 1884 r. w artykule „Marks i Nowa Gazeta Reńska“ Fryderyk Engels pisał: „Interesy proletariatu nie pozwalały zarówno na spruszczenie Niemiec, jak i na utrwalenie ich rozdrobnienia na mnóstwo małych państewek. Wymagały one ostatecznie zjednoczenia Niemiec w jeden naród; jedynie zjednoczenie to mogło stworzyć oczyszczone od wszystkich odziedziczonych drobnych przeszkód pole walki, na którym proletariat i burżuazja zmierzają swoje siły“.

Wbrew pokutującej gdzieś tezie o bezwzględnym niebezpieczeństwie zjednoczonych Niemiec dla ich sąsiadów, tezie reprezentowanej przez ośrodki burżuazyjne i nacjonalistyczne, należy stwierdzić, że punkt ciężkości niebezpieczeństwa niemieckiego leży nie w zagadnieniu zjednoczenia jako takiego, lecz w zagadnieniu p ł a s z c z y z n y tego zjednoczenia.

Jeśli zjednoczenie Niemiec odbywa się na płaszczyźnie burżuazyjnej, nacjonalistycznej, junkierskiej, jak to się działo w epoce Bismarka czy w czasach hitlerowskich — wówczas zagrożenie jest niewątpliwe, bowiem cele których realizację stawiają przed sobą burżuazyjne klasy rządzące, obejmują między innymi imperialistyczne opanowanie i wyzysk innych narodów. Jeśli zaś zjednoczenie to odbywa się w warunkach przewagi klasy robotniczej, która w sojuszu z pracującym chłopstwem zmierza ku socjalizmowi, jeśli więc w ustroju państwa zapewniony jest rozwój elementów socjalistycznych, a z czasem pełna ich przewaga, wówczas niebezpieczeństwo agresji ze strony takiego państwa odpada z samej natury rzeczy.

GDY Związek Radziecki traktował i traktuje niezmiennie zagadnienie niemieckie na płaszczyźnie zasad rewolucyjnego internacjonalizmu, kapitalistyczny zachód ze sprawy

Niemiec czyni funkcję swych aktualnych imperialistycznych interesów.

Zgodnie z wewnętrznymi sprzecznościami świata kapitalistycznego imperializm państw osi Berlin — Rzym — Tokio stanął w poprzek drogi imperializmów anglosaskich w walce o terytory do eksploatacji. Nic też dziwnego, że polityka anglosaska nastawiona była na usunięcie i, jeśli się da, zniszczenie przeszkody niemieckiej.

W wyniku wojny rozbite Niemcy przestały być aktualnym rywalem. Natomiast na drodze anglosaskiego imperializmu nieoczekiwanie dlań wyrosła inna, potężniejsza przeszkoda w postaci Związku Radzieckiego przewodzącego blokowi milujących pokój państw ludowo-demokratycznych. Względem tej osiemsetmilionowej masy ludzkiej, która zagroziła drogę imperialistycznej penetracji Anglosasów, okupowane przez nich Niemcy Zachodnie mogły się stać — pod wpływem określonej polityki — ośrodkiem agresywnych przygotowań. W tym celu należało jednak przekreślić umowę Poczdamską, dążyć do trwałego rozbitcia Niemiec, by w ten sposób podsycać prądy rewizjonistyczne, przywrócić do czynnego udziału w życiu politycznym i gospodarczym podporę niemieckiego rewizjonizmu — przestępców wojennych i wybitnych hitlerowców, następnie odbudować potencjał gospodarki zbrojeniowej Niemiec, a równocześnie nie dopuścić do ich gospodarczej samodzielności, by je tym sposobem jak najsilniej podporządkować dyrektywom imperializmu amerykańskiego.

Zgodnie z tym już w czasie wiosny i lata 1946 r. na paryskiej sesji Rady Ministrów Czterech Mocarstw delegacje Stanów Zjednoczonych, Anglii i Francji przeciwdziałały powołaniu centralnych władz dla całych Niemiec.

Mimo uzgodnienia pewnych spornych kwestii — w marcu i kwietniu 1947 r. na moskiewskiej sesji Rady Ministrów rządu anglosaskie realizowały w Niemczech politykę sprzeczną z powziętymi zobowiązaniami. Już w maju gen. Clay i gen. Robertson zawarli odrębne porozumienie o stworzeniu dwustrefowej rady gospodarczej oraz innych organów dla swych stref okupacyjnych, co pozostawało w jaskrawej sprzeczności z umową w Poczdamie.

Na londyńskiej sesji Rady Ministrów w tymże 1948 r. delegacje państw zachodnich odrzuciły radziecką propozycję utworzenia ogólnoniemieckiego demokratycznego rządu i podjęcia niezwłocznych przygotowań do zawarcia traktatu pokojowego z Niemcami.

Z początkiem 1948 r. na konferencji we Frankfurcie nad Menem, a następnie w Londynie, państwa zachodnie pogłębiły rozbitcie Niemiec, podejmując za plecami ZSRR szereg decyzji w sprawie nadania reprezentacjom gospodarczym swych sfer charakteru organów rządowych. W czerwcu 1948 r. amerykańskie, angielskie i francuskie władze okupacyjne przeprowadziły reformę waluty w swych strefach, zrywając w ten sposób łączność walutową z radziecką strefą okupacyjną Niemiec. Ukoro-

waniem polityki rozbijania jedności Niemiec stało się utworzenie 20 września 1949 r. przez okupantów zachodnich marionetkowego rządu zachodnio-niemieckiego w Bonn.

Polityka gospodarcza stosowana przez władze anglosaskie oraz francuskie w Zachodnich Niemczech ściśle trzyma się założenia, by z Niemiec uczynić ośrodek wrzenia i agresji.

Wstrzymanie przez gen. Clay'a demontażu przeznaczonych na reparacje dla ZSRR i krajów demokracji ludowych zakładów przemysłu wojennego jeszcze w 1946 r. stanowiło pierwszy krok tej polityki. Później przyszły dalsze. W celu wzmoczenia wytwórczości przemysłu stalowego, podstawowego dla zbrojeń, podnoszono systematycznie pułap dozwolonej Niemcom produkcji. I tak w 1947 r. wytwarzano w Bizonii 3 miln. ton stali, w 1948 r. 5,4 miln. ton, w 1949 roku około 9 miln. ton. Na zeszlórocznej paryskiej naradzie zachodnich państw okupacyjnych w sprawie Niemiec postanowiono ostatecznie powstrzymać demontaż przedsięwzięcia zbrojeniowych oraz podnieść zachodnio-niemiecką produkcję stali do 15 miln. ton rocznie. W latach 1948 — 1949 uruchomiono też produkcję w szeregu nieczynnych dotąd fabryk zbrojeniowych. Dotyczy to fabryk lotniczych w Bawarii, zakładów w Kilonii i Kuxhafen, produkujących pociski V—1 i V—2, bądź fabryki płyt pancernych w Allach. Przy demontażu osławionej fabryki „Anorgana“, która wyrabiała środki trujące stosowane w Oświęcimiu, zniszczono tylko dział produkcji nawozów sztucznych.

Równocześnie amerykańskie podjęli reaktywowanie międzynarodowego europejskiego kartelu stalowego z niemieckim przemysłem stalowym na czele.

Produkcja pokojowego przemysłu niemieckiego, która mogłaby w eksporcie zyskać środki niezbędne dla gospodarczej samowystarczalności Niemiec, jest ograniczona, a fabryki z tego zakresu często demontowane na cele reparacji. Tak np. według oficjalnych zachodnio-niemieckich danych statystycznych przemysł włókienniczy, skórzaný oraz inne działy lekkiego przemysłu produkują na poziomie poniżej 50% przedwojennych rozmiarów wytwórczości. Przemysł cementowy Bizonii, którego roczna zdolność produkcyjna sięga 12 miln. ton, dał w 1948 r. tylko 5,1 miln. ton, a w r. 1949 jeszcze mniej.

Często, wobec fałszowania danych statystycznych, tylko pośrednio wnosić można o objawach kryzysu pokojowej produkcji. Tak np. o kurczących się rozmiarach wytwórczości przemysłu chemicznego świadczy fakt, że przy pełnym wykorzystaniu jego zdolności wytwórczej zużywa on 500 tys. ton węgla miesięcznie, zaś w roku 1948 zużył tylko około 240 tys. ton.

Rolnictwo w Bizonii, mimo że mało zniszczone przez wojnę, nie jest pobudzane do intensywnej produkcji. Polityka aprowizacyjna władz amerykańskich zmierza do tego, by przez żywnościową niesamowystarczalność i marshallowskie dostawy gotowych produktów spożywczych

skrępować Bizonię jeszcze silniej oraz uzależnić ją w pełni od Stanów Zjednoczonych. Tym się tłumaczy wyjątkowo niska produkcja nawozów sztucznych lub zniszczenie tego działu wytwórczości w zakładach „Anorgana“. Jako ilustracja polityki stałego przedstawiania Niemiec Zachodnich na cudzy chleb mogą służyć dane o imporcie żywności. Import ten przewyższa dziś w przeliczeniu na 1 mieszkańca o ca 33% swój poziom przedwojenny, zaś całość produkcji spożywczej jest tak mała, że wraz z ogromnie rozwiniętym importem stanowi (również na 1 mieszkańca) masę żywności o ca 33% mniejszą niż przed wojną.

Paraliżowanie produkcji rolnej odbija się zdecydowanie ujemnie na bilansie handlu zagranicznego. Bilans ten od początku okupacji do 1949 r. wykazuje ujemne saldo w sumie ok. 3 mild. ma. ek. Gdy się do tego doda zadłużenie z tytułu narzuconych Bizonii kredytowych dostaw, tzn. nadwyżek amerykańskiego zaopatrzenia wojskowego, oraz inne publiczne długi zagraniczne, to łączna suma długów zagranicznych Niemiec Zachodnich przekroczy 5 mild. marek.

Gospodarka Bizonii coraz wyraźniej i szerzej staje się terenem pasożytnictwa obcego, głównie amerykańskiego wielkiego kapitału, który działa przy pomocy i udziale hitlerowskich magnatów przemysłowych i finansowych.

W sierpniu 1949 r. zostało zawarte porozumienie między trzema zachodnimi mocarstwami okupacyjnymi, które ustaliło warunki, na jakich obcy kapitał dopuszczony zostaje do eksploatacji Zachodnich Niemiec. I tak federalny rząd z Bonn obowiązany będzie zapewnić obcym inwestycjom pewne minimum zysku, następnie kapitały amerykańskie zostają zwolnione z wszelkich świadczeń, które niemieccy inwestorzy ponoszą z tytułu zobowiązań powstałych dla Niemiec w wyniku przegranej wojny. W tych warunkach kapitał niemiecki, nie wytrzymując konkurencji kapitału obcego, będzie stale z rynku wypierany.

Zresztą już obecnie kapitał obcy posiada często stanowisko dominujące. Tak w południowej Badenii 76% przemysłu kontrolują obce monopole. O interesy swych zagranicznych mocodawców pilnie dbają „zdenazyfikowani“ przez nich hitlerowcy i przestępcy wojenni, których zresztą nie pozostawia się bez nagrody. Gdy np. we wrześniu 1949 r. powstała tzw. „rada opiekunów“ przemysłu stalowego Ruhry, praktycznie zarządzająca tym przemysłem, to w skład jej powołano 12 byłych reprezentantów monopolów przemysłowych Niemiec hitlerowskich, także szereg decydujących stanowisk w międzynarodowym kartelu stalowym Amerykanie zapewnili szefom koncernów niemieckich.

Opierając się o reakcyjne ośrodki niemieckiego społeczeństwa, polityka gospodarcza zachodnich okupantów stwarza też szczególnie korzystne warunki pasożytnictwa niemieckiej klasie kapitalistycznej. Gdy w 1936 r. zysk przedsiębiorcy przemysłowego wynosił w Niemczech średnio 50% kosztów produkcji, to wiosną

1949 r. sięgał już 61% tych kosztów, łącznie zaś suma zysków przedsiębiorców Bizonii wzrosła w 1949 r. w porównaniu do poziomu z 1936 r. dwu i pół krotnie.

Zyski kapitalistów rosną kosztem klasy robotniczej. Instytut Gospodarczo - Naukowy Związków Zawodowych w Kolonii oblicza, że między 1938 r. a końcem 1948 r. koszty utrzymania wzrosły o 80%. Wobec wzrostu cen realne płace nie tylko nie rosną, lecz spadają. Wyżej przytoczone źródło podaje, że gdy w r. 1923 miesięczny zarobek wynoszący maksimum 180 marek przypadał na 9,6% rodzin robotniczych, to w r. 1948 (wrzesień) już na 22,4% rodzin. Spadek poziomu płac realnych potwierdza także analiza kosztów produkcji. W r. 1947 (czerwiec) płace zarobkowe w strefie brytyjskiej stanowiły 36,1% kosztów produkcji, zaś w roku 1948 (grudzień) już tylko 24,3%. O rozmiarach między klas pracujących Bizonii świadczy także, że 4,6 miln. rodzin nie jest w stanie wykupić bardzo zresztą skromnych przydziałów kartkowych żywności i innych artykułów powszechnego użytku.

Pomimo gwałtownej rozbudowy przemysłu o znaczeniu zbrojeniowym hamowanie pokojowej produkcji niemieckiej przybiera tak znaczne rozmiary, że bezrobocie w Bizonii sięgało pod koniec 1949 r. 1,5 miln. osób. Jeśli się do tego doda 250 tys. bezrobotnych w zachodnich strefach Berlina — otrzymany poziom bezrobocia bardzo znaczny, nawet w warunkach Zachodniej Europy. Należy nadto zauważyć, że w Bizonii istnieje poważne bezrobocie nieobjęte sprawozdawczością (np. na wsi) oraz, że zatrudnienie w ciągu niepełnego tygodnia pracy obejmuje ponad milion osób.

Jednym z objawów narastających sprzeczności klasowych jest rozwój ruchu strajkowego. Robotnicy niemieccy pod kierownictwem Komunistycznej Partii Niemiec Zachodnich przeprowadzili szereg strajków. W 1945/46 r. objęły one 1 miln. osób, w 1946/47 — dwukrotnie tyle, w r. 1947/8 już 4 miln. a w listopadzie 1948 r. przeprowadzono strajk powszechny, w którym uczestniczyło 9 miln. osób.

ZUPEŁNIE inaczej przedstawia się droga rozwojowa gospodarki w radzieckiej strefie okupacyjnej Niemiec.

Gdy Zachodnie Niemcy mało zostały dotknięte przez wojnę (prócz niektórych bombardowanych ośrodków miejskich), to Niemcy Wschodnie ucierpiały skutkiem działań wojennych poważnie. Pozostaje to w związku z taktyką ostrego oporu armii hitlerowskiej na froncie wschodnim i ustępowania na zachodzie — od prawego brzegu Renu poczynając — prawie bez walki.

Ponadto, gdy po zakończeniu wojny rolnictwo wschodnich prowincji ogolone zostało z inwentarza żywego, który zabrali ze sobą uciekający na zachód junkrzy i bogaci chłopci, to Niemcy Zachodnie okazały się w posiadaniu rekordowego pogłowia inwentarza. Dane z 1945 r.

stwierdzają, że w strefie radzieckiej pozostało tylko 61% bydła, 20% trzody chlewnej i 38% owiec.

Podstawowe reformy polityczno-gospodarcze położyły jednak mocny fundament pod odbudowę i rozwój wschodniej części Niemiec. Pozytywny wpływ tych reform, wykorzystany w planowej gospodarce, spowodował, że mimo mniejszego stopnia uprzemysłowienia, mimo większych zniszczeń wojennych i mniej licznych kadr fachowców — Niemcy Wschodnie odbudowały się i szły naprzód, gdy Niemcy Zachodnie wykazują chwilowe wahania koniunktury, bądź pogłębiający się zastój.

We wrześniu 1945 r. przeprowadzono w Radzieckiej Strefie Okupacyjnej reformę rolną, która ziemię obszarnicze przekazała pracownemu chłopstwu i repatriantom. Ogółem reforma objęła ponad 3 mln. ha (28% ziemi uprawnej w strefie radzieckiej). Ziemię tę otrzymało 530 tys. rodzin chłopskich, w tym 121 tys. bezrobotnych i 88 tys. repatriantów. O stałym postępie gospodarki rolnej zorganizowanej na nowych, sprawiedliwych zasadach świadczy wzrost produkcji. Zbiory zbóż chlebowych wyniosły w 1947 r. 3,6 mln. ton, w 1948 r. — 4,1 mln. ton, a w r. 1949 ponownie znacznie przekroczyły wyniki roku poprzedniego. Między 1 stycznia 1946 r. a czerwcem 1949 r. pogłowie bydła wzrosło o 32%, koni o 22%, trzody chlewnej — prawie o 200%, owiec i kóz — o ca. 100%. O klasowych zmianach w produkcji rolnictwa świadczy silniejszy rozwój małych gospodarstw pozostających we władaniu dawnych bezrolnych oraz repatriantów. Przyrost pogłowia inwentarza kształtował się odpowiednio jak następuje: konie — wzrost pogłowia z 48 do 116 tys., bydło — ze 118 do 405 tys., drób — z 76 tys. do 1,1 mln. sztuk.

W czasie realizacji reformy rolnej powstały z inicjatywy Socjalistycznej Partii Jedności organizacje samopomocy chłopskiej. W końcu 1949 r. łączyły one ponad 550 tys. chłopów pomagając w realizowaniu polityki Partii na wsi. Ich zasługą jest znaczny postęp w mechanizacji rolnictwa, w zaopatrzeniu w nawozy sztuczne, a przez całość swej działalności — w rozwijaniu i nonularyzacji zasad spółdzielczości wiejskiej. Pość stacji maszynowo-tractorowych wiosną ub. roku przekraczała już 520. Oplaty za świadczenia tych stacji pobierane są wg zasad polityki klasowej: biedni chłopci otrzymują 30% ulgi, zaś chłopci średniej zamożności — ewentualnie 15%.

Obok pomyślnych wyników osiągniętych w rolnictwie — na poprawę sytuacji żywnościowej w miastach i okręgach przemysłowych wschodnich Niemiec wpłynęły znaczne dostawy towarowe ze Związku Radzieckiego, skąd np. w 1948 r. nadeszło 136 tys. ton zbóż oraz 10 tys. ton tłuszczów jadalnych.

W tym stanie rzeczy z końcem października 1949 r. Biuro Polityczne Socjalistycznej Partii Jedności powzięło uchwałę w przedmiocie poprawy warunków bytowych ludności Niemiec-

kiej Republiki Demokratycznej. Uchwała Biura Politycznego, na zasadzie której rząd postanowił w listopadzie 1949 r. opracować odpowiedni projekt ustawy, przewiduje zwiększone zaopatrzenie w żywność większości pracujących, szczególnie w górnictwie i innych zawodach wymagających znacznego wysiłku fizycznego, a ponadto ustala koniec r. 1950 jako termin likwidacji reglamentowanego zaopatrywania w żywność z wyjątkiem mięsa i tłuszczów.

W wyniku referendum przeprowadzonego w 1946 r. upaństwowiono wielkie i średnie zakłady przemysłowe stanowiące przedtem własność przestępców wojennych i aktywnych hitlerowców.

W ten sposób w rękach państwa znalazło się 40% zdolności wytwórczej przemysłu, co stworzyło mocne podwaliny pod dalszy planowy rozwój gospodarki narodowej. Produkcja globalna przemysłu w 1949 r. prawie podwoiła się w stosunku do wyników 1946 r. W wielu gałęziach wytwórczości przemysłowej już w 1949 r. osiągnięto zadania planowane na rok 1950. Tak np. wyrób stali walcowanej i odlewniczej, budowa maszyn rolniczych, produkcja energii elektrycznej i elektrycznych motorów oraz samochodów już w 1949 r. osiągnęła rozmiary planowane na r. 1950.

W przeciwieństwie do Bizonii, której produkcja przemysłowa mimo gwałtownej odbudowy zbrojeniowych gałęzi wytwórczości z początkiem r. 1949 nie przekraczała 70 — 75% rozmiarów przedwojennych (1936 r.) — w Niemczech Wschodnich, dzięki wszechstronnej odbudowie pokojowego przemysłu, poziom produkcji już w marcu 1949 r. osiągnął 96,6% stanu z 1936 r.

Ponadto uruchomiono tu ostatnio szereg nowych zakładów przemysłowych, wśród nich np. duże fabryki traktorów, mianowicie w Brandenburgii i Nordhausen oraz walcownię stali w Kirchmeyer. Znaczne sumy zainwestowano też w nowych kopalniach węgla kamiennego na terenie Brandenburgii.

Podobnie jak w zaopatrzeniu ludności, tak też i w produkcji przemysłowej oraz rolnej poważną pomoc stanowią dostawy ze Związku Radzieckiego. Tak np. stacje maszynowo-tractorowe zaopatrzone zostały w 1000 radzieckich traktorów, transport drogowy otrzymał znaczne partie samochodów ciężarowych, a przemysł metalowy poważne dostawy metali, z czego na potrzeby budowy maszyn rolniczych około 10 tys. ton stali.

Dalszy rozwój gospodarczy Demokratycznej Republiki Niemieckiej zapewniony jest dzięki stałemu wzrostowi nakładów inwestycyjnych.

O rozwoju budownictwa świadczy m. in. wzrost produkcji materiałów budowlanych w 1949 r. o ca. 100% w stosunku do r. 1948. Na przestrzeni lat 1948—1950 nakłady na budownictwo z roku na rok planowane są w podwójnej wysokości względem roku poprzedniego.

Również i wykonanie budżetu przedstawia się w Demokratycznej Republice Niemieckiej po-

myślnie. Dodatkowo saldo zeszłorocznego okresu budżetowego (za czas od 1.IV do 31.XII) wynosi ponad 1,1 mld. marek, natomiast w Bizjonii ogólne saldo budżetowe wszystkich jej krajów za rok ubiegły jest ujemne w sumie ca 1 mld. marek.

Struktura gospodarcza Niemiec powodowała, że ciążyły one ku szerokiej wymianie handlowej z Europą Wschodnią, skąd sprowadzały artykuły żywnościowe i przemysłowe surowce, wywożąc ze swej strony wyroby przemysłowe, a wśród nich znaczne ilości dóbr inwestycyjnych. Obecnie Bironia jest przez amerykańską politykę dyskryminacji odgradzona od handlu z państwami bloku pokoju. Natomiast Niemiecka Republika Demokratyczna trzy czwarte całości swych obrotów handlowych realizuje w wymianie z ZSRR i państwami demokracji ludowych. Ma to ten skutek, że gdy wywóz Trizonii w 60 — 70% stanowią surowce, to na wywóz Niemieckiej Republiki Demokratycznej składają się w 75% gotowe wyroby przemysłowe. W imporcie zaś ta ostatnia sprowadza żywność w ramach umów clearingowych, podczas gdy Trizonia znaczne partie żywności nabywa na warunkach zadłużenia w walucie dolarowej.

JESZCZE na rok z góra przed powstaniem Niemieckiej Republiki Demokratycznej, gdyż od drugiego półrocza 1948 r. poczynając, radziecka strefa okupacyjna Niemiec weszła na tory gospodarki planowej. Pierwszy długofalowy plan opracowany został na lata 1949 — 1950.

Przy opracowaniu planu Socjalistyczna Partia Jedności i inne demokratyczne organizacje wychodziły z założenia, że rozbiście Niemiec realizowane przez Amerykę i Anglię oraz włączenie części zachodniej w strefę Planu Marshalla — nie pozwalają na opracowanie jednolitego planu odbudowy Niemiec jako całości. Chociaż więc w zasadzie dążeniem władz Niemieckiej Republiki Demokratycznej jest zjednoczenie całych Niemiec także i pod względem gospodarczym, to jednak z uwagi na obecny stan rozbitcia postawiono zadanie osiągnięcia maksimum samodzielności gospodarczej w istniejących dziś granicach.

W programie Niemieckiego Kongresu Ludowego stwierdzono: „Celem całej działalności gospodarczej w Niemczech winno być zapewnienie lepszych warunków bytu ludności. Dążenie to winno być zabezpieczone przez ustrój demokratyczny, przez zorganizowanie ogólnoniemieckiej niezależności i pokojowej gospodarki utrzymującej normalne stosunki ekonomiczne z wszystkimi innymi demokratycznymi państwami“.

W dniu 21.VII.1948 Niemiecki Kongres Ludowy uchwalił plan dwuletni, który został przez Niemiecką Komisję Gospodarczą w dn. 30.III.1949 zatwierdzony.

1) J. Stalin — z pisma do prez. Piecka i premiera Grotewohla z dn. 13 października 1949 r.

Plan dwuletni wyznaczył następujące cele ogólnogospodarcze na koniec 1950 r., obliczone w stosunku do poziomu 1947 r.: 1) podniesienie na koniec r. 1950 globalnych rozmiarów produkcji w gospodarce narodowej o 35% (co wyniesie 81% produkcji z 1936 r.), 2) wzrost wydajności pracy o 30%, 3) funduszu płac o 15% oraz 4) obniżenie kosztów własnych w produkcji uspołecznionej najmniej o 7%.

Niezależnie od środków własnych poszczególnych przedsiębiorstw przeznaczono w planie na cele odbudowy i rozwoju przemysłu, rolnictwa, transportu i gospodarki komunalnej długoterminowe kredyty państwowe w sumie 2 mld. mk. Ruzbudowa energetyki powinna podnieść produkcję energii elektrycznej do 16 mld. kWh, czyli o 29%¹⁾. Wydobycie węgla kamiennego wzrosnąć ma o 12%, zaś węgla brunatnego o 16% (do 123 mln. ton, co oznacza wzrost o 21,5% wobec poziomu z r. 1936).

Ze względu na bardzo znaczny wzrost zapotrzebowania na wyroby hutnicze, głównie zaś na stal, plan stawia zadanie rozwinięcia produkcji stali do rozmiarów 875 tys. ton rocznie. Produkcja surowki wzrośnie w tym czasie do 360 tys. ton, zaś produkcja stali walcowanej — do 650 tys. ton. Łączny wzrost produkcji przemysłu chemicznego wyniesie 46%, jednakże w poszczególnych gałęziach wydajności chemicznej współczynnik wzrostu jest odmienny. Tak np. produkcja paliw płynnych oraz smarów zwiększona będzie o 29%. Produkcja nawozów sztucznych wyniesie w 1950 r. 236 tys. ton. W przemyśle metalowym plan dwuletni zakłada wzrost wydajności w zasadzie powyżej 50%; w zakresie budowy obrabiarek, pojazdów mechanicznych i statków, jak wskazuje dotychczasowe wykonanie planu, wyniki osiągnięte w 1947 r. zostaną podwojone. Na barkach przemysłu metalowego spoczywa w szczególności zadanie organizacji produkcji dla stałego zopatrzywania w maszyny górnictwa węglowego i hutnictwa. Następne wśród podstawowych zadań to budowa sprzętu komunikacyjnego dla kolejnictwa (lokomotywy, wagony) oraz flotyli rybackich (w celu poprawy bilansu żywienia ludności).

Również 50% wynosił zaplanowany wzrost produkcji w przemyśle elektrotechnicznym; produkcja motorów oraz żarówek odznacza się jednak o wiele wydatniejszym wskaźnikiem wzrostu, który tu wynosi około 500%. Niewiele niższy wzrost produkcji przewidziano dla przemysłu materiałów budowlanych, wynosi on 48,8%. Produkcja cementu w ostatnim roku planu osiągnie rozmiary 120 tys. ton.

W przemyśle włókienniczym przewidziano jeszcze znaczniejszy wzrost produkcji, a mianowicie o 60% w zakresie przędzy i o 70% w zakresie tkanin. Wykonanie tego zadania wymagało uruchomienia około 20 tys. nieczynnych

1) Jeśli nie wskazano inaczej, wówczas cyfry wzrostu stosunkowego odnoszą się do r. 1950 a za podstawę mają r. 1947.

w 1948 r. wrzecion oraz zapewnienia dostaw surowcowych w rozmiarach (na ostatni rok planu) 18 tys. ton bawełny, 2 tys. ton wełny, 5 tys. ton szmat. Ponadto przewidziano szerokie stosowanie wielozmianowości w pracy przędzalni, będących wąskim przekrojem włókiennictwa w Niemieckiej Republice Demokratycznej.

Przemysł skórzany zapewni w ostatnim roku planu produkcję obuwia w rozmiarach około 1 pary na każdego mieszkańca.

Przemysł spożywczy, między innymi zadaniami, ma zapewnić na r. 1950 wytwórczość cukru w wysokości 750 tys. ton oraz wzrost produkcji gorzelnictwa o 50%. Rybołówstwo osiągnęło poważne wyniki już w 1947 r. w postaci połowów równych 20,1 tys. ton (wobec 12,6 tys. ton w 1936 r.), dalszy jego rozwój zapewnia budowa 60 — 70 nowych kutrów rybackich oraz zaopatrzenie w 800 ton sieci.

W zakresie transportu najpoważniejsze zadania stawia plan przed kolejnictwem. W 1950 r. dzienny załadunek wagonów towarowych wyniesie 20 tys., a cały tabor wagonów kolejowych wzrośnie do 80 tys. Żegluga śródlądowa zwiększa przewozy towarów o ca 25%, a roczny przeładunek portów śródlądowych wzrasta do 5,5 miln. ton.

Aby wykonać powyższe zadania należało, jak wspomniano, podnieść poziom wydajności pracy najmniej o 30%, co osiąga się na drodze postępu w organizacji pracy, wprowadzenia norm technicznych i premii - akordowego systemu płac oraz pełnego wykorzystania sił wytwórczych. Realizowana jest także rozbudowa szkolnictwa zawodowego, które w 1950 r. zapewni przemysłowi i komunikacji 350 tys. absolwentów (w 1947 — 300 tys.). Równolegle odbywa się szkolenie robotników zatrudnionych w poszczególnych działach gospodarki narodowej.

Następnym warunkiem realizacji zadań planu jest wykorzystanie możliwości wytwórczych przemysłu, które w 1948 r. były jeszcze w ca 40% niewyżytkane. Dotyczy to głównie przemyślnictwa włókienniczego, skórzanego, futrzarskiego.

Podstawowe zadania rolnictwa — to zwiększenie powierzchni upraw o 4,7% (do rozmiarów 97,4% powierzchni uprawnej z 1938 r.) oraz zbiorów. Zbiory zbóż i roślin strączkowych winny wzrosnąć o 23%, produkcja tłuszczów roślinnych o 73%, roślin włóknistych o 36%, buraków cukrowych o 49%, oraz ziemniaków o 38%. Odpowiedni wzrost pogłowia inwentarza żywego zaplanowano jak następuje: konie — o 11%, bydło rogate o 25%, trzoda chlewna o 65%, owce o 60%. Wzrost mleczności krów i kóz zaplanowano na 25%.

Wykonanie planu w zakresie rolnictwa pozwoli na zwiększenie o 30% kaloryczności reglamentowanego zaopatrzenia ludności miast w żywność.

Najistotniejsze momenty planu dwuletniego przedstawiają się zgodnie ze słowami Waltera Ulbrichta, referenta projektu planu na plenum

władz Socjalistycznej Partii Jedności, jak następuje:

„Plan dwuletni przyczynia się do zjednoczenia i suwerenności Niemiec. Przekazanie zarządu gospodarką w ręce demokratyczno-ludowych organów strefy przez okupacyjne władze radzieckie świadczy o tym, jak dalece władze te uwzględniają życzenia postępowych demokratycznych sił Narodu Niemieckiego.

Plan dwuletni jest planem odbudowy pokojowej gospodarki niemieckiej; służy swobodnemu rozwojowi sił wytwórczych narodu w celu pokrycia jego pokojowego zapotrzebowania.

Plan dwuletni jest wreszcie planem w pełni demokratycznym, jego założenia — to interesy ludu. W rękach ludu spoczywa także realizacja planu. Podobnie podział planu — rozmiary i proporcje spożycia oraz nagromadzenia — odbywają się według założeń, sprawiedliwości, pełnego udziału świata pracy w spożywaniu tych owoców.

W związku z powyższym jasne jest, że klasy pracujące Niemieckiej Republiki Demokratycznej ustosunkowały się do swego planu pozytywnie. Świadczą o tym wyniki osiągnięte w 1949 r. I tak w I półroczu przekroczono plan produkcji w górnictwie węglowym o 32%, w energetyce o 4,8%, w stalownictwie — o 3,4%. Produkcja I półroczu 1949 r. przewyższyła poziom analogicznego okresu 1948 r. w zakresie węgla kamiennego — o 6%, stali o 65%, walcówki o 60%, sztucznej wełny o 66%, sztucznego jedwabiu o 106%. Wykonanie planu w III kwartale 1949 r. wykazuje jeszcze wyższy rozmiar przekroczeń niż w I i II kwartale, a mianowicie: odnośnie stali o 22%, energii elektrycznej — o 14%, cementu — o 11% itd.

Gdy wzrost produkcji przemysłowej w 1949 r. względem roku poprzedniego wyniósł około 16%, to w 1950 r., mimo równoczesnego poważnego wzrostu produkcji w cyfrach bezwzględnych, roczny wzrost nie tylko się nie zmniejszy, lecz zgodnie z planem wzrośnie odpowiednio do 18%. Znaczy to, że tempo rozwojowe gospodarki N. R. D. stale się zwiększa. Zgodnie z tym plan na r. 1950 przewiduje też poważne zadania w podstawowych gałęziach wytwórczości przemysłowej. I tak w stosunku do poziomu 1949 r. produkcja surowki wzrośnie o 68%, stali o 73%, walcówki o 92%, cementu o 32%, cegły o 90%, wyrobów włókienniczych o 23%.

Ani znaczne dotychczasowe przekroczenia w produkcji, ani też stawianie szerokich zadań rozwojowych na przyszłość nie byłyby możliwe, gdyby nie pozytywne, twórcze, nowy stosunek do pracy klasy robotniczej. W Niemieckiej Republice Demokratycznej rozwija się zarówno współzawodnictwo pracy, jak ruch racjonalizatorski i nowatorski. Z inicjatywy górnik A. Hennecke powstał masowy ruch aktywistów produkcji w walce o odbudowę gospodarczą Niemiec. Wśród laureatów nagród narodowych obok nazwisk uczonych i artystów można znaleźć nazwiska aktywistów produkcji, jak majstra odlewniczego z Henningsdorf R. Schmidta,

majstra K. Pillinga z rakłaków w Riesa, badź członków młodzieżowej brygady kolejarzy i wielu innych.

W znacznym też stopniu dzięki dotychczas osiągniętych przez niemiecką klasę robotniczą wynikom stało się możliwe, jak stwierdził premier O. Grotewohl, że plan dwuletni w przemyśle zostanie wykonany już w ciągu lata 1950 r., a więc o kilka miesięcy przed terminem. Skuteczne przezwyciężenie powojennych trudności w Niemieckiej Republice Demokratycznej, szczególnie zaś organizacja gospodarki w oparciu o podstawowe reformy i planowe kierownictwo, przyniosły już dzisiaj Niemcom Wschodnim poważne zdobycze, a na przyszłość gwarantują im trwałe rozwój. Ten stan rzeczy szczególnie uwydatnia się na tle zastoju, rosnącego bezrobocia i wznoszącej się niesamodzielności zachodnich prowincji niemieckich, uwikłanych wbrew interesom ich ludności i ze szkodą

dla Europy w awanturniczą politykę amerykańskiego imperializmu. Nie też dziwnego, że nie tylko klasa robotnicza ale coraz szerzej masy pracujących, które w Biztonii są ofiarą wzmagającego się klasowego wyzysku, kierują wzrokiem Niemieckiej Republice Demokratycznej, będącej zapowiedzią nie tylko narodowej jedności Niemiec, ale i państwa niemieckiego, które zrealizuje zasadę sprawiedliwości dla świata pracy.

Niemiecka Republika Demokratyczna politycznie opierając się o potężny blok pokoju i postępu, a gospodarczo coraz szerzej współpracując ze swym naturalnym partnerem Europą wschodnią i południową, krzepnie i rozwija się dla spełnienia zadań, które ją oczekują: umacniania i promieniowania na całe Niemcy idei zjednoczenia narodu na płaszczyźnie zasad demokracji i pokojowej współpracy z innymi państwami.

OSOBISTE RACHUNKI OSZCZĘDNOŚCI NOWA FORMA WSPÓLZAWODNICTWA SOCJALISTYCZNEGO I ROZRACHUNKU GOSPODARCZEGO *)

POWSTAWANIE i rozwój wciąż nowych form współzawodnictwa socjalistycznego jest charakterystyczne dla okresu powojennego. Jedną z tych form jest rozpowszechnianie się w ostatnich czasach otwieranie osobistych rachunków oszczędnościowych przez brygady i poszczególne robotników. Współzawodnictwo socjalistyczne w tej formie kojarzy się organicznie z walką o rentowność produkcji i stanowi dalszy rozwój wewnątrz-zakładowego rozrachunku gospodarczego.

Ruch zmierzający do otwierania osobistych rachunków oszczędności rozpowszechnił się bardzo szybko w przemyśle radzieckim. W prasie opublikowano prawie jednocześnie wiadomości o otwarciu osobistych rachunków oszczędności w uralskiej fabryce samochodów im. Stalina, w fabryce samochodów im. W. M. Mołotowa, w uralskiej fabryce budowy ciężkich maszyn im. S. Ordżonikidze, w stałingradzkiej fabryce traktorów, w kołomenskiej fabryce parowozów im. W. W. Kuibyszewa, w fabryce obrabiarek „Czerwony Proletariusz“, w podolskim mechanicznym zakładzie im. M. I. Kalinina, w zakładach „Kalibr“, „Frezer“, „Kauczuk“, w bereznikowskiej fabryce sodu, nowosybirskiej fabryce „Plastmas“, w kopalni im. Wołodarskiego zjednoczenia „Kizje'ugol“, w kamskiej elektrowni, w moskiewskiej fabryce lamp elektrycznych, w fabryce „Krasnoje

Z RADZIECKICH DOŚWIADCZEŃ GOSPODARCZYCH

Sermowo“, w moskiewskim metro w oddziale karoserii Nr 2 fabryki samochodów małolitrażowych. Załogi statków („Czerwony Ural“, „Akademik Karpiński“, „Wojenmor“, „Koczegar“ i in.), a także brygady parowozów (parowozownia Czusowska i in.) otwierają osobiste rachunki oszczędności.

Otwieranie osobistych rachunków stało się ruchem masowym. Tak więc w leningradzkiej fabryce „Skorochod“ otwarto 2 tys. osobistych rachunków, w kołomenskiej fabryce parowozów im. Kujbyszewa — 1.700, w stałingradzkiej fabryce traktorów — 533 itd.

Rachunki te noszą różne nazwy: osobiste rachunki oszczędności, indywidualny rozrachunek gospodarczy, „książeczki-skarbonki“. Będziemy je tu nazywać osobistymi rachunkami oszczędności — również i w tych wypadkach, gdy otworzyli je nie poszczególne robotnicy, ale cała brygada: nazwa ta najlepiej oddaje istotny charakter rachunku — organiczne zespolenie elementów rozrachunku gospodarczego i współzawodnictwa socjalistycznego.

Ruch zmierzający do otwierania osobistych rachunków rozwinął się z inicjatywy samych robotników. Szybkość jego rozpowszechniania się świadczy o tym, że korzenie tego ruchu sięgają w głąb ekonomiki radzieckiej i że ruch ten już całkowicie dojrzał. Mówiąc o ruchu stachanowskim Stalin wskazywał: „Jedynie ruch, który w zupełności dojrzał i czeka na pobudkę, aby się wyostać na wolność — tylko taki ruch mógł tak szybko się rozpowszechnić i narastać jak kula śnieżna“. ¹⁾ Te cechy ruchu stachanowskiego są charakterystyczne i dla ruchu osobistych rachunków oszczędności.

*) Przekład z czasopisma „Woprosy Ekonomiki“ nr 10 (1949).

¹⁾ J. Stalin. Woprosy leninizma, wyd. 11, str. 493.

Rachunki osobiste — nowa forma ruchu stachanowskiego polega na tym, że stachanowcy uzupełniają swoje zobowiązania odnoszące się do przekraczania zadań produkcyjnych — zobowiązaniami do jak największego oszczędzania środków i podnoszenia jakości produkcji.

Bodźcem do otwierania osobistych rachunków oszczędności było przyjęcie przez zespoły przedsiębiorstw zobowiązań odnoszących się do ponadplanowej oszczędności i przyspieszenia obrotu środków. Dla pomyślnego wykonania przyjętych zobowiązań trzeba było ustalić dla poszczególnych oddziałów, brygad i robotników zadania planowe, mające na celu obniżenie kosztów własnych produkcji.

Wielu stachanowców zakłada osobiste rachunki oszczędności nie czekając zazwyczaj na dane planu. W kołomeńskiej fabryce parowozów oddział ustalił normatywy niezbędne do wprowadzenia osobistych rachunków oszczędności. W tym celu pracownicy oddziału łącznie z inicjatorami osobistych rachunków Swierdiuliem, Szukajewem, Brzezińskim, Karandiejewem, Fachrutdinowem, Nowosjelcewem wyliczyli zapotrzebowanie na materiały i narzędzia i ustalili limity ich rozchodowania. Od tej pory wydawanie materiałów i narzędzi odbywało się w granicach tych norm. Dzięki temu nie tylko wzmożła się walka o oszczędzanie materiałów, lecz także można było zapobiec ich nadmiernemu rozchodowaniu. Jeśli pojawiała się zapotrzebowanie na materiały przekraczające ustanowioną granicę, natychmiast badano przyczyny, które je wywołały, i zapobiegano powstawaniu takich wypadków na przyszłość.

W kopalni im. Wołodarskiego zjednoczenia „Kizjeugol“ otwarto osobiste rachunki oszczędności z inicjatywy majstra górniczego Jakuba Własiuka, który wspólnie z Buławinem, kierownikiem oddziału planowania, i buchalterem Bałdinem ustalili rozmiary wydatków (według elementów) na tonę wydobywanego węgla.

W uralskiej fabryce budowy ciężkich maszyn im. S. Ordżonikidze jednym z inicjatorów otwarcia osobistych rachunków oszczędności był stachanowiec W. Ponomariw. Obliczył on dokładnie możliwości oszczędzania i dodał do swego początkowego zobowiązania 30 rocznych norm w ciągu pięcioletki — „jednocześnie co rok zaoszczędzić na narzędziach, energii elektrycznej, metalu, smarach nie mniej niż 30 tys. rubli“²⁾

Stachanowiec Zujew, zatrudniony przy maszynach Bierieznikowskiej fabryki sody, wysunął nowe żądanie. „Nie wystarczy oszczędność na swoim stanowisku pracy, należy tak pracę zorganizować, aby i twoi sąsiedzi mogli również zaoszczędzić surowiec i energię. Np. na moim odcinku mogę zaoszczędzić kilkadziesiąt rubli, ale to mi nie wystarcza: staram się wypuszczać półfabrykat w takim stanie, aby robotnicy zatrudnieni przy następnym procesie produkcji mogli również osiągnąć dużą oszczędność“³⁾

²⁾ W. Ponomariw, „W ciągu pięcioletki — 30 rocznych norm.“ Profizdat, r. 1948, str. 45.

³⁾ Gazeta „Zwiedzda“, 29/IV. 1949 r.

Przykłady te dosadnie charakteryzują właściwości pracy w społeczeństwie socjalistycznym: opiera się ona na przyjacielskiej współpracy robotników, na zrozumieniu społecznego znaczenia wyników pracy osiąganych przez poszczególnych robotników i przez cały zespół. Wyraża się w tym wyższość socjalistycznej organizacji pracy stanowiącej przeciwieństwo bezlitosnej eksploatacji pracowników w społeczeństwie kapitalistycznym.

Kierownicy gospodarczy, organizacje partyjne i związki zawodowe intensywnie podtrzymują inicjatywę robotników zmierzającą do wprowadzenia rachunków osobistych. Doświadczenia w tym zakresie upowszechniają się, a rezultaty osiągnięte ogłasza się w prasie fabrycznej, omawia się na zebraniach. Organizacje partyjne, stając na czele tego ruchu, przyczyniają się do rozpowszechniania produjących doświadczeń.

Osobiste rachunki oszczędności stachanowców nie mogą i nie powinny być jednakowe we wszystkich przedsiębiorstwach i we wszystkich oddziałach.

W fabrykach różnych gałęzi przemysłu i w różnych oddziałach włącza się do osobistych rachunków oszczędności różne elementy wydatków w zależności od charakteru przedsiębiorstwa, struktury kosztów, stopnia doskonałości jego organizacji, stopnia stałości i powtarzalności procesów. W produkcjach materiałochłonnych (np. w przemyśle chemicznym) podstawowym elementem rachunków osobistych jest wydatkowanie surowca. Jednakże w wielu wypadkach (także w przemyśle chemicznym) obieg surowca i półfabrykatów dokonywa się poprzez aparaty. Wprowadzenie osobistych rachunków oszczędności łączy się tam bezpośrednio z organizacją dokładnych pomiarów i udoskonalaniem aparatury pomiarowej.

W produkcjach energiochłonnych najważniejsze jest obliczanie wydatkowania energii, pary, powietrza, gazu; w produkcjach pracochłonnych podstawowe dane — to zużywanie narzędzi, smarów, czasu pracy.

Aby rachunki osobiste dawały pożądane wyniki — powinny one być należycie prowadzone. W fabryce „Kauczuk“ przyjęła się nader prosta forma rachunków osobistych. Określa się tam produkcję w jednostkach fizycznych, przypadającą na robotników według planu i produkcję faktycznie wykonaną, procent wykonania zadania miesięcznego i procent wykonania normy rocznej.

Inną odmianą osobistych rachunków jest forma rachunku wprowadzona w fabryce „Czerwony Proletariusz“. Osobiste rachunki były tutaj drukowane w postaci książeczek obejmujących wszystkie lata powojennej pięcioletki. Do książeczek należy wnosić dokładne dane o każdym miesięcznym wykonaniu norm produkcji, o pomysłach racjonalizatorskich i udoskonaleniach ze wskazaniem sum rocznej oszczędności osiągniętej w wyniku tych pomysłów. Książki obrachunkowe były zestawione przez oddział

zatrudnienia i oddział płac. Pracownicy oddziału planowania, finansowego, buchalterii i za opatrzenia nie brali w tej pracy udziału, dlatego też w książeczkach nie ma danych ani o sumie zaoszczędzonych materiałów, energii, narzędzi, ani o premiach. Ta forma rachunku osobistego okazała się nieżyłowa: książeczki nie wiążące się z pobudzeniem aktywności twórczej robotników szybko wyszły z użycia. Obecnie prowadzi się w fabryce tylko wykazy wykona-

nia norm produkcji i zadań obliczonych w normogodzinach, przy czym obliczanie norm produkcji nie kojarzy się z wykazem sum wydatkowanych na premie (a więc i na premie przy stosowaniu akordu progresywnego). Rozumie się, że i ta forma nie jest całkowicie skuteczna.

Pełniejsza jest forma rachunku osobistego stosowana w stalingradzkiej fabryce traktorów. Przytoczymy część rachunku brygady kowala A. J. Bielousowa. 4)

Oddział kowalski Stalingradzkiej fabryki traktorów

Osobisty rachunek brygady Bielousowa A. J.

Miesiące	Oszczędność mazutu		Oszczędność pary		Oszczędność elektroenergii		Oszczędność w wyniku zmniejszenia braków (rub. i kop.)	Oszczędność narzędzi (rub. i kop.)	Ogólna oszczędność (rub. i kop.)
	kg	rub. i kop.	kg	rub. i kop.	kg	rub. i kop.			
Styczeń	4622	1397-68	54187	1625-61	244	34-15	3517-32	rozchód ponad normę 269-68	6107-09
Luty	2169	655-38	26146	784-38	108	15-12	7719-60	rozchód ponad normę 295-20	5969-52
Marzec	2550	771-42	30878	926-34	17	17-80	2827-44	rozchód ponad normę 1829-52	2713-48
Razem w ciągu I kwart. 1949 r.	9341	2824-48	111211	3336-33	479	67-08	1572-84	rozchód ponad normę 1804-00	2851-05
Kwiecień 1949 r.	2886	872-73	33803	1014-09	135	18-90	6597-36	rozchód ponad normę 573-30	7929-73

Ten osobisty rachunek wyróżnia się tym, że włącza się weń ostateczne dane o oszczędności i nadmiernym rozchodowaniu. Uwydatnianie w osobistym rachunku nadmiernych rozchodów jest cenną właściwością tej formy obliczeń. Rachunek ujmujący prócz osiągnięć stachanowców także usterki ich pracy pozwala na obmyślenie i zrealizowanie środków zmierzających do likwidacji strat, do zwiększenia oszczędności.

W osobistym rachunku brygady A. J. Bielousowa pokazano nie tylko końcowy wynik, ale i sumy wydatków ustalone według norm planowych i wydatki faktyczne. Taka forma osobistych rachunków oszczędności jest bezwarunkowo celowa. Pozwala ona na powiązanie osobistego rachunku z planem oddziału i ze sprawozdaniem o jego wykonaniu.

Osobiste rachunki oszczędności wprowadzają wyszczególnienie zadań planowych i stanowią środek kontroli wykonania tych zadań.

W stalingradzkiej fabryce traktorów osobiste rachunki oszczędności zestawia się na podstawie codziennie wypełnianych arkuszy obrachunkowych każdej brygady. Arkusz obrachunkowy brygady kowalskiej zawiera następujące dane:

1) data, 2) numery detali, 3) produkcja (ilość sztuk i waga w tonach), 4) liczba przepracowanych godzin, 5) wykonanie programu (według planu, w tonach, faktycznie, procent wykonania planu), 6) oszczędność metalu (w tonach i rublach w ciągu dnia i wynik od początku miesiąca), 7) oszczędność mazutu (w kg i w rub. w ciągu dnia i od początku miesiąca), 8) oszczędność elektroenergii (takie samo wyszczególnienie), 9) oszczędność w wyniku zmniejszenia braków (w rub. w ciągu dnia i wynik od początku miesiąca), 10) oszczędność narzędzi (takież wyszczególnienie), 11) ogółem oszczędności (w rub. w ciągu dnia, od początku miesiąca, od chwili przyjęcia zobowiązania).

Arkusz obrachunkowy brygady kowalskiej odzwierciedla właściwości technologii i organizację produkcji kowalskiej; bierze się przy tym pod uwagę wszystkie wydatki, które bezpośrednio zależą od pracowników danej brygady. Cechuje to wszystkie osobiste rachunki oszczędnościowe. Nie celowe jest włączanie do osobistych rachunków stachanowców wydatków, na które nie mają oni bezpośredniego wpływu.

4) Rachunek przekazany przez tow. Bielousowa Instytutowi Ekonomiki A. N. ZSRR.

W wyniku przekroczenia planu pod względem ilości produkcji powstają oszczędności na kosztach administracyjnych przypadających na jednostkę produkcji. Nie znamy jednak wypadków zapisywania takich oszczędności w rachunkach osobistych. Sumy te należałoby wciągać na osobiste rachunki oszczędności — kierowników oddziałów i ich zastępców, kierowników zmian, robotników oddziałów pomocniczych, robotników zatrudnionych przy oświetlaniu, ogrzewaniu, w magazynach pracowników rachunkowych itp. Nie tylko brygadziści brygad produkcyjnych powinni otwierać osobiste rachunki oszczędności, ale także kierownicy oddziałów, magazynów, kierownicy produkcji pomocniczych, oddziałów usługowych. Otwieranie osobistych rachunków oszczędności przez takich pracowników nie tylko przyczyni się do sprecyzowania wewnątrz - zakładowego planowania i rachunkowości, lecz także istotnie rozszerzy możliwości dalszego ugruntowania rozrachunku gospodarczego i walki o dalsze ponadplanowe obniżanie kosztów własnych, o zwiększanie akumulacji socjalistycznej.

Osobiste rachunki oszczędności — jako forma rozrachunku gospodarczego dolnych ogniw — różnią się od rozrachunku gospodarczego pod względem elementów podlegających obliczeniu. Rozrachunek gospodarczy ustala ogólną sumę wydatków oddziału. Przy wprowadzaniu osobistych rachunków oszczędności ogólna suma wydatków powinna być rozbita na sumy wydatków poszczególnych brygad, poszczególnych osób. Bezpośrednie wydatki, jeśli w ogóle można je obliczyć, określa się według stanowisk pracy; sumę ogólnych wydatków oddziału planowaną i faktyczną wnosi się na osobisty rachunek kierownika oddziału. Samo planowanie wydatków oddziału — w sensie dalszego podziału wydatków na odcinki, brygady i stanowiska — polega na wyszczególnianiu tych wydatków, na których wysokość wpływa praca brygad lub poszczególnych osób. Wyszczególnianie należy tak przeprowadzać, aby można było wszelkie sumy wydatków wykazać w osobistym rachunku oszczędności brygady, robotnika lub innego pracownika.

Wprowadzenie osobistych rachunków oszczędności wymaga jednocześnie wzmocnienia kontroli nad jakością wykonywanej pracy, nad stanem urządzeń. A więc nie jest oszczędnością „oszczędzanie“ smarów kosztem gorszej konserwacji urządzeń. W takim wypadku wydatki na remont urządzeń przewyższyłyby oszczędności. Tak np. w jednej z fabryk chemicznych kierownik oddziału energetycznego zauważył, że z kolumna nad paleniskiem wydobywa się czarny dym, co świadczy o niewłaściwej pracy palacza, o niezupełnym spalaniu się paliwa. Podczas kontroli wyjaśniło się, że dyżurny elektryk zmniejszył wdmuchiwanie powietrza pod kocioł, aby zaoszczędzić energii elektrycznej. Za oszczędzanie energii elektryk otrzymywał premię, lecz nie brano pod uwagę nadmiernego zużycia paliwa. Opracowując system premii popełniono w tym wypadku błąd polegający na

tym, że brano pod uwagę zużycie tylko jednego rodzaju zasobów. Stąd wniosek oczywisty, że system premiowania za oszczędność jako podnieta materialna jest słuszny jedynie pod warunkiem starannego kontrolowania jakości wykonywanej pracy i uwzględniania zużycia wszystkich ważniejszych materiałów, którego rozmiary zależą od stosunku robotników do pracy. Prócz tego premia powinna posiadać charakter nagrody za osiągnięte wyniki, a nie należy jej przekształcać w płacę regularnie otrzymywaną przez pracowników, gdyż w takim wypadku straciłaby swe pobudzające znaczenie.

W mechanicznych oddziałach niektórych zakładów osiąga się wielkie oszczędności dzięki wykorzystywaniu odpadków, ale wartości tych odpadków nie księguje się. Oczywiście należy wszelkimi sposobami pobudzać robotników do użytkowania odpadków i materiałów wtórnych, gdyż dają to duże oszczędności. Różnica między wartością nowego materiału a wartością odpadków (z uwzględnieniem dodatkowej straty czasu na obróbkę) określa wielkość oszczędności osiągniętej w takich przypadkach. Niezaprzeczodowanie odpadków stanowi defekt organizacyjny w gospodarce materiałowej, defekt rachunkowości, który należy usunąć. Odpadki należy przychodować i nie można całej wartości takiego materiału uważać za oszczędność otrzymaną w produkcji.

Osobiste rachunki oszczędności powinny wskazywać przyczyny i konkretnych winowajców każdego nadmiernego wydatkowania. Wyżej przytoczono jako przykład osobisty rachunek kowala stalingradzkiej fabryki traktorów A. J. Bielousowa. Rachunek ten wykazuje przekroczenie normy wydatków o 5969 rub. 32 kop., powstałe w lutym 1949 r. Z osobistego rachunku widać, że to nadmierne wydatkowanie należy wnieść całkowicie na rachunek strat wynikłych z dużej ilości braków, które w tym miesiącu wynosiły 7719 rub. 60 kop. Jednakże nie ujawniono istotnych winowajców powstawania braków. Należało bezwzględnie wyjaśnić, dlaczego przodująca brygada miała w lutym tak wielkie straty z powodu braków i w jakim stopniu ona zawiniła.

Także sumy oszczędnościowe należy dokładnie rozpatrywać. Jeśli część oszczędności nie była wynikiem starań członków brygady o oszczędne zużywanie materiałów, ale np. powstała dzięki ustawieniu nowych maszyn, lub dzięki zmianom technologicznym przeprowadzonym nie na wniosek samych pracowników brygady itp. — to taka oszczędność nie powinna być zaliczana na osobisty rachunek brygady.

Uogólniając dodatnie doświadczenia przodujących przedsiębiorstw można dojść do wniosku, że w rachunkach osobistych należy wykazywać:

a) Oszczędność lub nadmierne zużycie surowca, materiałów, energii elektrycznej, paliwa, pary, narzędzi, wydatków na remont, które zależą od danej brygady lub robotnika. Przy tym na osobisty rachunek należy wciągać jedynie

sumy oszczędności osiągane z inicjatywy brygady.

b) Sumy oszczędności istotnie uzyskane dzięki zastosowaniu pomysłów racjonalizatorskich (sumę tę należy wyodrębnić), jakkolwiek zastosowanie pomysłów racjonalizatorskich powinno zapewnić oszczędność materiałów, energii elektrycznej, narzędzi, tj. powinno wyrażać się w danych poprzednich (a) lub w danych następnym (c).

c) Ulepszenie jakości produkcji, produkcja kosztem zaoszczędzonych materiałów itp. w tych wypadkach, gdy warunki współzawodnictwa socjalistycznego przewidują jeszcze szereg innych zobowiązań. W rachunkach osobistych należy brać pod uwagę udział wyższych gatunków w ogólnej produkcji, procent przekroczenia norm produkcji, ilość produkcji wytworzonej dzięki oszczędności itp.

d) Sumy premii wypłacanych za dobrą pracę brygady (lub poszczególnego robotnika).

Dla obliczenia oszczędności lub nadmiernego zużycia należy podsumować wydatki planowane na wykonanie roboty i zestawić tę sumę z wydatkami faktycznymi.

Obliczenia takie wymagają pewnego czasu. Do ich prowadzenia trzeba przyciągać aktywistów - społeczników: rachunkowość nie jest należyte przygotowana do prowadzenia osobistych rachunków, a rozwój współzawodnictwa socjalistycznego nie powinien pociągać za sobą powiększenia liczby pracowników rachunkowości.

Osobiste rachunki oszczędności powinny być jawne. W dążeniu do rozpowszechniania przodujących doświadczeń i pobudzania stachanowców należy osobiste rachunki oszczędności wywieszać w oddziałach, co przyczyni się do podciągania robotników pozostałych w tyle do poziomu przodowników. Jeśli ogólną sumę oszczędności uwidocznioną w osobistych rachunkach zestawić z ogólnymi wynikami pracy oddziału zorganizowanego na zasadzie rozrachunku gospodarczego i przeanalizować różnicę między tymi danymi, można wykryć przyczyny opóźnienia się oddziału oraz możliwości zwiększenia produkcji i oszczędności. Jak wskazuje doświadczenie wielu przedsiębiorstw, taka analiza jest pomocna w walce ze stratami.

Otwieranie osobistych rachunków oszczędności daje tylko wtedy dodatnie wyniki, kiedy te rachunki wiążą się bezpośrednio z organizacją wewnętrzną - zakładowego planowania i ewidencji, a nie w oderwaniu od nich. Dlatego też wprowadzenie osobistych rachunków wymaga nie tylko usprawnienia planowania i ewidencji wewnętrzną - zakładowej, lecz także zmian w organizacji produkcji. W szczególności odpowiednie odcinki powinny być zaopatrzone w aparaturę pomiarową (wagi, liczniki elektryczne, wodomierze, gazomierze itp.), aby materiały przed wydaniem były ściśle obliczane i ważone. Praktyka wykazuje, że osobiste rachunki oszczędności są z powodzeniem przyswajane tylko tam, gdzie przestrzega się tych warunków.

Doświadczenia w związku z wprowadzaniem osobistych rachunków oszczędności mówią o tym, że rachunki te przyczyniają się w dużym stopniu do oszczędności produkcji. Przytoczymy kilka faktów:

W jednym z oddziałów bierieżnikowskiej fabryki sody, której kierownik Pochlerner jest w fabryce inicjatorem otwierania osobistych rachunków oszczędności, osiągnięto następujące wyniki:

Lata i miesiące	Produkcja I gatunku (w %)	Suma zysku (w rublach)
1948	22,0	—
1949		
Styczeń	40,0	30 000
Luty	45,0	30 170
Marzec	50,8	36 350
Kwiecień	63,4	91 850

W czerwcu produkcja pierwszogatunkowa w oddziale tym wynosiła już 83%.

Maszynista Ponosow (remiza Czusowska) w I kwartale rb. osiągnął oszczędności 3,651 rub., a maszynista Jagowkin — 4,036 rub. Stachanówka uralskiej fabryki samochodowej Nina Nazarcowa w ciągu pięciu miesięcy r. 1949 zaoszczędziła ponad 3 tys. rubli. W fabryce spirytusu krasnokamskiego celulozo - papierniczego kombinatu robotnicy zatrudnieni przy aparaturze otworzyli 20 lipca r. 1949 osobiste rachunki oszczędności. W ciągu 10 dni lipca robotnica Marfina osiągnęła 9598 rub. oszczędności, Zjelelina — 9438 rub., Nieczunajewa — 9120 rub. Osiągnęły one również dużą oszczędność na wydatkach produkcyjnych od nich zależnych. Wysokość tych wydatków wynosiła według planu na jednostkę produkcji 12 rub. 29 kop., a Marfina wydatkowała faktycznie — 10 rub. 78 kop., Zjelelina — 10 rub. 81 kop., Nieczunajewa — 10 rub. 85 kop.

W wyniku otwarcia przez brygadę Utkina osobistego rachunku w fabryce „Kalibr“ osiągnięto oszczędności dzięki starannemu dogładowi narzędzi, wprowadzaniu pomysłów racjonalizatorskich, obniżeniu zużycia materiału. Każdy tokarz, członek brygady Utkina, wydatkował poprzednio 150 g smaru wrzecionowego dziennie, a po otwarciu osobistego rachunku oszczędności zużycie smaru zmniejszyło się do 100 g dziennie, choć nie pogorszyła się jakość smarowania. Brygada oszczędzała dziennie ponad 6 kg smaru wrzecionowego. ⁶⁾

W kopalni im. Wołodarskiego brygada majstra górniczego J. Własjuka osiągnęła po wprowadzeniu osobistych rachunków oszczędności następujące wyniki: w styczniu r. 1949 zmiana Własjuka zaoszczędziła 2476 rub., a koszt własny tony węgla wydobywanego w kopalni był niższy od ustalonego w planie o 3 rub. 46 kop. W lutym obniżenie kosztów własnych wyniosło 5 rub. 49 kop. Jednakże w marcu na zarządze-

⁶⁾ Patrz „Słowo naczelników czechow“, Profizdat r. 1943, str. 70.

nie głównego buchaltera zjednoczenia zaniechano prowadzenia osobistych rachunków oszczędności i już w tym miesiącu koszt własny węgla podniósł się znacznie, a zamiast zysku zaczęto w kopalni notować straty. W ciągu pięciu miesięcy ogólna suma strat wyniosła 1.300 tys. rubli.⁸⁾

Zespół kołomeńskiej fabryki parowozów, gdzie obecnie otwarto ponad 1700 osobistych rachunków oszczędności, osiągnął w I półroczu r. 1949 poważne wyniki: zespół zaoszczędził 801 t metalu, 2235 t paliwa, 1162 tys. kWh energii elektrycznej; zmniejszono obrót o 7,5 miln. rub., a ponadplanowy zysk wyniósł około 2,5 miln. rubli.

Wyniki te osiągnięto dzięki rozwojowi współzawodnictwa socjalistycznego, dalszemu ugruntowaniu się rozrachunku gospodarczego i racjonalizacji produkcji (wprowadzenie scentralizowanego rozkrawania, szybkościowe metody produkcji i wytopu, zmniejszenie ilości braków, cementowanie detali, ulepszenie technologii cdlewów itp., zastosowanie pirometrycznej kontroli nad martenowskimi piecami, ulepszenie harmonogramów ilustrujących pracę oddziałów, zastosowanie lokalnego oświetlenia, zaopatrzenie toczydeł w wyłączniki pedałowate a obrabiarek w urządzenia ograniczające „marowy krok“ itp.). Zrealizowanie tych i tym podobnych środków łączy się bezpośrednio z doprowadzeniem zobowiązań socjalistycznych i rozrachunku gospodarczego do samego miejsca pracy, a także z ugruntowaniem osobistych rachunków oszczędności.

Osobiste rachunki oszczędności są bodźcem do przeprowadzania nader istotnych zmian w organizacji produkcji. Tak więc w oddziale sody kalcynowanej bierieznikowskiej fabryki sody jednym z procesów jest otrzymywanie półproduktu — mleka wapiennego, którego koncentracja powinna osiągnąć 180 normalnych jednostek. W ciągu trzech lat nie można było osiągnąć tego stężenia. Od 15.III.1949 r. wprowadzono na próbę do oddziału osobiste rachunki oszczędności („indywidualny rozrachunek gospodarczy“ — jak je nazywano w fabryce). Gdy mechanicy otwierali osobiste rachunki oszczędności, wielu pracowników inżynierijno - technicznych (a także kierownik oddziału produkcji mleka wapiennego) uważało, że należy przyjąć jako normę stężenie niższe. 1.IV.1949 otworzono dla pracowników tego oddziału osobiste rachunki oszczędności. I oto w ciągu kwietnia nie było ani jednego dnia, żeby stężenie mleka wapiennego było niższe niż 180 jednostek, średnie zaś stężenie wynosiło 190,3 jednostki. Zwiększenie stopnia stężenia mleka wapiennego daje oszczędność wapna i amoniaku, gwarantuje rzeczywiste obniżenie kosztów własnych produkcji, a więc podnosi rentowność fabryki.

⁷⁾ „Na trudowym frontie“ — gazeta fabryczna zakładu „Frezer“, 25/VIII r. 1949.

⁸⁾ Gazeta „Zwieszda“, 25/VI r. 1949.

¹⁰⁾ Według materiałów zebranych przez Instytut Ekonomiki Akademii Nauk ZSRR.

Przykłady te wykazują, że stosowanie osobistych rachunków oszczędności i efektywna bieżąca ich kontrola jest potężnym orężem w walce o przekroczenie planu, o oszczędność ponadplanową, o ulepszenie jakości produkcji.

Walka o osiągnięcie oszczędności jest tym skuteczniejsza, im bardziej idzie w parze z podniętą materialną mającą na celu oszczędność. Doświadczenia wielu zakładów wskazują, że jeśli przeznaczony jest pewną część oszczędności na zaopatrzenie materialne tych pracowników, którzy swą dbałością o oszczędne zużywanie środków przedsiębiorstwa i wzorową opieką nad urządzeniami przyczynili się do osiągnięcia tych oszczędności, to ruch mający na celu oszczędność środków da najlepsze wyniki. Podnięta materialna jest potężną dźwignią ekonomiczną, która pozwala na wzmożenie walki o oszczędność produkcji.

Formy podnięty materialnej stosowane w przemyśle i transporcie są obecnie bardzo różnorodne.

W kołomeńskiej fabryce parowozów robotnicy zasadniczych zawodów oprócz premii za przekroczenie norm produkcji przy stosowaniu akordowo - progresywnego systemu płac są premiovani w sposób następujący: co kwartał ustala się cztery premie: zajęcie pierwszego miejsca we współzawodnictwie socjalistycznym — 3000 rub., drugiego miejsca — 2000 rub., trzeciego — 1500 rub., czwartego — 1000 rub.

Od 18 maja r. 1948 ustanowiono w fabryce przechodnie czerwone sztandary, połączone z premiami pieniężnymi. Przyznaje się je codziennie najlepszemu odcinkowi produkcyjnemu lub brygadzie przekraczającej dobowe zadanie przypadające na jedną zmianę.¹⁰⁾

Jednakże te formy premiowania, jak wykazała praktyka, są niewystarczające. Od kwietnia r. 1949 kołomeńska fabryka parowozów otrzymała zezwolenie na potrącanie 2% funduszu płac na fundusz majstra. Sumy wyznaczone na premie zostały znacznie podwyższone. Oddziałowi wytapiania stali przyznano 19 tys. rubli na premie za dobre wyniki rachunku gospodarczego osiągnięte w I kwartale r. 1949. Ale sumy premii wypłacanych robotnikom nie pozostawały w bezpośrednim związku z rozmiarami osiągniętej oszczędności; premie przyznawano głównie za wyniki produkcyjne.

Uralskie zakłady samochodowe im. Stalina stosują inny system premiowania. Tutaj wypłaca się robotnikowi 15% zaoszczędzonej przezeń sumy. Bezpośredni związek między wielkością premii i sumą oszczędności pobudza robotników do zwiększania oszczędności, zachęca do szerszego i skrupulatniejszego obliczania wydatków produkcji, sprzyja dalszemu umacnianiu i precyzowaniu wewnątrz - zakładowego planowania i rachunkowości. Bezpośrednia zależność wysokości premii od rozmiarów osiągniętej oszczędności jest bodźcem do przyspieszenia i aktywizacji kontroli zobowiązań mających na celu ponadplanową oszczędność.

Rozumie się, że przy określaniu tych odcinków produkcji, gdzie mogą być wprowadzone osobiste rachunki oszczędności i odpowiednie formy premiowania, konieczne jest wszechstronne uwzględnianie właściwości technologii i podejmowanie środków niezbędnych dla ulepszenia jakości produkcji i przedłużania okresu używalności urządzeń. Jest to szczególnie ważne w tych wypadkach, kiedy dany robotnik otrzymuje półfabrykat lub wykonywa operacje przygotowawcze do następnych etapów produkcji.

Dlatego też, jeśli jakość półfabrykatu oddanego do dalszej obróbki jest niższa od ustalonej przez warunki techniczne lub od przewidzianej w karcie technologicznej, albo gdy na dalszych etapach obróbki pojawiła się konieczność naprawy jakichś defektów spowodowanych przez robotników, którzy otworzyli osobisty rachunek oszczędności, konieczne jest udokumentowanie odpowiedniej sumy strat — i w zależności od tego — zmniejszenie sumy oszczędności (w trybie operatywnego obliczenia, bez księgowania) w osobistym rachunku oszczędności danego pracownika. Przed wydaniem premii za oszczędność należy dokonać przeglądu urządzeń, ustalić dane pozwalające sądzić o ich stanie i zanotować fakt oględzin na osobistym rachunku oszczędności. Jeśli przy kontroli urządzeń okaże się, że wymagają one wcześniejszego remontu niż przewidują normalne terminy eksploatacji, to fakt ten powinien być zadokumentowany, a koszt spowodowany przedterminowym remontem potrącony z sumy osiągniętych oszczędności.

Duże zainteresowanie budzi system premiowania za oszczędność praktykowany w parowozowni Czusowska. Przewiduje on wydzielanie na premie 60% zaoszczędzonych środków przy remoncie parowozów; pozostałe 40% oszczędności stanowią dochód parowozowni lub służą do pokrywania wydatków ponad normę. 20% wszystkich sum przeznaczonych na premie wypłaca się brygadam remontowym, a 80% — maszynistom. Przejście brygad parowozowych na rozrachunek gospodarczy w tej parowozowni dało dobre wyniki. W ciągu czterech miesięcy r. 1949 osiągnęła ona 379 tys. rubli zysku. Brygadam parowozowym wypłacono około 18 tys. rub. premii, a robotnikom oddziałów remontowych — około 3 tys. rub. ¹¹⁾

Praktyka wykazuje, że osobiste rachunki oszczędności nie przyjmują się tam, gdzie nie łączą się z systemem premiowania.

Materialna podnieta do walki o oszczędność musi być uzgodniona z masową pracą wychowawczą, z podnoszeniem ideowo - politycznego poziomu pracowników inżynieryjno - technicznych, ekonomistów (pracowników oddziałów planowania, oddziałów zatrudnienia i płacy, buchalterii, ekonomistów oddziałowych) i robotników. Należy jak najszerszej rozpowszechnić doświadczenia lepszych pracowników posiadających

racjonalności oszczędności: wywieszać te rachunki w oddziałach, publikować je w prasie lokalnej, omawiać na zebraniach wytwórczych, zapoznawać się ze środkami pozwalającymi zwiększać oszczędności, szybko i szeroko rozpowszechniać doświadczenia przodujących pracowników.

Prasa centralna powinna więcej uwagi poświęcać tym zagadnieniom. Pismo „Trud“ zorganizowało kilka „wtorków stachanowskich“, na których omawiano sprawę rozpowszechniania osobistych rachunków oszczędności. Informacje o nich podali w swych referatach: kowal A. Bielousow, mówiąc o doświadczeniach stalingradzkiej fabryki traktorów (obecnych było 300 osób), W. A. Tarakanow, kierownik oddziału bierieznikowskiej fabryki sody (obecnych ponad 200 osób) i W. H. Paszin, główny inżynier kołomeńskiej fabryki parowozów im. W. W. Kujbyszewa.

Mołotowska okręgowa gazeta „Zwiezda“ oświetla systematycznie doświadczenia w zakresie osobistych rachunków oszczędności („indywidualnego rozrachunku gospodarczego“), praktykują to także niektóre gazety fabryczne (np. gazeta wychodząca w fabryce „Frezer“ krasnokamskiego celulozo - papierniczego kombinatu i in.). Jednakże nie wszystkie gazety i nie wszystkie ministerstwa zwracają należyłą uwagę na zagadnienie osobistych rachunków oszczędności. Tak np. Ministerstwo Budowy Obrabiarek do tej pory nie reaguje na fakt, że w jednej z jego przodujących fabryk, „Czerwonym Proletariuszu“, zaprzestano prowadzić osobiste rachunki oszczędności.

Zadaniem kierowników gospodarczych, organizacji partyjnych i zawodowych winno być wszechstronne podtrzymywanie tej nowej formy ruchu stachanowskiego, nowej formy rozrachunku gospodarczego. Osobiste rachunki oszczędności pobudzają inicjatywę twórczą pracowników, kontrola nad rozchodowaniem środków pieniężnych i materiałowych staje się bardziej masowa, ścisła i operatywna. Osobiste rachunki oszczędności pomagają wychowywać ludzi pracy w duchu komunistycznym, wpajają w nich nawyk do oszczędzania majątku socjalistycznego.

Osobiste rachunki oszczędności pozwalają na ustalanie udziału każdej brygady, każdego robotnika w ogólnych wynikach pracy przedsiębiorstwa.

Wprowadzenie osobistych rachunków oszczędności przyczynia się do ulepszenia istniejących systemów premiowania za oszczędność, zwiększa i precyzuje odpowiedzialność osobistą poszczególnych pracowników za wykonanie planu państwowego.

Osobiste rachunki oszczędności zawsze zwiększają wymagania robotników wobec zakładowych organów planowania i rachunkowości — w kierunku precyzowania i przyśpieszenia prac nad ustalaniem zadań planowych oraz ulepszenia sposobu obliczania wydatków na produkcję. Jednocześnie wzmaga się walka ze wszelkiego

¹¹⁾ Gazeta „Zwiezda“, 8/VII r. 1949.

rodzaju defektami pracy, powodującymi ponadnormalne wydatki (przekroczenia dopuszczalnych odchyśleń od norm, materiały nie standardowych rozmiarów, materiały o jakości nie odpowiadającej wymaganiom technologii) i zwiększa się zużycie wykorzystania odpadków.

Osobiste rachunki oszczędności podnoszą odpowiedzialność zespołu za jakość pracy. Np. jeśli kowale przekroczyli dopuszczalne odchylenia od norm, to w oddziale mechanicznym, przy mechanicznej obróbce detali powstanie również przekroczenie normy i robotnicy oddziału mechanicznego wystąpią jako inicjatorzy walki o ulepszenie pracy brygad kowalskich. W ten sposób osobiste rachunki przyczyniają się do szerokiego rozwoju krytyki i samokrytyki — tego ważnego narzędzia wykrywania i usuwania pojawiających się defektów pracy.

Odpowiedzialność zbiorowa za indywidualne wyniki pracy wzmacnia się także dzięki temu, że za osiągnięte oszczędności premiuje się również całe oddziały.

Ważne jest, aby osobiste rachunki oszczędności stały się własnością szerokich mas, aby nie posiadały charakteru formalnego, aby wywoływały zdrową krytykę niedociągnięć i pomagały w ich usuwaniu. Ruch dążący do otwierania osobistych rachunków oszczędności jest ruchem postępowym, będącym wyrazem nowego, komunistycznego stosunku do pracy. Ruch ten w najbliższym czasie powinien osiągnąć jak najszerszy rozwój.

S. Tatur

DOŚWIADCZENIA KIROWOGRODZKICH ZAKŁADÓW BUDOWY MASZYN ROLNICZYCH „CZERWONA GWIAZDA“.

PRZED ostatnią wojną zakłady „Czerwona Gwiazda“ corocznie produkowały dziesiątki tysięcy różnego rodzaju maszyn dla rolnictwa oraz części zamiennych do nich.

W czasie okupacji Kirowogrodu zakłady zostały całkowicie zniszczone przez nieprzyjaciela; urządzenia wytwórcze wywieziono lub zniszczono, a budynki zrujnowano.

Niezwłocznie po wypędzeniu Niemców rozpoczęto odbudowę zakładów. W 1944 r. zakłady wyprodukowały już 328 siewników, w początku 1948 r., pomimo że prace nad odbudową dalekie były od zakończenia, przekroczone znacznie przedwojenne rozmiary produkcji siewników. Zgodnie z planem na 1949 r. postanowiono produkcję siewników zwiększyć 2,6 raza w stosunku do 1940 r. W okresie powojennym zakłady specjalizowały się w wytwarzaniu siewników oraz ich części zamiennych. Obecnie zakłady produkują siewniki konne i traktorowe dla siewu: zbóż, kombinowane dla zbóż oraz buraków cukrowych z dodatkiem na-

wozów sztucznych, traktorowe dla zbóż i bawełny, kwadratowo - szachowe dla siewu kukurydzy, słonecznika i dyni.

Zakłady produkują nadto części zamienne dla siewników oraz pionowe wiertarki marki „S—35“.

Szybki wzrost produkcji siewników w latach powojennych należy zawdzięczać wzrostowi zatrudnienia, a przede wszystkim wzrostowi wydajności pracy. O rozwoju zakładów na przestrzeni trzech ostatnich lat świadczą następujące dane.

	w 1947 r. w %/‰ 1946 r.	w 1948 r. w %/‰ 1947 r.	(plan) w 1949 r. w %/‰ 1948 r.
Produkcja globalna	203,3	214,9	137,7
Liczba robotników	164,1	134,9	121,3
Produkcja na 1 robotnika	133,9	159,2	113,1

Wzrost wydajności pracy równocześnie z odbudową zakładów i wprowadzeniem do produkcji nowych sił wytwórczych odbywał się skutkiem mechanizacji i stosowania przewidzianych przez plan środków udoskonalenia procesów technologicznych, wprowadzania produkcji potokowej oraz postępu w zakresie organizacji produkcji i pracy.

Ponad 206 elementów obrabianych dawniej ręcznie zaczęto obrabiać mechanicznie, coraz szerzej stosowane jest szybkie skrawanie itd.

W wyniku zastosowania nowej techniki i postępu w organizacji pracy zakłady wykonały ponad plan zadania produkcji w poszczególnych grupach towarowych oraz w zakresie produkcji globalnej brutto, a także zadania z zakresu produkcji na 1 robotnika.

Koszty własne produkcji zmniejszono w 1948 r. o 29,6% wobec planowanego zmniejszenia o 26%. Zakłady stały się jednym z przodujących przedsiębiorstw Ministerstwa Budowy Maszyn Rolniczych.

Kolektyw zakładów prowadzi walkę o doskonalenie swej pracy i zwiększenie produkcji, szczególnie zwracając uwagę na wykrywanie, poznawanie i maksymalne wykorzystanie wewnętrznych rezerw przedsiębiorstwa na zasadzie szerokiego udziału robotników i personelu inżynieryjno - technicznego.

W r. 1948 przeprowadzono w zakładach dwie miesięczne kampanie: o wykrycie i wyzyskanie rezerw wytwórczych oraz o racjonalizację produkcji. Akcja ta dała poważne wyniki — wykorzystano 326 wniosków racjonalizatorskich, które zmniejszyły o 20% pracochłonność maszyn.

Rozwój socjalistycznego współzawodnictwa ujawnił bogate możliwości, talenty i uzdolnienia wśród wielu robotników.

*) Przekład artykułu z czasopisma „Woprosy Ekonomiki“ nr 9 (r. 1949): „Kompleksnyj analiz rezerwow powyszenia proizwoditelnosti truda“.

Robotnicy - stachanowcy współzawodniczą o przedterminowe wykonanie powojennej siałnicowskiej pięcioletki i dają przykłady wysokiej wydajności pracy. Tak np. brygada Kartuzowa z działu montażu żeliwnych skrzynek do aparatów wysiewających na oddziale mechaniczno - montażowym zmieniła proces technologiczny montażu, udoskonaliła organizację stanowisk pracy i zorganizowała potokową produkcję aparatów wysiewających, przechodząc z pracy dwuzmianowej na jednozmianową i wypełniając całość swych zadań, przy tym brygada ta zmniejszyła zatrudnienie, gdyż 44% jej robotników można było skierować do innej pracy. Brygada Zaleskiego w grupie montażu skrzynek wysiewających siewnika „7 SK—16“ dzięki przyśpieszeniu ruchu taśmy podawczej oraz zlikwidowaniu przestojów potrafiła przestawić się na produkowanie w ciągu jednej zmiany takiej ilości wyrobów, jaka produkowana była dotychczas w ciągu 7 zmian, a nadto jeszcze zwolnić 15 robotników do innych zajęć. Tokarz Chodak, pracujący przy tokarce-rewolwerówce w cechu mechaniczno - montażowym, dzięki zastosowanym przez siebie udoskonaleniom podniósł wydajność swej pracy o 73% i osiągnął normę produkcji w wysokości 310%/e.

W zakładach „Czerwona Gwiazda“ stosowane są wciąż nowe formy współzawodnictwa pracy: trwa współzawodnictwo o tytuł produkujących zespołów, o oszczędność materiałów, o poziom kultury w produkcji, o przyswojenie metod Czutkicha, Woroszyina, Kluczkiina i innych bohaterów pracy socjalistycznej. Współzawodnictwo obejmuje w zakładach 96,5% ogółu zatrudnionych.

Znaczny wpływ na wykorzystanie rezerw produkcyjnych posiada rozwój rozrachunku gospodarczego. Rozrachunek gospodarczy stosują wszystkie podstawowe oddziały produkcyjne, a nadto kotłowy oraz transportowy. Każdy oddział posiada swą księgowość i całkowitą ewidencję buchalteryjną, łącznie z bilansem oddziału.

W zakładach „Czerwona Gwiazda“ regularnie organizuje się społeczne przeglądy w celu systematycznego wykrywania i wykorzystywania rezerw produkcyjnych. Przeglądami kieruje stała ogólnozakładowa komisja z głównym inżynierem zakładów na czele. W oddziałach zorganizowano 19 stałych brygad („kompleksowych“), w których uczestniczy 131 pracowników inżynierijno-technicznych. W skład takich brygad wchodzi inżynierowie oddziałów, technologowie, pracownicy działów normowania, majstrowie, mechanicy, którzy wraz ze stachanowcami ujawniają i ustalają sposoby wykorzystania rezerw wytwórczych.

Jako jedną z podstawowych metod ujawniania rezerw w fabryce stosuje się masowe „foto-

tografowanie“ dnia pracy. W r. 1949 w „fotografowaniu“ dnia pracy uczestniczyło 900 robotników. Zbierano przy tym projekty robotników, które potem rozpatrywane były przez brygady „kompleksowe“ i włączone do planów środków organizacyjno - technicznych.

Metoda pracy zbiorowych brygad dla ujawnienia rezerw całkowicie zdała egzamin i przynosi cenne wyniki. Do 1.VII.1949 brygady te złożyły 390 wniosków, w tym z zakresu zmiany i udoskonalenia procesów technologicznych — 116, z zakresu zastosowania wydajnego wyposażenia produkcyjnego — 100, z zakresu modernizacji urządzeń wytwórczych — 23, z zakresu doskonalenia pracy i rozdziału stanowisk pracy — 39, z zakresu zmniejszenia brakownej produkcji — 16, z zakresu pełniejszego wykorzystania dniówki roboczej — 28, z zakresu zmiany konstrukcji maszyn — 3, z zakresu mechanizacji wewnętrznej transportu — 27, z zakresu oszczędności materiałów, paliwa i energii elektrycznej — 38.

Omówione wnioski wg wstępnych obliczeń przynoszą następujące oszczędności w skali rocznej: na materiałach — 518 ton, na energii elektrycznej — 96 tys. kWh. W wartości pieniężnej równa się to oszczędności 1.131 tys. rub.

Obok stałych komisji poważną rolę w ujawnianiu rezerw wytwórczych grają racjonalizatorzy i wynalazcy. W 1949 r. 210 robotników i pracowników inżynierijno - technicznych złożyło 531 wniosków, z których zastosowano 104; przyniosło to 991 rub. oszczędności w ciągu roku.

W celu ujawnienia rezerw z zakresu wydajności pracy — poddano gruntownej analizie bilans czasu pracy.

Rezerwy z zakresu wydajności pracy badano z dwóch punktów widzenia: a) zmniejszenia pracochłonności produkcji oraz b) powiększenia wykorzystania czasu dniówki roboczej. Ogólna wielkość rezerwy zmniejszenia pracochłonności określona jest jako różnica między faktyczną pracochłonnością w I kwartale 1949 r. i pracochłonnością postępową, ustaloną z uwzględnieniem ujawnionych rezerw wytwórczych.

Z poniższego zestawienia wynika, że podstawowymi czynnikami zmniejszenia pracochłonności są udoskonalenia technologiczne konstrukcji, zastosowanie przodującej technologii, organizacja pracy, zmniejszenie produkcji brakownej i nieregularności.

Na zasadzie szczegółowych obliczeń rewizji norm, analizy wniosków usprawnienia produkcji, zastosowania nowej technologii, zmiany konstrukcji maszyn itd. zostały ujawnione następujące rezerwy obniżenia pracochłonności (w % całości):

Wyszczególnienie	T y p y m a s z y n				
	„T 8-2“	„SD-10A“	„SK-10“	„SZCh-6“	„2SK-16“
Pracochłonność normowana wg stanu na 1.1.1949 r.	100	100	100	100	100
Pracochłonność normowana po rewizji norm na 1.V. 1949 r.	83,2	81,0	80,2	74,3	71,0
Pracochłonność normowana po zastosowaniu wyznaczonych środków jej poprawy	80,2	78,1	70,2	73,7	67,8
Pracochłonność rzeczywista w I kw. 1949 r.	72,4	69,3	66,2	65,6	61,7
Pracochłonność postępową pō zastosowaniu wyznaczonych środków jej poprawy	65,7	63,5	68,2	58,1	55,7
Rezerwa obniżenia pracochłonności	6,6	5,8	8,0	7,5	6,0
w t y m :					
W wyniku zmian technologicznych konstrukcji	0,67	0,67	1,51	1,1	0,96
W wyniku zastosowania postępowej technologii	3,23	2,97	4,22	1,43	3,43
W wyniku organizacji pracy	1,86	1,0	1,66	3,8	0,54
W wyniku zmniejszenia produkcji brakowej	0,47	0,6	0,62	0,6	0,55
W wyniku zmian technologicznych konstrukcji	0,47	0,56	0,59	0,57	0,52

Zmniejszenie pracochłonności w przeliczeniu na produkcję roczną maszyn wg planu na r. 1949 obliczono dla poszczególnych oddziałów; przedstawia się ono wg poszczególnych faz produkcji jak następuje: w robotach odlewniczych — 11,4%, w kowalskich i prasowych — 25%, w mechanicznych — 19,9%, w montażowych — 7,5%, w przeciwrzecznych — 2,9%, w obróbce drzewa — 12,9%, w pozostałych — 19,5%.

Dla określenia wielkości rezerw wydajności pracy w zakresie wykorzystania czasu pracy przeanalizowano wszystkie straty jakie powstały przy wykorzystaniu dnia pracy bilansu oraz czasu pracy. Na podstawie masowo przeprowadzanych zdjęć z wykorzystania dnia pracy ustalono następujący obraz średniego wykorzystania czasu w zakładzie (w % ogólnego funduszu czasu pracy):

praca podstawowa	78,0
praca pomocnicza	5,3
praca przygotowawcza i wykończeniowa	6,4
straty organizacyjno - techniczne	7,2
straty z winy robotników	2,6
razem:	100,0

Niepełne wykorzystanie dnia pracy w podstawowej pracy produkcyjnej tłumaczyć należy, jak to z analizy wynika, brakami w kierownictwie produkcji, niezorganizowaniem planowania operatywnego, nieterminowością zaopatrzenia materiałowego i energetycznego itd.

Zgodnie z dokonanymi obliczeniami, po usunięciu wspomnianych braków oraz po uzupełnieniu składu osobowego oddziałów wytwórczych robotnikami pomocniczymi, wykorzysta-

nie dnia pracy dla pracy podstawowej da się zwiększyć z 78% do 90%, czyli o 12%, tj. o 0,96 godz. dziennie.

Niżej zamieszczone zestawienie ukazuje ogólne rozmiary rezerw wzrostu wydajności pracy skutkiem zmniejszenia pracochłonności i zwiększenia funduszu czasu pracy w r. 1949.

NAZWA REZERW	Wielkość rezerw w % 0/0 całości
Rezerwy zwiększenia wydajności pracy skutkiem zmniejszenia pracochłonności	53,6
w tym:	
w wyniku technologicznych zmian konstrukcji	7,0
w wyniku zastosowania postępowej technologii	26,2
w wyniku udoskonalenia organizacji pracy	11,8
w wyniku zmniejszenia produkcji brakowej	4,4
w wyniku zmniejszenia nieregularności	4,2
Rezerwy zwiększenia wydajności pracy skutkiem zwiększenia funduszu czasu pracy	46,4
w tym:	
w wyniku skrócenia postojów wewnątrz-zmianowych i skondensowania dnia pracy	39,6
w wyniku oszczędności czasu robotników pomocniczych i przesunięcia ich do produkcji podstawowej	6,8
Łączna suma rezerw zwiększenia wydajności pracy skutkiem zmniejszenia pracochłonności i zwiększenia funduszu czasu pracy z pominięciem dodatkowego funduszu czasu pracy robotników pomocniczych	100,0

Dane te o rezerwach wydajności pracy otrzymano na podstawie analizy rezerw we wszystkich oddziałach fabryki. Na przykład w oddziale surówki żelaza okazało się, że wykorzystanie istniejących tam rezerw bieżących zapewnia wzrost produkcji przypadającej przeciętnie na jednego robotnika o 8% ponad plan. W oddziale tym stwierdzono następujące rezerwy wydajności pracy (w %/0 całości):

Rezerwy w wyniku zmniejszenia pracochłonności	57,2
w tym:	
w wyniku wprowadzenia postępowej technologii	41,8
w wyniku ulepszenia organizacji pracy	4,1
w wyniku zmniejszenia ilości braków	11,3
Rezerwy czasu pracy	42,8
w tym:	
w wyniku zwiększenia pożytecznego czasu pracy	37,2
w wyniku zmniejszenia postojów międzyzmianowych i zaoszczędzenia dnia pracy	5,6
Ogółem	100,0

Wykorzystanie wszystkich rezerw ujawnionych w fabryce da możliwość zwiększania wydajności pracy o 10% w stosunku do planu.

W I półroczu r. 1949, mimo pewnych trudności w otrzymaniu niezbędnych materiałów, kolektyw fabryki przekroczył plan w zakresie produkcji towarowej, produkcji globalnej i produkcji przypadającej przeciętnie na 1 robotnika.

Pracochłonność maszyn zmniejszyła się o 21,5%. Dzięki zrealizowaniu 227 wniosków racjonalizatorskich uzyskano roczną oszczędność w sumie 1.423 tys. rubli.

Koszt własny produkcji wg porównywalnych danych zmniejszył się o 17,5% (plan przewidywał 10%).

Trwanie cyklu obrotu normowanych środków obrotowych już na dzień 1.VII.1949 zostało wydatnie skrócone i zakłady skutkiem tego zwolniły dla Państwa 4.271 tys. rub.

Wykorzystując rezerwy wytwórcze kolektyw zakładów bez znacznych wkładów inwestycyjnych zwiększa co kwartał produkcję i wydajność pracy. Kolektyw zakładów postanowił nadać walce o ujawnienie i wykorzystanie rezerw wydajności pracy charakter socjalisty-

cznego współzawodnictwa i umasowić ją w stopniu wyższym jeszcze niż dotychczas. Zwrócono się do wszystkich robotników, majstrów, inżynierów, techników i pracowników biurowych innych przedsiębiorstw budowy maszyn rolniczych z propozycją wykorzystania doświadczeń kolektywu „Czerwonej Gwiazdy“ i zorganizowania współzawodnictwa socjalistycznego o zwiększenie produkcji w wyniku ujawnienia i wykorzystania wewnętrznych rezerw przedsiębiorstwa.

W apelu swym kolektyw zakładów pisał: „W wyniku wszechstronnej analizy ustaliliśmy, że na zasadzie zastosowania przodującej technologii, podwyższenia norm pracy sprzętu wytwórczego, jego unowocześnienia, skondensowania dnia roboczego, udoskonalenia organizacji stanowisk pracy, zmniejszenia pracochłonności produkcji oraz produkcji brakowej — zakłady rozporządzają ogromnymi rezerwami zwiększenia wydajności pracy. Jednocześnie oszczędność surowców, materiałów pomocniczych, paliwa i energii elektrycznej oraz poprawa wykorzystania rezerw wytwórczych otwierają perspektywy dla wykonania produkcji ponad plan skutkiem wyzyskania istniejących w zakładzie możliwości. W wyniku mobilizacji i wykorzystania ujawnionych rezerw wytwórczych kolektyw zakładów „Czerwona Gwiazda“ podejmuje zobowiązanie wyprodukowania ponad plan w II półroczu 1949 r. czterech tysięcy sztuk siewników traktorowych, w tym najmniej 500 szt. skutkiem oszczędności metalu“.

Wezwwanie zakładów „Czerwona Gwiazda“ znalazło szeroki odzew wśród innych przedsiębiorstw („Rostselmasz“, „Homelmasz“, „Lubereckie Zakłady im. Uchtomskiego“ i in.).

W wyniku nowego wzmożenia ruchu współzawodnictwa socjalistycznego, tym razem o wszechstronne ujawnienie i wykorzystywanie wewnątrzzakładowych rezerw sił wytwórczych w przedsiębiorstwach budowy maszyn rolniczych — socjalistyczne rolnictwo Związku Radzieckiego otrzymuje tysiące nowych traktorowych pługów, siewników, kombajnów i innych maszyn wysokiej jakości.

A. Merkulow

MATERIAŁY i referaty

USTAWA O RUMUŃSKIM NARODOWYM PLANIE GOSPODARCZYM NA ROK 1950*)

PRZY opracowaniu planu na r. 1950 wzorowano się na przykładzie i doświadczeniu planowania radzieckiego i wyciągnięto wnioski z własnego doświadczenia z pierwszego planu państwowego. Plan na r. 1950 opiera się na osiągnięciach i sukcesach uzyskanych w ciągu roku 1949 i przygotowuje równocześnie warunki dla przejścia do planu 5-letniego

*) Tekst nieznacznie skrócony.

1951 — 55. Na tych podstawach ustala się następujące cele polityczno-gospodarcze:

Wzmocnienie i rozszerzenie przemysłu energetycznego i górniczego, zwłaszcza przemysłu naftowego i węglowego, co stanowi podstawowy warunek rozwoju przemysłu i transportu oraz całości gospodarki narodowej.

Dalszy rozwój ciężkiego przemysłu, zwłaszcza przemysłu budowy maszyn, podstawowego ogniwa w rozwoju gospodarczym kraju. W ramach przemysłu po-

łoży się nacisk na produkcję środków wytwarzania i maszyn elektrycznych.

Dążenie do wzrostu dóbr konsumpcyjnych przez większe wykorzystanie istniejących środków produkcyjnych, przez stworzenie nowych jednostek produkcyjnych, przez rozszerzenie spółdzielczości rzemieślniczej oraz przez popieranie drobnych rzemieślników, którzy swoją pracą mogą się przyczynić do zwiększenia produkcji artykułów masowego spożycia.

Wzmocnienie i rozszerzenie socjalistycznego sektora w rolnictwie przez wzrost liczby stacji maszynowo-traktorowych i lepsze wyposażenie stacji istniejących, przez wyposażenie Państwowych Gospodarstw Rolnych celem podniesienia ich wydajności i przez popieranie pracujących chłopów zakładających spółdzielcze gospodarstwa rolne.

Podniesienie wydajności uprawy zbóż i produkcji rolnej przez użytkowanie całej powierzchni ornej i ulepszenie struktury uprawy w sensie rozszerzenia upraw o większym znaczeniu dla gospodarki oraz przez rozwój hodowli.

Rozwój spółdzielczości w miastach i na wsi, zarówno w zakresie spółdzielczości konsumpcyjnej i zaopatrzeniowej, jak i produkcyjnej.

Stały wzrost stopy życiowej ludzi pracy przez udostępnienie coraz większej ilości dóbr materialnych oraz przez podniesienie poziomu kulturalnego i polepszenie opieki sanitarnej.

Wzrost zdobywczy socjalistycznych przez usprawnienie organizacji pracy, podniesienie poziomu techniczno - gospodarczego, podniesienie wydajności pracy oraz przez surowy reżim oszczędnościowy.

Podniesienie poziomu gospodarczego okolic zacofanych gospodarczo z powodu szkodliwej polityki ustroju burżuazyjno - obszarńiczego — przez wykorzystanie bogactw na ziemi i pod ziemią, zbudowanie nowych fabryk i dróg transportowych oraz przez wykonanie wielkich prac o znaczeniu narodowym.

Wzmocnienie niezależności narodowej przez konsekwentną politykę przyjaźni i wszechstronnej współpracy ze Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej.

Osiągnięcie tych polityczno - gospodarczych celów doprowadzi do wzmocnienia ustroju demokracji ludowej, do wzrostu klasy robotniczej i wzmocnienia sojuszu między klasą robotniczą i pracującym chłopstwem.

W r. 1950 wartość w cenach niezmiennych globalnej produkcji przemysłowej wzrosła o 37% w stosunku do r. 1949. Dla najważniejszych artykułów przemysłowych ustala się następującą produkcję w stosunku do produkcji r. 1949 przyjętej jako 100.

nafta	132,5%
gaz ziemny	103,9 „
węgiel	113 „
ruda żelazna	116 „
minerały nieżelazne	138 „
energia elektryczna	113 „
surówka żelazna	116 „
stal	119 „
walcówka	109 „
rury	100 „

W przemyśle budowy maszyn wartość globalnej produkcji w r. 1950 będzie o 41,7% większa aniżeli w r. 1949.

W ważniejszych gałęziach zostaną wykonane następujące zadania produkcyjne w stosunku do r. 1949:

maszyny parowe	127,6%
motory Diesla	170,4 „
konstrukcje stalowe	137,6 „
maszyny i narzędzia robocze	853 „
łożyska	536 „
przewody wiertnicze	112,5 „
pompy błotne	125,5 „
jednostki pompujące	158,1 „
wagony towarowe	104,3 „
wagony cysterny	110,3 „
rzeczne statki towarowe	250 „
holowniki	275,3 „
statki rybackie	121,5 „
traktory	120,2 „
plugi od traktorów	233 „
spulchniacze do traktorów	365 „
siewniki do traktorów	285 „
elektromotory	144 „
transformatory	110 „
soda kaustyczna i palona	108,2 „
barwniki organiczne	123,2 „
kwas solny	116,6 „
amoniak	142 „
opony	112,2 „
deski	120 „
meble	155 „
celuloza	110,4 „
papier	106 „
tektura	114,1 „
cement	124 „
szyby	109 „
cegły ogniotrwałe	131,7 „
cegły budowlane	191,5 „
tkaniny barwne	140 „
tkaniny wełniane	121 „
tkaniny jedwabne	103,4 „
trykotaże	163 „
skóra podeszwową	112,5 „
skóra miękką	119 „
obuwie skórzane	127 „
cukier	123,9 „
artykuły cukiernicze	145,3 „
olej jadalny	170,5 „
mięso	160 „
ryby	182,2 „
konserwy	179 „
marmelada	123 „
artykuły mączne	152 „

W celu zwiększenia produkcji i wydajności pracy poziom techniczny przemysłu podniesie się znacznie w r. 1950.

W związku z tym ustala się następujące zadania jak ościowe w poszczególnych gałęziach przemysłowych.

W przemyśle naftowym: wzrost szybkości wierceń badawczych co najmniej o 14,6%, a eksploatacyjnych co najmniej o 8,6% w stosunku do r. 1949.

Przeprowadzi się badania i studia w celu ponownego uruchomienia opuszczonych wież wiertniczych i przedsięwziąć się kroki celem zmniejszenia średniego miesięcznego spadku produkcji starych wież wiertniczych najmniej o 33%, przez ulepszenie technologii, przez wyposażenie w nowoczesny sprzęt, przez zorganizowanie i zrationalizowanie prac interwencyjnych.

W celu zwiększenia wydajności i podniesienia jakości otrzymanych produktów będą wprowadzone w życie nowe metody technologiczne, oparte na doświadczeniu Związku Radzieckiego, zarówno w pracach wierceniowych i w produkcji, jak i w przetwarzaniu nafty.

Zostanie zastosowana zasada podziału pracy i specjalizacji w podstawowych operacjach wiertniczych.

Przedsięwzięte będą kroki mające na celu zrationalizowanie transportu gazów i nafty w celu uniknięcia strat w rurociągach i zbiornikach.

W górnictwie ustalony będzie najkorzystniejszy stosunek między pracami przygotowawczymi w zależności od pokładu i sposobu eksploatacji — dla każdej kopalni oddzielnie. Zostaną przedsięwzięte badania nowych pokładów. Przeprowadzi się studia celem polepszenia metod przygotowania minerałów mając na uwadze zwiększenie wydajności wydobycia metali. Szczególna uwaga zwrócona będzie na uszlachetnienie lignitu i użytkowanie go na szeroką skalę jako źródła energii.

W przemyśle hutniczym produkcja surówki na metr sześcienny wielkiego pieca hutniczego w ciągu 24 godzin wzrośnie najmniej o 12,2% w stosunku do r. 1949.

Produkcja stali na godzinę i metr kwadratowy pieców martenowskich wzrośnie co najmniej o 13,2% w stosunku do roku 1949. Zużycie koksu na tonę surówki żelaza zmniejszy się co najmniej o 6,2% w stosunku do roku 1949.

Zostaną wprowadzone w życie nowe sposoby technologiczne, jak taśmowe odlewnie żelaza według metod radzieckich, rozszerzy się produkcja stali specjalnej do narzędzi.

Zostaną przedsięwzięte kroki w celu racjonalnego użytkowania gazów z wielkich pieców.

W przemyśle budowy maszyn usprawni się stopień użytkowania środków produkcyjnych.

W pierwszej połowie 1950 r. zostaną przygotowane projekty i wyprodukowane modele umożliwiające przejście do fabrykacji seryjnej jeszcze w ciągu tego samego roku następujących obiektów: ciężkich wagonów nowego typu, wagonów - lodowni, maszyn uniwersalnych do ostrzenia narzędzi, żniwiarek i innych. przejdzie się również do seryjnej produkcji średnich uniwersalnych tokarek, kotłów parowych o ciśnieniu 35 atmosfer, maszyn parowych o mocy 1.000 KM i innych.

W przemyśle energii elektrycznej liczba godzin użytkowania w ciągu roku zainstalowanej mocy central termoelektrycznych, które zależą od Ministerstwa Energii Elektrycznych, wzrośnie co najmniej o 8,3% w stosunku do r. 1949. W celu jak najbardziej wzmoczonego i racjonalnego użytkowania energii elektrycznej zostaną przestudowane i przeprowadzone połączenia między centralami elektrycznymi Ministerstwa Energii Elektrycznej i centralami zakładów pracy.

Również będzie się dążyć do racjonalnego użytkowania mocy elektrycznej w celu stworzenia rezerw dla zapewnienia niezbędnego czasu potrzebnego przy rewizji grup elektroenergetycznych.

W przemyśle elektrotechnicznym zostanie przygotowana i rozpoczęta fabrykacja elektromotorów o wielkiej mocy, ciężkiego sprzętu elektrycznego oraz seryjna produkcja aparatów niskiego napięcia.

Również zostanie przygotowana produkcja części radiowych i nowych modeli radioodbiorników.

W przemyśle chemicznym szczególną uwagę zwróci się na usprawnienie użytkowania maszyn i na prace badawcze w celu rozwoju przemysłu chemicznego na zasadzie gazu ziemnego, ropy i węgla. Zostaną przeprowadzone również studia i badania nad wydobyciem aluminium z bauksytu oraz produkcją podstawowych materiałów niezbędnych do fabrykacji syntetycznych artykułów chemicznych jak żywności syntetycznej, barwników i medykamentów.

W przemyśle chemiczno - farmaceutycznym będzie się produkować w skali przemysłowej medykamenty dotychczas importowane, zwłaszcza sulfamidy, medykamenty do leczenia kiły i środki antynewralgiczne.

Zostanie przestudowana i rozszerzona fabrykacja

witamin oraz podjęte będą kroki w celu wykorzystania krajowych roślin dla produkcji artykułów chemiczno - farmaceutycznych.

W przemyśle papierniczym zostanie przygotowana i rozpoczęta fabrykacja papieru pergaminowego i tektury na bazie azbestowej. Również zostanie rozpoczęta fabrykacja papieru używanego do produkcji materiałów elektroizolacyjnych i papieru fotograficznego.

W przemyśle materiałowym budowlanych produkcja klinkieru na metr sześcienny ładunku w ciągu 24 godzin wzrośnie co najmniej o 9,3% w stosunku do r. 1949.

Produkcja szyb na metr kwadratowy powierzchni pieca w ciągu 24 godzin wzrośnie co najmniej o 5% w stosunku do r. 1949.

W ciągu r. 1950 zostanie przygotowana i rozpoczęta fabrykacja nowych materiałów budowlanych, jak cementu dla zapor wodnych, cementów morskich, cementów aluminiowych, waty izolacyjnej, specjalnych cegieł do stropów i fasad.

Zostanie usprawniona fabrykacja cegieł ogniotrwałych i szklanego sprzętu laboratoryjnego, izolatorów wysokiego napięcia (25.000 Volt) i przetwórczych materiałów budowlanych.

W ciągu r. 1950 powierzchnia uprawy zbóż wzrośnie o 2% w stosunku do r. 1949, w tym powierzchnia zasiana zbożem chlebowym będzie wynosić 3.050 tys. ha.

Powierzchnia zasiana ryżem zwiększy się o 34,8%, a powierzchnia najważniejszych upraw przemysłowych i olejnych wzrośnie jak następuje:

burak cukrowy	o 6 %
tytoń	o 18 %
rośliny oleiste	o 9,7%
słonecznik	o 7,7%
bawełna	o 50 %
groch	o 68 %
fasoła	o 23,6%
kartofle	o 20 %
pasza	o 38 %

Wzrośnie również o 9,5% powierzchnia zasiana warzywami. Wielką uwagę zwróci się na rozszerzenie tych upraw dokoła miast i ważniejszych ośrodków przemysłowych. Szczególną uwagę poświęci się zwiększeniu produkcji z jednego ha upraw rolnych.

W dziedzinie zootechniki przewiduje się również znaczny wzrost liczby pogłowia, a zwłaszcza drobiu, którego wzrost ilościowy wyniesie 100%.

Do końca 1950 r. liczba owiec o wysokogatunkowej wełnie wzrośnie do 30% całości hodowli w tej dziedzinie. W celu zapewnienia wzrostu hodowli zorganizuje się zapobiegawcze zwalczanie chorób zapewniając zwłaszcza i w dostatecznych ilościach medykamenty.

Państwowe Gospodarstwa Rolne rozszerzą produkcję ryżu, kartofli i nasion. Jednym z podstawowych zadań Państwowych Gospodarstw Rolnych jest zwiększenie upraw i zbiorów, wzrostu pogłowia oraz wzmoczenie akcji popierania pracujących chłopów w okolicznych wsiach.

Państwowe Gospodarstwa Rolne muszą uzyskać średnie zbiory upraw rolnych większe aniżeli średnie zbiory indywidualnych gospodarstw chłopskich co najmniej o 27% w zakresie pszenicy, o 20% — żyta, o 33% — kukurydzy, 17% słoneczników. Dla wypełnienia tego zadania Państwowe Gospodarstwa Rolne ulepszą jakość orki, większość zasiewów zostanie wykonana za pomocą maszyn.

Liczba pogłowia w Państwowych Gospodarstwach Rolnych wzrośnie w r. 1950 jak następuje: hodowla koni — 23,6% rogacizny — 9,8%, nierogacizny — 53%.

owiec o wysokojakościowej wełnie — 26%. Produkcja mleka na jedną krowę wyniesie 1.800 litrów rocznie, produkcja wełny na jedną owcę będzie wynosić 2,4 kg. Szczególną uwagę zwróci się na uszlachetnienie rasy zwierząt.

W celu wykonania wytycznych Rumuńskiej Partii Robotniczej i rządu Ludowej Republiki Rumuńskiej zwiększy się liczbę stacji maszynowo-tractorowych o 34%, tak, że liczba ich dojdzie do 137. Całość prac wykonanych przez stacje maszynowo-tractorowe w ciągu roku planowego ustala się na 2.447 tys. ha orki normalnej rozdzielonej jak następuje: kampania wiosenna — 403 tys., kampania letnia — 1.053 tys., kampania jesienna — 988 tys.

Na terenach chłopów zrzeszonych stacje maszynowo-tractorowe wykonają prace o 16% większe aniżeli prace w r. 1949.

Również stacjom maszynowo-tractorowym przypada w udziale poważne zadanie udzielenia pomocy spółdzielczym gospodarstwom rolnym.

W celu zrealizowania tego zadania, tabor maszyn i traktorów na stacjach maszynowo-tractorowych zwiększy się jak następuje:

Traktory o 2.080 jednostek, to znaczy o 50% więcej aniżeli w r. 1949, młockarnie o 620 jednostek, to znaczy o 19% więcej aniżeli w r. 1949, pługi traktorowe o 2.100 jednostek, to znaczy o 60% więcej aniżeli w r. 1949. Również stacje maszynowo-tractorowe zostaną wyposażone w 35 nowych warsztatów.

Całość prac wykonanych przez zwykły traktor (15 KM) w ciągu r. 1950 wyniesie najmniej 325 ha normalnej orki. Konsumpcja paliwa na jeden ha orki normalnej będzie wynosiła 21 litrów, a oleju w 9 procentowym stosunku do konsumpcji paliwa. Liczba traktorzystów wzrośnie o 207% w stosunku do r. 1949 tak, że wyniesie 20 tys. osób.

Zostaną wykonane prace melioracyjne na co najmniej 40.400 ha.

Dzięki tym pracom odda się do użytku rolnictwa 7 tys. ha z terenów dzisiaj nieprodukcyjnych i 33.400 ha zostanie użyźnionych.

Również zostaną wykonane prace melioracyjne na terenach w okolicy kanału Dunaj — Morze Czarne na powierzchni 15 tys. ha.

W dalszym ciągu prowadzi się prace nad uprawą ryżu na obszarze 5 tys. ha w ramach Państwowych Gospodarstw Rolnych.

W celu zrealizowania wytycznych planu 1951 — 55 zostaną sporządzone w r. 1950 projekty dla przeprowadzenia prac melioracyjnych na obszarze 200 tys. ha w okolicy powodzonej Dunaju, z których około 20% zostanie oddanych do użytku rolnictwa.

W leśnictwie w ciągu r. 1950 będą nadal prowadzone prace nad hodowlą i odbudową lasów, rozpoczęte w r. 1949. Zostaną wykonane prace związane z zalesieniem zniszczonych terenów, stworzeniem ochronnych pasów leśnych oraz prace specjalne w okolicach, w których buduje się instalacje hydrauliczne.

W związku ze wzrostem potrzeb transportowych narzuconych przez wzrost produkcji przemysłowej i rolnej, wzmocnieniem obrotu towarowego oraz postępem osiągniętym w racjonalizacji transportu, w r. 1950 ustala się następujące zadania:

W kolejnictwie średnia liczba wagonów załadowanych dziennie wzrośnie o 8,9% w stosunku do r. 1949, co pozwoli zwiększyć o 7,2% przewozy w tonach. Przewóz pasażerów na kilometr wzrośnie o 2,1%.

Zużycie wagonów towarowych zmniejszy się o 3,5%, a szybkość handlowa pociągów towarowych wzrośnie co najmniej o 5,2%. Transport samochodowy

pasażerów wzrośnie w stosunku do r. 1949 o 11%, a towarowy o 31%.

Transport morski towarów wzrośnie o 30%, transport rzeczny o 7,5%. Całość transportów powietrznych wzrośnie o 10% w stosunku do osiągnięć r. 1949.

Dla zwiększenia trwałości dróg państwowych zostaną wykonane w ciągu r. 1950 szereg prac ochronnych na długości 828 km.

Suma inwestycji na r. 1950 wynosi 145 miliardów, przy tym nie obejmuje ona inwestycji z własnych funduszy przedsiębiorstw i rezerw lokalnych.

Struktura inwestycji, w uwzględnieniu wytycznych planu pięcioletniego, będzie następująca:

przemysł ogółem	50,2%
w tym: przemysł wydobywczy i ciężki	44,6%
przemysł lekki	3,1%
przemysł spożywczy	2,3%
budownictwo	5,2%
rolnictwo i leśnictwo	6,6%
handel	1,7%
transport i komunikacja	15,4%
w tym kanał Dunaj — Morze Czarne	4,7%
urządzenia społeczne i kulturalne	10,1%
administracja państwowa	10,8%

W ciągu r. 1950 rozpocznie pracę nowa rafineria i nowa instalacja dla fabrykacji oliwy, które zwiększą zdolność przetwórczą nafty. Zwiększy się zdolność transportowa rurociągów gazu ziemnego, rozszerzy się istniejąca sieć o 185 km. Rozpoczną prace 2 stacje uszlachetnienia lignitu mające na celu rozszerzenie możliwości użytkowania tego paliwa.

Zostaną zainstalowane nowe grupy elektroenergetyczne, których moc wyniesie 54 tysiące KW, usprawniając w ten sposób zaopatrzenie naszego przemysłu w energię elektryczną; rozpoczną również pracę nowa centrala hydroelektryczna.

Zbudowany będzie nowy wielki piec hutniczy, zwiększy się zdolność produkcyjna stalowni przez odbudowę wielkiego pieca i przez rozszerzenie istniejących hal.

Zostaną zbudowane nowe piece dla fabrykacji cynku z większą zdolnością produkcyjną (niezbędne urządzenia zostaną wyprodukowane w kraju) oraz pięć nowoczesnych cegieln.

Rozpocznie produkcję nowa fabryka średnich tokarek i nowa fabryka narzędzi o zdolności produkcyjnej pięć razy większej aniżeli produkcja z r. 1949.

W przemyśle chemicznym rozpocznie produkcję fabryka elektrod i fabryka barwników.

Rozpocznie również pracę siedem nowych tartaków oraz fabryka skrzyń i beczek.

W ramach tekstylnych zakładów fabrycznych „Moldova” zostanie wybudowana fabryka nici o zdolności produkcyjnej 21 tys. stóp oraz inna fabryka o zdolności produkcyjnej 20 tys. stóp. Zakończy się również budowa ośrodka mycia i czesania wełny.

Zdolność produkcyjna w zakresie obuwi wzrośnie o 2 miln. par.

Przemysł spożywczy zostanie rozwinięty dzięki nowym fabrykom oleju jadalnego, soków owocowych i trzem fabrykom past jarzynowych. Zostanie również wybudowany ośrodek pasteuryzacji mleka w Cluju i fabryka przemysłowej fermentacji tytoniu.

W r. 1950 rozpoczną się lub będą prowadzone w dalszym ciągu wielkie prace stanowiące etap wyjściowy do planu pięcioletniego 1951—55. Tak więc będą kontynuowane prace nad budową wielkich central hydro i termoelektrycznych o łącznej mocy 267 tysięcy KW. w początkowym etapie i o mocy 516 tysięcy KW. w końcowym etapie.

W przemyśle hutniczym zostaną rozpoczęte prace przygotowawcze nad budową zakładów koksowo-chemicznych, które, posługując się krajowym węglem, zapewnią niezbędny koks dla przemysłu. Również rozpoczęte będą prace nad rozszerzeniem zdolności istniejących walcowni w celu zwiększenia produkcji blachy, oraz budowa zakładów, które dostarczą niezbędnych części przetwórczemu przemysłowi metalurgicznemu.

W celu zrealizowania wielkich prac elektryfikacyjnych w r. 1950 zostanie rozpoczęta budowa fabryki turbogeneratorów. W r. 1950 będą prowadzone nadal prace w fabryce elementów mostowych, rozpoczęte w r. 1949, oraz nad instalacją nowych walcowni rur, które zapewnią roczną produkcję stalowych rur ciągnionych o 250% większą aniżeli w r. 1949.

W ciągu r. 1950 rozpocznie się budowę fabryki dla wielkiej seryjnej produkcji łożysk kulkowych.

Zostanie rozpoczęta fabrykacja sprzętu dla nowej fabryki materiałów ogniotrwałych o rocznej zdolności produkcyjnej 50 tys. ton.

Wielkie prace konstrukcyjne przy budowie kanału Dunaj — Morze Czarne będą nadal prowadzone i wzmożone. Dzięki temu rozwinię się komunikacja wodna, a okolica doliny Carasu zostanie nawodniona w celu intensywnej uprawy roślin zbożowych i przemysłowych. Równocześnie podniesie się poziom gospodarczy Dobrudży dzięki budowie wzdłuż kanału nowych jednostek przemysłowych.

Wzrosną wykwalifikowane kadry techniczne, niezbędne dla przyszłych wielkich prac w kraju. W lokalizacji prac inwestycyjnych weźmie się pod uwagę podniesienie gospodarcze okolic gospodarczo zafakanych.

Całość robót inwestycyjnych, które zostaną wykonane w ciągu r. 1950, osiągnie sumę 65 mld. lei, to znaczy o 60% więcej aniżeli w r. 1949.

Wydajność pracy w robotach inwestycyjnych wzrośnie o 25% w stosunku do r. 1949, a koszty własne zmniejszą się średnio przynajmniej o 18%.

W celu wprowadzenia przodujących metod technicznych oraz użycia nowych materiałów budowlanych w r. 1950 zostanie założony nowy Instytut badawczy i doświadczalny, wyposażony we wszystkie niezbędne urządzenia.

W wyniku wzmocnienia sektora socjalistycznego we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej, w wyniku wzrostu produkcji i wydajności pracy, przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów własnych, stopa życia w rumuńskich mas pracujących znacznie się podniesie. Średnie uposażenie pracowników przemysłowych wzrośnie w końcu r. 1950 o 8%, a stopa życiowa o 15%.

Dochód narodowy wzrośnie w r. 1950 o 25% w stosunku do r. 1949.

Liczba robotników zatrudnionych w gospodarce narodowej wzrośnie o 130 tys.

W ciągu r. 1950 będzie uczęszczać do szkół kwalifikacyjnych 115 tys. robotników, to znaczy 2 razy więcej aniżeli w r. 1949, specjalny nacisk położony zostanie na przygotowanie kadr dla ciężkiego przemysłu i rolnictwa.

W ciągu r. 1950 liczba pracowników zatrudnionych w socjalistycznym sektorze gospodarki narodowej wzrośnie o 15% i równocześnie fundusz uposażeniowy wzrośnie o 23% w stosunku do r. 1949.

Handel państwowy i spółdzielczy przeprowadzi dobra konsumcyjne o wartości 210 mld. lei, to znaczy o 31% więcej aniżeli w r. 1949.

W celu wzmocnienia wymiany towarowej między wsią a miastem, oraz lepszego zaopatrzenia robotników w miastach i polepszenia warunków życiowych chłopstwa pracującego, zostanie rozprawdzonych

wśród ludności wiejskiej o 72% więcej artykułów przemysłowych aniżeli w r. ubiegłym, mianowicie o 88% więcej artykułów tekstylnych, o 178% więcej artykułów skórzanych, o 122% więcej artykułów żelaznych i użytku domowego, o 325% więcej artykułów chemicznych, o 199% więcej wyrobów farmaceutycznych, o 47% więcej ropy, o 66% więcej artykułów przemysłu spożywczego o 23% więcej tytoniu, papierosów, zapalek.

Spółdzielczość usprawni wymianę między miastem i wsią przez rozszerzenie sieci zbytu i wciągnięcie mas pracujących chłopstwa do spółdzielczości.

W ciągu r. 1950 zostaną wybudowane mieszkania robotnicze za 4,3 mld. lei, zwłaszcza w ośrodkach robotniczych, jak Rosita, Hunedoara, Valajulu, Bukareszt, Turda, Brasov, Cluj, Ploesti, Jassy i Galatz.

W dziedzinie szkolnictwa w ciągu r. 1950 będzie się w dalszym ciągu rozwijać szkolnictwo wszystkich stopni tak, aby masy pracujące mogły korzystać coraz bardziej z możliwości wzrostu poziomu kulturalnego.

W szkolnictwie podstawowym będzie się uczyć 1.785.000 uczniów, obejmując wszystkie dzieci w wieku szkolnym, a w szkolnictwie średnim i zawodowym 323 tys. uczniów, to znaczy o 29% więcej aniżeli w r. 1949-50.

Dla przygotowania wyższych kadr szkolnictwo wyższe zwiększy liczbę studentów na wszystkich wydziałach do 57 tys., to znaczy o 30% więcej aniżeli w r. ub.

Aby udostępnić naukę masom pracującym w r. 1950 zostanie rozszerzona sieć szkolnictwa wyższego przez otwarcie kursów wieczorowych przy uniwersytetach i wyższych instytutach technicznych oraz kursów korespondencyjnych.

Liczba uczniów w specjalnych 2-letnich szkołach dla ludzi pracy wzrośnie o 100% w stosunku do r. 1949. W ciągu r. 1950 nauczy się czytać i pisać 700 tys. analfabetów w miastach i na wsi; do pracy tej zostanie wciągnięty cały korpus dydaktyczny.

Synowie robotników i pracujących chłopów otrzymają 206 tys. stypendiów, to znaczy o 30% więcej aniżeli w r. 1949. W domach akademickich i internatach zamieszka 190 tys. uczniów i studentów, to znaczy o 27% więcej aniżeli w r. 1949. W stołówkach szkół wszystkich stopni będzie się stołować o 30% więcej uczniów i studentów aniżeli w zeszłym roku.

Zapewni się narodowościom zamieszkującym Ludową Republikę Rumuńską szkoły wszystkich stopni i kategorii w narodowym języku wykładowym.

Wybuduje się i urządzi 1.300 sal klasowych w szkolnictwie podstawowym, to znaczy o 160% więcej aniżeli w roku ubiegłym.

Również zostanie odbudowany gmach uniwersytetu w Bukareszcie i wykończony Instytut Morski w Galaczu, Instytut Planowania w Jassach oraz Instytut Pedagogiczny w Timisoara.

W ważnych ośrodkach robotniczych i wiejskich rozwinię się wydatnie sieć sanitarna tak, aby pomoc lekarska była bliska miejsca pracy; szczególny nacisk położony zostanie na akcję prewencyjną. Wzmoczona zostanie opieka nad matką i dzieckiem oraz walka o zmniejszenie śmiertelności wśród dzieci. Założy się 150 klinik dziecięcych we wsiach, 58 klinik położniczo-dziecięcych w miastach, 100 domów położniczych, 1 prewentorium i jeden dom dziecka, zwiększając liczbę łóżek o 1.760.

Również zostanie otwartych 500 szkolnych gabinetów lekarskich, 300 ambulatorii szkolnych oraz 4.000 poradni sanitarnych w szkołach.

W walce przeciwko gruźlicy nacisk położony zostanie na rozwój klinik gruźliczych, instytucji prewencyjnych, leczenia zapobiegawczego oraz na zwiększenie liczby łóżek w sanatoriach. Zostanie otwartych 60 klinik.

W akcji zwalczania chorób społecznych i epidemicznych wykonano się 3.900.000 leceń kuracyjnych i prewencyjnych i 4.500.000 szczepień, a w ramach akcji zwalczania malarii oczyszczi się 80 miln. metrów² terenu i założo się trzy nowe stacje antymalaryczne.

Zostanie wzmożone bezpieczeństwo pracy przez wprowadzenie specjalnych urządzeń i materiałów ochronnych, zwłaszcza dla robotników w przemyśle wydobywczym i hutniczym. W dalszym ciągu będzie prowadzić się również akcją zwalczania chorób zawodowych jak reumatyzm, zatrucie ołowiem, itd.

Dla usprawnienia szpitalnej pomocy lekarskiej zostaną założone i wyposażone nowe szpitale i polikliniki tak, że liczba łóżek wzrosnie o 1.265. Również powstanie 100 klinik i 500 punktów sanitarnych dla ludności wiejskiej. Liczba łóżek w sanatoriach uzdrowskowych wzrosnie o 1.000, a liczba przebywających w sanatoriach wyniesie 57 tys., to znaczy o 30% więcej aniżeli w r. ub.

Liczba korzystających z wczasów wypoczynkowych

wyniesie 220 tys., to znaczy o 65% więcej aniżeli w r. 1949. Liczba ta obejmuje 57 tys.ęcy dzieci.

W dalszym ciągu będzie się popularyzować życie sportowe przez uruchomienie nowych terenów i sal oraz organizowanie imprez sportowych o charakterze masowym.

Liczba świetlic kulturalnych w miastach i wsiach wzrosnie o 1.400. 300 świetlic kulturalnych dla ludności wiejskiej zostanie wyposażonych w aparaty do wyświetlania filmów, 1.000 świetlic — w instalacje do wyświetlania. W 2.000 świetlic kulturalnych założone będą nowe biblioteki.

Zostaną wybudowane dwie nowe rozgłośnie, rozpocznie się prace nad budową dwóch innych. W dalszym ciągu zostanie rozszerzona sieć radiofonizacyjna wsi, w okolicach robotniczych i na terenie budowy kanału Dunaj — Morze Czarne.

Szczególne znaczenie dla podniesienia poziomu kulturalnego mas ma rozpoczęcie budowy domu „Scantei“, który stworzy nieznanne dotychczas w Rumunii możliwości rozpowszechnienia książki i kultury.

L KRONIKI planowania

NARODOWY PLAN GOSPODARCZY W WYKONANIU

STYCZEŃ był pierwszym miesiącem realizacji nowego sześcioletniego Planu Rozwoju Gospodarczego i Budowy Podstaw Socjalizmu w Polsce. Wykonanie planu w styczniu aczkolwiek w całości pomyślnie charakteryzowało się pewną nierównomiernością w osiągniętych wynikach.

Na wielu odcinkach wyniki osiągnięte w styczniu br. przekraczały znacznie poziom ze stycznia i grudnia ub. r. Równocześnie jednak wystąpiły na pewnych odcinkach produkcji przemysłowej niedociągnięcia.

Wykonanie planu produkcji podstawowych artykułów w przemyśle państwowym kształtowało się w styczniu jak następuje:

	% wykonania planu	w porównaniu ze styczniem 1949 r. w %/0
energia elektryczna	107	118
ropa naftowa	106	111
węgiel kamienny	103	108
keks	102	106
stal surowa	98	106
wyroby walcowane	102	130
cynk	99	105
kwas siarkowy 100%	100	106
azotniak	114	113
traktorów		
superfosfat mineralny	90	115
mydła wszelkie	102	166
żarówki ośw. etleniowe	104	135
cegła pełna i dziurawka	107	122
tkaniny bawełniane	105	117
tkaniny wełniane	108	115
tkaniny jedwabne	101	124
papier	105	115
obuwie skórzane	106	140
olej surowy	101	239

Według ilości produkcja niektórych ważniejszych artykułów w styczniu kształtowała się jak następuje:

		grudzień 1949	styczeń 1950
energia elektryczna (CZE)	MWh	476.605	492.631
węgiel kamienny	tys. ton	6.313	6.495
stal surowa	„	196.000	201.000
mydła wszelkie	„	3.902	4.265
ciągniki (traktory)	szt.	261	274
żarówki oświetleniowe	tys. szt.	2.929	2.849
tkaniny bawełniane	tys. m	33.445	34.945
obuwie skórzane	tys. par	641	652

Przekroczenie planów produkcyjnych na ważniejszych odcinkach dało dodatkową produkcję:

		ponad	31.640
energii elektrycznej	MWh	ponad	136
węgla kamiennego	tys. ton	„	5
rudy żelaznej	„	„	2
azotniaku	„	„	24
traktorów	szt.	„	39
samochołów ciężarowych	„	„	113
węglarek	„	„	5
wozów tramwajowych	„	„	1.600
tkanin bawełnianych	tys. m	ponad	376
skór świnińskich	tys. m ²	„	26
piwa	tys. hl	„	

Równocześnie w produkcji szeregu podstawowych artykułów notujemy poważny wzrost (o 50% lub więcej) w porównaniu ze styczniem ub. r., jak np. supertomasyny, szkła okularowego, termometrów, traktorów, maszyn wiru-

jących, aparatury rozdzielczej i zabezpieczeniowej niskiego napięcia, odbiorników radiowych, przędzy steelonowej (5-krotny wzrost), skór świnińskich, rękawiczek skórzanych, obuwia gumowego, mydeł, błon filmowych, płyt gramofonowych itp.

Ponadto w styczniu 1950 r. produkowaliśmy szereg artykułów, których nie produkował przemysł państwowy w styczniu ub. r., lub które produkował w nieznacznych ilościach, jak np.: miedź elektrolityczną, samochody ciężarowe, saletrę wapniową, garbniki, wrębówki ścianowe dla górnictwa, żniwiarki, igły dziewiarskie, zgrzeblarki, celulozę słomową.

W komunikacji plan przewozów towarowych kolei normalnotorowych nie został w całości wykonany. W porównaniu jednak do stycznia ub. r. przewozy towarowe i naładunek wagonów był wyższy o 16⁰%. W przewozach osobowych plan wykonano w 109⁰%. W porównaniu ze styczniem ub. r. przewozy osobowe wzrosły o 14⁰%.

Plan przeładunków w portach morskich wykonano w 113⁰%. Najwyższy procent przekroczenia planu przeładunków osiągnął Szczecin—gdzie przeładunki przekroczyły plan o 27⁰% i równocześnie były większe o 45⁰% od przeładunków ze stycznia ub. r.

W lotnictwie cywilnym zaznaczył się poważny wzrost ruchu osobowego na liniach krajowych. W porównaniu ze styczniem ub. r. przewozy osobowe na liniach krajowych były wyższe o 43⁰%.

Na odcinku poczty i telekomunikacji realizacja planu w styczniu — przebiegała pomyślnie. Usługi poczty i telekomunikacji we wszystkich odcinkach przekroczyły znacznie poziom ub. r. W szczególności nastąpił znaczny rozwój kolportażu czasopism drogą pocztową, spowodowany w pierwszym rzędzie akcją listonoszów wiejskich. Ilość przesłanych czasopism była w styczniu o 63⁰% większa od ilości w odpowiednim okresie ub. r.

(Ka)

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

WYKONANIE PLANU ODBUDOWY I ROZWOJU ROSYJSKIEJ SFRR W R. 1949 *)

NASTĘPUJĄCE dane charakteryzują rozwój przemysłu republikańskiego i przemysłu miejscowego Rosyjskiej SFRR, rolnictwa, transportu samochodowego, budownictwa kapitałnego, rozszerzanie obrotu towarowego oraz wzrost materialnego i kulturalnego poziomu życia ludności w r. 1949:

W r. 1949 plan produkcji globalnej przemysłu republikańskiego i miejscowego wykonany został przez ministerstwa i naczelne instytucje RSFRR w sposób następujący (w %/0):

Minister. Przemysłu Miejscowego	108
„ Miejscowego Przemysłu Opalowego	104
„ Przemysłu Drzewnego i Papierniczego	101
„ „ Materiałów Budowlanych	105
„ „ Lekkiego	110
„ „ Spożywczego	103
„ „ Mięsnego i Mleczarskiego	100
„ „ Rybnego	101
Transportu samochodowego	102
Zarząd spółdzielczości przemysłowej przy Radzie Ministrów RSFRR	107
Zarząd spółdzielczości przemysłu drzewnego przy Radzie Ministrów RSFRR	110
Związek spółdzielczości inwalidzkiej	111

Republikański i miejscowy przemysł państwowy wykonał w r. 1949 plan produkcji w 106⁰%, spółdzielczość przemysłowa i spółdzielczość inwalidzka — w 108⁰%.

W r. 1949 republikański i miejscowy przemysł wykonał ponadplanowo poważną ilość produkcji przemysłowej, a mianowicie: tarcicy, cegły, kredy, gipsu, kos,

noży i widelców stołowych, naczyń metalowych, piór, ołówków, maszyn do pisania, tkanin lnianych i wełnianych, bieliznianych, trykotaży, mięsa, wyrobów cukierniczych, krochmalu, herbaty itp.

Produkcja poszczególnych rodzajów wyrobów w przemyśle republikańskiego i miejscowego, spółdzielczości przemysłowej i spółdzielczości inwalidów RSFRR uległa w r. 1949 w porównaniu z r. 1948 następującym zmianom (w stosunku proc. do r. 1948):

węgiel	117
brykiety torfowe	113
wyroby żelazne walcowane	137
cegła	141
wapno	128
gips	133
kreda	117
dachówka	134
użytkowe włókno drzewne (wywózka)	108
kosy	125
stołowe noże	147
„ widelce	118
naczynia metalowe	106
talerze porcelanowe	122
filiżanki ze spodkami	157
czajniki	143
meble	113
patefony	171
szczypane instrumenty muzyczne	108
maszyny do pisania	130
zeszyty szkolne	129
ołówki	123
pióra	120
tkaniny bawełniane	123
„ lniane	124
„ wełniane	120
wyroby dziewiarskie	129
trykotaże odzieżowe	105

*) Komunikat Urzędu Statystycznego Rosyjskiej SFRR.

obuwie skórzane	115
„ filcowe	115
wyroby masarskie	149
olej roślinny	148
połowy ryb	107
wyroby cukiernicze	129
makaron	119
wino gronowe	127
miód	164
suchy krochmal	169
herbata naturalna	155

W r. 1949 nastąpiła dalsza poprawa jakości i asortymentu produkcji przemysłowej. Jednakże niektóre przedsiębiorstwa lekkiego, spożywczego oraz miejscowego przemysłu i spółdzielczości spożywczej nie wykorzystały planu ustalonego przez państwo w zakresie asortymentu i jakości produkcji przemysłowej.

Plan zaopatrzenia gospodarki RSFRR na r. 1949 został wykonany. Republikańska i miejscowa gospodarka RSFRR otrzymała w r. 1949 znacznie więcej surowca, materiałów, paliwa, energii elektrycznej i urządzeń niż w r. 1948.

W przemyśle republikańskim i miejscowym RSFRR polepszyło się wykorzystanie urządzeń. Jednakże w niektórych gałęziach przemysłu, zwłaszcza w przemyśle drzewnym i w miejscowym przemyśle opalowym nie osiągnięto ustalonych na r. 1949 norm wyzyskania urządzeń. Poważne niewyzyskanie możliwości istnieją również w przemyśle miejscowym i w spółdzielczości przemysłowej.

W przedsiębiorstwach republikańskiej i miejscowej gospodarki RSFRR ulepszone zużycie surowca, materiałów, paliwa, energii elektrycznej. W przedsiębiorstwach przemysłowych i w elektrowniach komunalnych w r. 1949 obniżono normy zużycia paliwa. W przemyśle miejscowym i spółdzielczym obniżono normy zużycia metalu i wielu innych materiałów. Jednakże w przedsiębiorstwach, a zwłaszcza na budowach, istnieją jeszcze znaczne rezerwy mogące dać dalsze oszczędności i lepsze wykorzystanie materiałów, paliwa, energii elektrycznej.

W r. 1949 wiele gałęzi przemysłu republikańskiego i miejscowego otrzymało dalsze techniczne wyekwipowanie, podniosło się poziom mechanizacji pracochłonnych i ciężkich robót, przyswojono i zastosowano nowe procesy technologiczne, maszyny i mechanizmy. Jednakże w niektórych wypadkach opóźniano się z wypełnieniem ustalonych zadań zmierzających do dalszej mechanizacji wydobywania w kopalniach miejscowego przemysłu opalowego, do kompleksowej mechanizacji robót budowlanych i obróbki drzewa, do stosowania nowych procesów technologicznych i produkcyjnych w przemyśle miejscowym i spółdzielczości przemysłowej.

W r. 1949 globalne plony kultur zbożowych i technicznych w Rosyjskiej SFRR wzrosły w porównaniu z r. 1948.

Cała powierzchnia zasiewów pod zbiory r. 1949 zwiększyła się w porównaniu z r. 1948 o 4,9 mln. ha. Powierzchnia zasiewu kultur technicznych zwiększyła się o 16%, przy czym powierzchnia zasiewu lnu długowłóknistego — o 31%, słonecznika — o 11%.

Plan zasiewu oziminy pod zbiory r. 1950 wykonały kolchozy w 103%, sowchozy Ministerstwa Sowchozów RSFRR — w 102%, sowchozy Ministerstwa Przemysłu Spożywczego — w 108%, sowchozy Ministerstwa Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego RSFRR — 109%.

W r. 1949 zaorano na jesieni w kolchozach i sowchozach RSFRR o 4,6 mln. ha więcej niż w r. 1948. W kolchozach zaorano o 18% więcej niż w r. 1948, w sowchozach Ministerstwa Sowchozów RSFRR — o 33%.

Mechanizacja prac rolnych przybiera coraz większe rozmiary. Ośrodki maszynowo - traktorowe wykonały w r. 1949 w kolchozach o 23% więcej robót rolnych niż w r. 1948. Wydajność pracy jednego traktora podniosła się w stosunku do r. 1940 o 18%. W r. 1949 powierzchnia kultur uprawianych przy pomocy kombajnów zwiększyła się w porównaniu z r. 1948 o 26%. W r. 1949 kolchozy i sowchozy zorganizowały 46 tys. nowych ferm hodowli bydła i ptactwa domowego. Na dzień 1.I.1950 r. stan pogłowia bydła rogatego wykazał wzrost o 19% w porównaniu ze styczniem r. 1949. Liczba świń była większa o 63%, owiec i kóz — o 27%, koni — o 11% i ptactwa — dwukrotnie.

Pogłowia społecznego bydła produkcyjnego w kolchozach na 1.I br. przewyższyło znacznie poziom przedwojenny. W sowchozach Ministerstwa Sowchozów RSFRR pogłowia bydła rogatego na 1.I.1950 r. zwiększyło się w porównaniu z 1.I.1949 r. o 12%, przy czym ilość świń wzrosła o 39%, owiec i kóz — o 19%.

Kolchozy przekroczyły w r. 1949 dwukrotnie plan zalesienia w rejonach stepowych i leśno - stepowych europejskiej części RSFRR. Ministerstwo Gospodarki Leśnej RSFRR wykonało swój plan w 112%. Plan zakładania szkółek drzewnych kolchozy przekroczyły trzykrotnie. Ministerstwo gospodarki leśnej wykonało plan w 104%.

Przewóz towarów transportem samochodowym Ministerstwa Transportu Samochodowego RSFRR w r. 1949 wzrósł o 11% w porównaniu z r. 1948. Plan przewozu towarów w r. 1949 wykonano w 106%.

Przewóz pasażerów transportem samochodowym Ministerstwa Transportu Samochodowego RSFRR w r. 1949 zwiększył się o 27% w porównaniu z r. 1948. Plan przewozu pasażerów w r. 1949 wykonano w 110%. Jednakże transport samochodowy ma jeszcze znacznie większe możliwości przewozu ładunków i pasażerów, a samochody ciężarowe i autobusy nie są jeszcze należycie wykorzystane przez wiele przedsiębiorstw samochodowych. W r. 1949 w 89 miastach RSFRR zorganizowano na nowo osobowy transport samochodowy dla obsługi ludności.

Przewóz ładunków transportem rzeczonym Głównego Zarządu Regulacji Małych Rzek przy Radzie Ministrów RSFRR w r. 1949 w porównaniu z r. 1948 wzrósł o 18%.

W ciągu r. 1949 zbudowano dróg republikańskich i lokalnych dla ruchu samochodowego i kołowego o 62% więcej niż w r. 1948, z czego z twardym i żwirowym pokryciem 2,5 raza więcej. Kapitałny remont objął o 16% więcej dróg republikańskich i lokalnych niż w r. 1948.

Maszynowe ośrodki drogowo w r. 1949 zostały wydatnie zaopatrzone w sprzęt techniczny. Ale wskutek niedostatecznego wykorzystania urządzeń i mechanizmów nie wykonano w całości planowanych zadań w zakresie mechanizacji robót drogowo-budowlanych.

Zakres scentralizowanych robót kapitalnych w gospodarce republikańskiej i lokalnej RSFRR wyniósł w stosunku do r. 1948 107%, przy czym na Ministerstwo Przemysłu Miejscowego przypadło 104%, Ministerstwo Przemysłu Papierniczego i Drzewnego RSFRR — 112%, Ministerstwo Rolnictwa RSFRR i Ministerstwo Sowchozów — 119%, Główny Zarząd Drogowy przy Radzie Ministrów — 107%, budownictwo mieszkaniowe i komunalne rad miejskich — 111%. Zakres robót komunalnych wykonanych przez Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego w porównaniu z r. 1948 zwiększył się ponad półtora raza, Ministerstwa Gospodarki Leśnej RSFRR — kilka razy.

W r. 1949 w republikańskim i miejscowym przemyśle RSFRR uruchomiono dodatkowe siły produkcyjne.

Ministerstwo Budownictwa Mieszkaniowego RSFRR zwiększyło w porównaniu z r. 1948 o 20% zakres robót budowlano - montażowych, jednakże nie wykonało w całości planu budownictwa i uruchomienia szkół, szpitali i domów mieszkalnych.

W wyniku wyekwipowania republikańskiego i lokalnego budownictwa w wielką ilość maszyn budowlanych i mechanizmów, jak również w wyniku lepszego zaopatrzenia budownictwa kapitałowego w materiały budowlane — wznoszenie gmachów przemysłowych i mieszkalnych oraz urządzeń stało się możliwe w znacznie krótszym czasie. Lecz na budowach ministerstw i urzędów RSFRR istnieją jeszcze poważne możliwości przyspieszenia tempra pracy, lepszego wykorzystania maszyn i oszczędności materiałów budowlanych.

W r. 1949 w dalszym ciągu dążono do rozwinięcia handlu radeckiego. W porównaniu z r. 1948 zwiększyła się sprzedaż towarów żywnościowych i przemysłowych, a zwłaszcza wyrobów masarskich, makaronu, wyrobów cukierniczych, owoców, wełnianych i jedwabnych tkanin, konfekcji odzieżowej, obuwia skózanego i gumowego, modyla gospodarstwie, mebli, zegarków, telefonów, odbiorników radiowych, rowerów, motocykli. Zwiększyła się znacznie w porównaniu z r. 1948 sprzedaż produktów gospodarstwa wiejskiego na rynkach kolchozowych. Ceny na rynkach kolchozowych w r. 1949 stały się obniżają.

W r. 1949 prowadzono wielkie roboty mające na celu odbudowę i budowę przedsiębiorstw i urzędów komunalnych.

W latach 1946 — 1949 przedsiębiorstwa państwowe, urzędy i rady miejskie, a także ludność cywilna przy pomocy kredytu państwowego odbudowały i zbudowały w miastach i osadach robotniczych budynki ogólnej powierzchni ponad 43 miln m².

W r. 1949 ilość energii elektrycznej produkowana przez elektrownie miejskie w porównaniu z r. 1949 zwiększyła się o 13%, zużycie wody przez wodociągi — o 4%, przewóz pasażerów trolejbusami — o 20%.

Miasta RSFRR otrzymały w r. 1949 wagonów tramwajowych i trolejbusów ulepszonej konstrukcji o 10% więcej niż w r. 1948.

Liczba mieszkań wyposażonych w gaz w r. 1949 w porównaniu z r. 1948 wzrosła o 52%.

Zakres remontu kapitalnego domów mieszkalnych przedsięwziętego przez rady miejskie w r. 1949 stanowił 113% w stosunku do r. 1948. Przedsięwzięto na wielką skalę asfaltowanie ulic i placów, zakładanie parków, bulwarów i skwerów.

Liczba robotników i urzędników w gospodarce republikańskiej i lokalnej RSFRR zwiększyła się w r. 1949 w porównaniu z r. 1948 o 4,5%.

Wydajność pracy robotników w przemyśle podlegającym władzy republikańskiej i obwodowej podniosła się w r. 1949 w porównaniu z r. 1948.

Na drodze indywidualnego i grupowego kształcenia na kursach przygotowano dla produkcji nowe wykwalifikowane kadry i podwyższono kwalifikacje już istniejących. Przeszkolenie objęło ponad milion osób.

W r. 1949 osiągnięto znaczne sukcesy w dziedzinie rozwoju urzędzeń kulturalnych w RSFRR.

Liczba uczących się w początkowych, siedmioletnich i średnich szkołach, w technikum i innych średnich, specjalnych zakładach, rozmieszczonych na terytorium RSFRR, przewyższyła w r. 1949 o przeszło milion liczbę uczących się w r. 1948, przy czym liczba uczących się w szkołach początkowych, siedmioletnich i średnich jest już obecnie większa niż przewidywał plan pięcioletni na r. 1950.

Do wyższych zakładów naukowych, znajdujących się na terytorium RSFRR, uczęszczało o 190 tys. studentów więcej niż w r. 1940. Liczba uczących się w technikum i innych specjalnych średnich zakładach naukowych przewyższała przedwojenną frekwencję o 184. tys osób.

W r. 1949 budowano i rozbudowywano szpitale, przedszkola i żłobki. Znacznie powiększyła się liczba łóżek w szpitalach i klinikach położniczych. Liczba lekarzy w r. 1949 w porównaniu z r. 1948 wzrosła o 15 tysięcy. Zwiększyła się liczba wiejskich ośrodków zdrowia i punktów felczersko-akuserskich. W r. 1949 szpitale otrzymały znaczne ilości urządzeń medycznych bardziej skomplikowanej aparatury.

WYKONANIE PLANU CZECHOSŁOWACKIEGO NA R. 1949 *)

PLAN przemysłowy za grudzień wykonano w 108,7%, a plan za cały rok 1949 — w 102,8%. W grudniu osiągnięto najwyższy w całym roku procent wykonania planu miesięcznego. Przy tym procent wykonania planów miesięcznych w

ostatnich miesiącach stale wzrastał: w październiku wynosił on 102,3%, w listopadzie 107,2%, w grudniu 108,7%. W całym przemyśle zaznacza się stopniowy wzrost wydajności pracy.

Roczny plan pięcioletnia został w poszczególnych gałęziach przemysłu wykonany w następujących %/0:

	Listopad	Grudzień	I—XII
Cały przemysł (bez spożywczego)	107,2	108,7	102,8
Górnictwo	106,3	108,7	101,1
Energetyka	103,3	103,7	101,9
Hutnictwo	103,8	108,5	102,2
Przemysł metalowy	108,7	114,3	102,4
W tym: budowa maszyn ciężkich	113,0	95,6	101,1
" precyzyjnych	104,5	122,6	107,6
przemysł metalowy lekki	111,5	129,3	108,3
Przemysł chemiczny	106,0	108,8	103,3
Przemysł szklany	101,7	95,1	95,2
Przemysł materiałów budowlanych i ceramiki	108,4	122,1	100,6
Przemysł papierniczy	100,6	97,7	99,7
Przemysł drzewny	105,2	114,9	103,2
Przemysł włóknieniczy i odzieżowy	110,7	106,6	106,4
Przemysł skórzaný i gumowy	105,1	103,1	103,5
Przemysł gramofonowy i filmowy	105,2	85,5	99,2

Pomyślne wykonanie planu osiągnięto przede wszystkim dzięki nieustannie rozwijającej się inicjatywie mas pracujących.

W górnictwie plan na miesiąc grudzień wykonano w 103,7%, wyrównując w ten sposób niedociągnięcia z poprzednich miesięcy w zakresie wykonania planu wydobycia węgla kamiennego i brunatnego.

W ostatnim kwartale r. 1949 zaznaczyło się dobitnie dążenie wśród robotników przemysłu węglowego do odrobienia zaległości i uzyskania wyższych procentów wykonania planu.

Pomyślne wykonanie planu energetyki było w znacznej mierze skutkiem korzystnej sytuacji w elektrowniach wodnych. Plan produkcji gazu również został przekroczony i ogólny przebieg produkcji należy uznać za całkowicie zadowalający.

Coraz bardziej zwiększające się przekroczenie planu w hutnictwie

*) Komunikat Czechosłowackiego Urzędu Planowania.

wskazuje na wzrost wysiłków wszystkich robotników w tej gałęzi przemysłu. Wielkie znaczenie ma szczególnie przekroczenie rocznego planu produkcji stali o 4% i żelaza — o 1%.

Dzięki znacznemu przekroczeniu miesięcznego planu grudniowego przemysł budowy ciężkich maszyn osiągnął najwyższe przekroczenie swojego rocznego planu produkcji. Przemysł samochodowy wprawdzie nie wykonał miesięcznego planu w grudniu, ale roczny plan produkcji przekroczył o 1.1%.

W przemyśle maszyn precyzyjnych przekroczono plan produkcji głównie dzięki rozwinięciu się socjalistycznych form pracy w ostatnich miesiącach ubiegłego roku.

Plan produkcji w przemyśle metalowym lekkim znacznie przekroczono.

Przemysł chemiczny osiągnął poważne sukcesy w stałym zwiększaniu wydajności pracy.

Przemysł szklany nie wykonał wprawdzie planu produkcji, ale w zakresie szkła taflowego, stanowiącego podstawowy jego wyrób, plan roczny został wykonany w 100,6%.

W przemyśle materiałów budowlanych i ceramiki obróżył się czasowo procent wykonania planu produkcji niektórych artykułów z powodu zmniejszenia się popytu na nie, ale w końcu roku ta gałąź przemysłu zwiększyła produkcję i wykonała plan roczny.

Nieznaczne niedociągnięcie w wykonaniu rocznego planu produkcji przemysłu papierniczego tłumaczy się pewnymi zakłóceniami w urzędzeniach tego przemysłu.

Przekroczenie planu w przemyśle drzewnym zawdzięczać należy zwiększeniu się produkcyjnych wysiłków robotników tej gałęzi przemysłu, szczególnie w ostatnich miesiącach roku.

Przemysł włókienniczy i odzieżowy wykonał roczny plan produkcji już dnia 8.XII.1949 r. Przyczyniło się do tego wprowadzenie ogólnopństwowych norm produkcyjnych.

Przemysł skórzany i gumowy wykonał pierwszy roczny plan pięcioletnia już 17.XII.1949 r., a to dzięki ogólnemu wzrostowi dyscypliny pracy i rozwojowi socjalistycznego współzawodnictwa i przodownictwa.

W przemyśle gramofonowym i filmowym zaznaczyła się w ciągu roku nierównomierność w wykonywaniu poszczególnych zadań planowych. Niewykonanie planu rocznego spowodowane zostało zmniejszeniem produkcji filmów długometrażowych.

Wykonanie planu pierwszego roku pięcioletnia cechowała niestająca tendencja do stałego zwiększania

produkcji. Dzięki konsekwentnemu wykonaniu uchwał IX Zjazdu Komunistycznej Partii Czechosłowacji udało się w II połowie ubiegłego roku rozszerzyć znacznie współzawodnictwo socjalistyczne, do którego co miesiąc przystępowały nowe tysiące i dziesiątki tysięcy pracujących na wszystkich odcinkach gospodarczych. Do nieustannego wzrostu pracy w przemyśle czechosłowackim w ostatnich miesiącach roku ubiegłego przyczyniły się brygady przodowników i współzawodnictwo organizowane z okazji II Kongresu Związków Zawodowych, a przede wszystkim z okazji 70 rocznicy urodzin Generalissimo Stalina, która była świętem klasy robotniczej i wszystkich pracujących w Czechosłowacji. Miłość i wdzięczność dla Wielkiego Nauczyciela masy pracujące przejawiały organizowaniem brygad i wart stalinowskich oraz zwiększeniem wysiłku zmierzającego do wykonania planu.

WYKONANIE PLANU RUMUŃSKIEGO NA R. 1949

RADA Ministrów Ludowej Republiki Rumuńskiej na podstawie sprawozdania złożonego przez Państwową Komisję Planowania z wykonania Planu Państwowego na rok 1949, podaje do wiadomości co następuje: *)

Plan na rok 1949, pierwszy plan państwowy Ludowej Republiki Rumuńskiej, został wykonany.

Plan produkcji przemysłowej został zrealizowany w 108%, (na 20 dni przed końcem roku). Około 400 przedsiębiorstw wykonało plan na wiele tygodni przed terminem, a niektóre z nich już w III kwartale pracowały na poczet r. 1950. Zadanie zwiększenia produkcji przemysłowej o 40% w stosunku do poziomu roku 1948 zostało wykonane i przekrozone.

W poszczególnych gałęziach przemysłu plan został wykonany jak następuje:

górnictwo	102,0%
przemysł węglowy	107,9%
przemysł naftowy	99,4%
przemysł energetyczny	107,1%
przemysł hutniczy	111,7%
przemysł budowy maszyn	115,1%
przemysł elektrotechniczny	122,5%
przemysł chemiczny	112,4%
przemysł materiałów budowlanych	99,0%
przemysł drzewny i meblowy	118,0%
przemysł papierniczy	113,5%
przemysł tekstylny	102,7%
przemysł skórzany	120,5%
przemysł szklany i ceramiczny	120,4%
przemysł spożywczy	105,5%

W poszczególnych ważniejszych artykułach osiągnięcia są następujące (w stosunku do r. 1948):

węgiel	121,7%
ruda żelazna	155,3%
złoto	98,2%
srebro	96,3%
miedź	225,2%
ołów	144,1%
koncentraty cynkowe	122,1%
nafta	170,7%
smoła pogazowa	109,4%
gaz ziemny	125,0%
energia elektryczna	123,3%
koks	103,2%
surówka żelazna	143,8%
stal	134,2%
walcówka	114,0%
rury stalowe ciągnięte	135,0%
lokomotywy	108,3%
wagony towarowe	121,8%
wagony cysterny	118,0%
dźwigi wierzniowe	386,6%
pompy błotne	219,0%
traktory	263,9%
młocarnie	840,0%
piugi traktorowe	248,0%
maszyny rolne	278,4%
statki rybackie	216,6%
statki rzeczne	125,0%
elektromotory i generatory	342,0%
transformatory	567,2%
żarówki	213,8%
aparaty radiowe	1078,0%
kwasy solne	140,7%
soda kaustyczna	115,7%
opony	129,7%
mydło	156,6%
nawozy sztuczne (superfosfat)	282,0%
celuloza	123,1%
papier	118,6%
cement	134,1%
cegły ogniotrwałe	189,0%
szyby ciągnięte	144,6%
deski	133,9%
prefabrykowane elementy budowlane	3465,0%
tkaniny bawełniane	125,7%
tkaniny wełniane	148,0%
tkaniny jedwabne	167,6%
trykotaże bawełniane	226,6%
trykotaże wełniane	411,7%
skóra podszwowa	187,3%
obuwie	264,8%
olej jadalny	151,7%
olej techniczny	206,3%
wyroby mączne	513,4%
cukier	112,6%
artykuły cukiernicze	237,1%
mięso	244,0%
preparaty mięsne	182,0%
konserwy rybne	155,8%
konserwy jarzynowe i owocowe	172,0%
mleko	147,1%
sery	163,6%
alkohol	128,6%
piwo	166,4%
tytń	120,5%

Sukcesy uzyskane w przemyśle odzwierciedlają się nie tylko w wykonaniu i przekroczeniu zadań ilościowych, ale również w polepszeniu

*) Treść komunikatu podana w skrócie.

jakości: wielu artykułów i wzbogaceniu asortymentów.

Poczyniono poważne postępy w dziedzinie organizacji produkcji przedsiębiorstw. Wprowadzono liczne nowe procesy technologiczne, wiele innych usprawniono, rozpoczęło się stopniowe wprowadzanie standardów państwowych.

W ciągu r. 1949 przemysł wyprodukował nowe materiały i pokazał liczbę prototypów maszyn, z których wiele zaczęło produkować seryjnie.

W konsekwencji rozwoju przemysłu oraz wytycznych KC Rumuńskiej Partii Robotniczej z dnia 3—5 marca 1949 r. wyrósł i wzmocnił się sektor socjalistyczny w rolnictwie. Poczyniono równocześnie szereg kroków organizacyjnych i technicznych w celu ogólnego rozwoju rolnictwa.

W ciągu r. 1949 zorganizowano liczne warsztaty gminne dla naprawy maszyn i narzędzi rolniczych, oraz ośrodków oczyszczania nasion.

W stosunku do r. 1948 produkcja wzrosła przy wszystkich uprawach, z wyjątkiem upraw jesiennych, gdzie niekorzystne działanie czynników klimatycznych było silniejsze.

Zanołowano wzrost produkcji o 46% w uprawie zbóż wiosennych i o 40% w roślinach przemysłowych; zwiększono również średnią wydajność z hektara w produkcji kukurydzy, buraka cukrowego i innych.

W stosunku do r. 1948 ilość nierogacizny wzrosła o 14%, koni o 4%, rogacizny o 4% i drobiu o 42%.

Państwowy sektor rolniczy wzmocnił się dzięki poważnym inwestycjom, poczynionym w urządzeniach, żywym inwentarzu i zabudowaniach, przez zwiększenie kadr i przez stały wzrost poziomu agrotechnicznego.

W ciągu r. 1949 Państwowe Gospodarstwa Rolne zwiększyły swoją powierzchnię o prawie 500.000 ha. W celu zwiększenia produktywności w Państwowych Gospodarstwach Rolnych odchwaszczono 147.000 ha, zasiano jesienią 311.000 ha, co w sumie przedstawia 98,7% ogólnej powierzchni, która ma być zasiana wiosną r. 1950. P. G. R. otrzymały w 1949 r. 1170 traktorów.

Stacje maszynowo - traktorowe zrealizowały w ciągu r. 1949 120% planu. Te osiągnięcia były możliwe zwłaszcza dzięki zwiększeniu ilości maszyn i narzędzi rolniczych o 1530 traktorów, 1950 pługów traktorowych, 1270 młocarni. W r. 1949 założono 26 nowych stacji maszynowo-traktorowych.

W r. 1949 rozpoczęła się kolektywizacja gospodarstw chłopskich. Przekonawszy się, że jedynie wytyczona przez Rumuńską Partię Robotniczą droga może dać chłopstwu

dostatnie życie, młodorolnie i średniorolne chłopstwo przeszło do zakładania pierwszych zbiorowych gospodarstw rolnych. Ponad 4000 indywidualnych gospodarstw chłopskich zrzeszyło się w 56 zbiorowych gospodarstwach rolnych.

Praca nad zwaloryfikowaniem materiału drzewnego przekroczyła o 11% plan państwowy. W zakresie ochrony terenów leśnych przekroczono również zadania wyznaczone przez plan. Dla wzbogacenia obszarów leśnych wykonano szereg prac o charakterze specjalnym: założono szkółki na powierzchni 10.317 ha, dokonano zalesienia przez plantacje i zasiewy bezpośrednie na powierzchni 84.000 ha; przeprowadzono opiekę nad drzewkami na powierzchni 174.000 ha i zbiory nasion w ilości 11.000 ton. Również wykonano prace badawcze nad mellaracjami terenów zniszczonych.

W ciągu r. 1949 udośćniono nowe masywy leśne budując w celu ich eksploatacji 230 km leśnych linii kolejowych.

Transport towarów na kolejach wzrósł o 9,4% w stosunku do r. 1948.

Średnia liczba wagonów załadowanych dziennie przekroczyła plan o 4,3%. W ruchu pasażerskim liczba podróżujących na kilometr przekroczyła zadania planu o 8,7%. Przez obniżenie konsumpcji paliwa osiągnięto około 31 tysięcy ton oszczędności.

W ciągu r. 1949 ukończono prace nad odbudową i rozszerzeniem sieci, z której najważniejszą jest linia kolejowa Tełciu — Viseu, łącząca centrum kraju z okolicą Marameș.

Plan transportów samochodowych został przekroczony o 24% w ruchu pasażerskim i o 37% w ruchu towarowym. W stosunku do r. 1948 transport samochodowy w ruchu towarowym wzrósł o 650%.

Plan transportu rzeczno-żeglownego został przekroczony o 57,7% w ruchu towarowym. W transporcie morskim plan został zrealizowany tylko w 82,5%.

Transporty powietrzne przekroczyły plan o 7,5% w ruchu pasażerskim, a w ruchu towarowym o 240%.

W r. 1949 plan inwestycji, włączając w to plan towarzystw radziecko - rumuńskich, został przekroczony o 22% osiągając sumę ok. 110,7 miliardów lei.

W r. 1949 rozpoczęto wielką pracę o znaczeniu narodowym, mianowicie budowę kanału Dunaj — Morze Czarne, która przyczyni się do rozwoju gospodarczego kraju, a w szczególności Dobrudży.

W dziedzinie budownictwa trudności natury organizacyjnej, hamującej prace inwestycyjne

w pierwszej połowie roku, zostały wyeliminowane, plan budownictwa wykonano w 105,1%, przy czym wartość poczynionych inwestycji była 4 razy większa aniżeli w r. 1948.

W ciągu r. 1949 ogólna liczba robotników, techników i urzędników, którzy pracują w gospodarce narodowej Ludowej Republiki Rumuńskiej wzrosła o 23%. Do zaspokojenia stale rosnącego zapotrzebowania na kadry wykwalifikowane przyczyniło się w znacznej mierze ukończenie przez 38 tysięcy robotników kursów zawodowych.

Stały rozwój inicjatywy twórczej ludzi pracy i nowy stosunek do pracy przejawiał się w socjalistycznym współzawodnictwie. Pod kierownictwem organizacji partyjnych i związkowych współzawodnictwo socjalistyczne stało się zjawiskiem masowym, obejmując 665 tys. robotników i urzędników, przedstawiających 47% ogólnej liczby pracowników i 56% pracowników w zakładach pracy. Przykładowo przytoczyć można, że w przemyśle węglowym 87% ogólnej liczby robotników, techników i urzędników zostało wciągniętych do współzawodnictwa.

Dzięki współzawodnictwu można było przejść do wyższej formy organizacji pracy, na bazie zastępowania doświadczeń Związku Radzieckiego, co przyczyniło się w wielkim stopniu do usprawnienia pracy i wzrostu wydajności. W ciągu r. 1949 wydajność pracy wzrosła w całym przemyśle o 18,6%. W przemyśle metalurgicznym i chemicznym wzrost wydajności wynosi 24,8%, a w przemyśle naftowym 19,5%.

W konsekwencji wykonania i przekroczenia planu państwowego, w następstwie wzrostu i rozwoju sektora socjalistycznego w całej gospodarce, dochód narodowy wzrósł w ciągu r. 1949 o 25% w stosunku do r. 1948.

Socjalistyczny system uposażeń wprowadzony w r. 1949, nowa umowa zbiorowa, reorganizacja państwowych ubezpieczeń społecznych dały ludziom pracy możliwość zwiększenia swoich dochodów i podniesienia stopy życiowej w miarę wzrostu wydajności ich pracy. Średnie uposażenie wzrosło w przemyśle w r. 1949 o 30%.

Równocześnie przez wzrost produkcji przemysłowej oraz rozwój handlu państwowego i spółdzielczego — dostarczono szerokim rzeszom konsumentów licznych dóbr konsumcyjnych. Tak więc rozprowadzono towary o wartości 180,4 mln lei, przekraczając plan o 16%.

Celem podniesienia stopy życiowej pracującego chłopstwa — uchwała o podatku rolnym zostało zwolnione z podatku chłopstwo młodorol-

ne i zmniejszone podatki dla chłopów średnioludnych.

26 mlrd. lei wydano w roku 1949 na rozwój szkolnictwa i kultury oraz akcji sanitarnej.

Przez zorganizowanie 14.000 kursów dla analiabeatów 405.000 osób nauczyło się czytać i pisać. Liczba szkół podstawowych wzrosła o 540 w stosunku do r. 1948. Liczba szkół średnich wzrosła o 721, z czego 395 są to średnie szkoły techniczne.

Skład społeczny uczniów i studentów uległ zmianie przez ułatwienie wstępu do szkół dzieciom robotników i pracujących chłopów, na co przeznaczono o 60% więcej stypendiów aniżeli w r. 1948. Do specjalnych szkół dwuletnich i na specjalne kursy inżynierskie skierowano ok. 2000 robotników.

Zostały założone, bądź rozbudowane szkoły w językach narodowości współzamieszkujących.

Liczba świetlic i domów książki doszła do 10.400.

Rozwinęła się kinematografia i radiofonja. Wzrosła liczba kin i teatrów w miastach i na wsi, zwłaszcza w ośrodkach robotniczych.

W ciągu r. 1949, dzięki reformie ubezpieczeń społecznych wszyscy pracownicy korzystali z bezpłatnej pomocy lekarskiej. Liczba oddziałów lekarskich na wsi doszła do 2.000. Szczególną uwagę zwrócono na opiekę nad matką i dzieckiem, podwajając liczbę domów położniczych w stosunku do r. 1948.

Również rozwinęła akcję zwalczania i leczenia gruźlicy, udzielając pomocy sanatoryjnej trzy razy większej liczbie chorych aniżeli w r. 1948, oraz przeprowadzono akcję prewencyjną w celu zapobieżenia i zwalczania chorób społecznych i chorób endemicznych.

Zostały zreorganizowane stacje kąpieliskowo - klimatyczne. Dzięki trosce Generalnej Konfederacji Pracy Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Pracy 195 tys. pracowników spędziło urlop wypoczynkowy w tych ośrodkach, przy czym 42.000 kuracjuszy zostało wysłanych na leczenie specjalne.

W ciągu r. 1949 założono Komitet dla Spraw Kultury Fizycznej i Sportu przy Radzie Ministrów. W celu zrealizowania zadań wyliczonych przez KC Rumuńskiej Partii Robotniczej wciągnięto do sportu szerokie rzesze młodzieży miejskiej i wiejskiej.

Zrealizowanie planu państwowego na r. 1949 jest ważnym sukcesem na drodze budowy socjalizmu i wkładem do walki o pokój prowadzonej przez ludzi pracy Ludowej Republiki Rumuńskiej. Oznacza ono stworzenie podstawy dla wykonania planu pięcioletniego, oznacza wzrost stopy życiowej ludzi pracy.

WYKONANIE PLANU WĘGIERSKIEGO NA ROK 1949*)

Narodowy plan węgierski na r. 1949 został pomyślnie wykonany — przeważnie z większym lub mniej-

szym przekroczeniem zadań planowych, ustanowionych na ten rok.

Wykonanie planu produkcyjnego w przemyśle przedstawiało się jak następuje:

	w % produkcji r. 1948:	% wykonania planu
górnictwo	111,5	104,1
hutnictwo	115,2	107,1
przemysł żelazny i metalowy	134,5	115,0
budowa maszyn	148,8	109,7
produkcja energii elektrycznej	116,7	107,2
przemysł materiałów budowlanych	136,4	117,3
przemysł szklany	109,7	109,1
przemysł chemiczny	163,3	119,5
przemysł drzewny	129,7	115,6
przemysł papierniczy	162,3	126,2
przemysł poligraficzny	159,6	122,0
przemysł skórzany	138,4	118,0
przemysł gumowy	132,2	108,6
przemysł tekstylny	126,4	109,4
przemysł odzieżowy	161,6	116,4
przemysł rolny	163,3	100,1
łącznie przemysł	142,4	103,8

Zatem w r. 1949 wszystkie gałęzie przemysłu przekroczyły p.a.n. Produkcja przemysłu podniosła się o 42,4% w stosunku do r. 1948. Wyko-

nanie planu najważniejszych wyrobów przemysłu fabrycznego było następujące:

	w % produkcji r. 1948:	% wykonania planu
ruda żelazna	114,9	121,7
bauksyt	117,2	125,9
węgiel	111,5	102,7
ropa naftowa	103,6	89,3
surówka żelaza	111,5	99,8
stal	115,8	109,8
aluminium	159,0	116,7
obrabiarki	166,8	92,0
wagony	117,3	84,2
parowozy	125,0	104,0
samochody ciężarowe	165,0	132,6
traktory	218,7	116,0
stalki	123,0	108,4
rowery	166,7	113,1
motocykle	236,0	107,6
energia elektryczna	116,7	107,2
cement	174,9	137,9
soda kausyczna	194,7	100,0
nawozy sztuczne	157,1	104,4
olej roślinny	117,0	101,0
produkcja papieru	133,3	114,8
przeróbka papieru	219,7	148,9
materiały bawełniane	113,6	107,0
materiały wełniane	121,4	101,6
skóra cbuwiowa	115,9	107,4

Produkcja więc prawie wszystkich ważniejszych wyrobów przemysłu wykazuje wzrost w stosunku do poprzedniego roku.

Budownictwo wykonało plan w 115,8%. Produkcja przemysłu budowlanego w r. 1949 wzrosła 2½-krotnie w stosunku do r. 1948. Produkcja przemysłu budowlanego w III kwartale tegoż roku przekroczyła o 75% produkcję w II kwartale, a w IV kwartale — więc w miesiącach zimowych — wykazała dalsząwyżkę.

Produkcja rolna wykonała plan w 107%. W hodowli zwierząt wykonanie planu osiągnęło 119,3%, w pro-

dukcji zbóż — 110%, roślin olejnych — 163%, roślin włóknistych — 166%. Natomiast słaby był zbiór roślin ekopowych, szczególnie buraków cukrowych.

W r. 1949 koleje węgierskie wykonały plan przewozowy w 107%.

W stosunku do r. 1948 przebieg wagonów kolejowych wzrósł o pół miliona, przewóz towarów samochodami ciężarowymi — o 11 tys. ton, ruch pasażerski na kolejach podniósł się o 12 mln. osób, a na autobusach dalekobieżnych — o 10 mln.

*) Według dziennika budapeszteńskiego „Nepszava” z dn. 5.II.1950.

Handel państwowy, hurtowy i detaliczny w r. 1949 w zakresie sprzedaży przekroczył 21 mi.d. forintów. Handel uspołeczniony posiada 140 państwowych wielkich przedsiębiorstw hurtowych i około 7 tys. państwowych i spółdzielczych sklepów i domów towarowych.

W r. 1949 w przemyśle, górnictwie i budownictwie liczba zatrudnionych wzrosła w wysokim stopniu, mianowicie w przemyśle liczba robotników powiększyła się o 62 tys. osób, w kopalniach o 11 tys. osób, a w przemyśle budowlanym o 69 tys. osób. Tak więc w trzech wyżej wspomnianych gałęziach przemysłu liczba robotników w ciągu 1 roku wzrosła łącznie o 162 tys. osób.

Wydaźność pracy w r. 1949 wzrosła o 24,6%. W przemyśle suma wypłacanych miesięcznie zarobków od stycznia do grudnia wzrosła ze 172 mln. forintów do sumy 250 mln.

Przeciętna płaca podniosła się o 16%. Realna płaca robotników wzrosła w związku z obniżką cen o 22,5%.

WYKONANIE PLANU BULGARSKIEGO NA ROK 1949

Według informacji Głównej Dyrekcji Statystyki wykonanie państwowego planu gospodarczego za 1949 w dziedzinie przemysłu, rolnictwa, transportu, budownictwa inwestycyjnego, handlu, zatrudnienia, światy, kultury i zdrowia charakteryzuje się następującymi danymi:

Plan produkcji przemysłowej wykonano w 1949 r. w 98%, oprócz produkcji zaplanowanej przedsiębiorstwa dokonały również produkcji niezaplanowanej, która dochodzi do 3%, czyli cała produkcja przemysłowa 1949 r. stanowi 110% stosunku do planu na tenże rok. W porównaniu z 1948 r. jest ona większa o 30%.

W poszczególnych gałęziach produkcji plan został wykonany następująco:

przemysł	108%
górnictwo	115%
energetyka	95%

Procentowe wykonanie planu w różnych gałęziach przemysłu jest następujące:

metalurgia	107
budowa maszyn	118
obróbka metali	122
przemysł elektrotechniczny	109
„ chemiczny	123
produkcja mat. budowlanych	118
przemysł ceramiczny	100
„ szklany	110
„ gumowy	115
„ drzewny	124
„ tekstylny	105

„ papierniczy	130
„ skórzany	88
„ obuwniczy	145
„ futrzarski	113
„ spożywczy	104
eksploatacja drzewa	122

Produkcja ważniejszych artykułów przemysłowych w 1949 r. w porównaniu z r. 1948 przedstawia się w procentach jak następuje:

energia elektryczna	121
węgiel kamienny	122
maszyny precyzyjne	148
„ rolnicze	179
silniki elektryczne	355
cement	130
szkło płaskie	130
deski	139
belki	119
ogumienie samochodowe	215
pantofle i sandały (gumowe)	107
kalosze i śniegowce	155
materiały bawełniane	110
„ wełniane	120

W rolnictwie pomimo suszy dzięki odpowiednim krokom zapobiegawczym państwo mogło zagwarantować normalne zaopatrzenie ludności oraz przyjąć z pomocą dotkniętym suszą okręgom.

Wykonanie planu zasiewów wiosennych w 1949 r. w porównaniu z 1948 r. wynosi:

tytoń	136%
burak cukrowy	109%
słonecznik	121%
kukurydza	108%
bawełna	121%
len oleisty	352%

Produkcja szeregu roślin jarych w porównaniu z produkcją 1948 r. została zwiększona w następującym stosunku:

produkcja tytoniu	170%
„ wyki (siano)	122%
„ fasoli	109%
„ lnu (ziarno)	139%
„ lnu (włókno)	129%
„ bawełny	106%
„ cebuli	109%
„ kartofli	131%
„ ziel. pieprzu	112%
„ pomidorów	133%
„ innych jarzyn	120%
„ nasion jarzyn	163%
„ winogron	123%

W jesieni 1949 r. zasiano w porównaniu z jesienią 1948 r. zbóż — 117%, pasz — 107%, roślin oleistych — 156%. W tym samym kwartale plan głębokiej orki jesiennej został wykonany w 440% w porównaniu z wykonaniem planu w 1948 r.

Sektor społeczny w rolnictwie w 1949 r. ma poza sobą poważne wyniki. Liczba 1100 gospodarstw spółdzielczych z 1948 r. wzrosła w 1949 r. do 1601 gospodarstw. Obszar ziemi

uprawnej powiększył się w nich z 2.923.805 dekarów w 1948 r. do 5.537.800 dekarów w 1949 r. Średni zbiór z dekara ważniejszych roślin jest większy w gospodarstwach spółdzielczych niż w prywatnych gospodarzy, jak np. pszenicy o 11%; kukurydzy o 12%; słonecznika o 10% itp.

Do końca roku liczba ferm hodowlanych przy spółdzielniach rolniczych osiąga cyfrę 1527 przy 1500 zaplanowanych, ferm spółdzielczych — 1766 przy zaplanowanych 1700, państwowych — 91 przy planowanych 82.

Liczba zwierząt domowych, przede wszystkim krów, świń, owiec i drobiu w sektorze społecznym (spółdzielnie rolnicze, państwowe gospodarstwa rolne i fermy hodowlane) w końcu 1949 r. wzrosła w porównaniu z końcem 1948 r. jak następuje:

krowy	z	9526	do	19168	szt.
świnie	„	34036	„	82197	„
w tym maciory	„	10237	„	17109	„
owce	„	324189	„	720894	„
drób	„	76462	„	146919	„

Liczba stacji maszynowo-tractorowych wzrosła z 71 w 1948 r. do 86 w 1949 r.

Obszar przygotowany pod zasiew przez park maszynowy stacji maszynowo-tractorowych wzrósł odpowiednio z 2819 tysięcy dekarów do 5400 tysięcy dekarów. Liczba traktorów wzrosła w ciągu 1949 r. w porównaniu z r. 1948 o 982. Moc parku traktorowego wzrosła w ciągu 1949 r. o 22062 KM w porównaniu z 1948 r. Praca dokonana przez park maszynowy stacji maszynowo-tractorowych wynosi odpowiednio: 6675 tysięcy dekarów w ciągu 1948 r. a 11750 tysięcy dekarów w ciągu 1949 r.

Plan przewozów we wszystkich rodzajach transportu (kolejowy, wodny, samochodowy i lotniczy) został w 1949 r. wykonany ogółem w 107%, osiągając zwiększenie w porównaniu z r. 1948 o 28%. Plan przewozów w 1949 r. na drogach żelaznych został wykonany w 115%; w transporcie wodnym — w 64% oraz w transporcie samochodowym — w 170%.

Wykonanie planu w budownictwie inwestycyjnym w 1949 r. wynosi 123%, a w porównaniu z wykonaniem za r. 1948 jest o 45% zwiększone. Wykonanie planu inwestycyjnego w r. 1949 w ważniejszych gałęziach gospodarki narodowej jest następujące:

przemysł:	121%
w tym:	
elektryfikacja	115%
budowa tam wodnych	146%
górnictwo	124%
przemysł ciężki	131%
rolnictwo	126%
transport	131%

W ciągu roku ukończono i oddano do użytku 5104 obiekty, z których 219 ma ważne znaczenie gospodarcze i kulturalno-socjalne, np. obiekty przemysłowe, osiedla robotnicze, drogi, nowe linie kolejowe, bloki mieszkalne i inne.

Plan detalicznego obrotu towarowego na r. 1949 został wykonany w 98%, podczas gdy ogólna cyfra obrotu towarowego wzrosła w porównaniu z 1948 r. o 14%. Tak np. w 1949 r. dostarczono ludności w porównaniu z 1948 r. więcej: cukru — o 32%, wyrobów cukierkowych — o 184%, mięsa — o 30%, jajek — o 68%, świeżych jarzyn — o 26%, kartofli — o 88%, mydła — o 36% itp.

Wzrost zatrudnienia oraz powiększenie wydajności pracy w 1949 r. jest następujące:

Ilość robotników i pracowników w gospodarce narodowej wzrosła w 1949 r. w porównaniu z r. 1948 o 81.000 osób, w samym tylko przemyśle o 36.800 osób.

Wydajność pracy w przemyśle zwiększyła się w 1949 r. w porównaniu z 1948 r. o 11%, w tym: w przemyśle ciężkim — o 13%, w górnictwie — o 19%, w przemyśle elektrotechnicznym — o 5%, w transporcie kolejowym — o 8%.

W dziedzinie oświaty, kultury i zdrowia można zanotować poważne osiągnięcia.

W ciągu 1949 r. otwarto 306 nowych zakładów naukowych. Ogólna liczba uczniów we wszystkich szkołach, z wyjątkiem szkół wyższych, osiągnęła 1.156.700 osób czyli o 11.400 więcej w porównaniu z r. 1948, a w porównaniu z rokiem szkolnym 1943-44 wzrosła o 83.700 osób. Największy wzrost nastąpił w zakresie nauczania przedszkolnego i zawodowego.

Ilość uczniów w szkołach średnich zawodowych wzrosła z 55.700 w 1948 r. do 61.000 w 1949 r. czyli o 10%, a liczba uczniów szkół praktycznych i fabrycznych — z 22.300 w 1948 r. do 30.800 w 1949 r., czyli o 38%.

W 1949 r. ukończyło średnie szko-

ły zawodowe 9.780 specjalistów, czyli o 58% więcej niż w 1948 r.

Liczba studiujących na wyższych uczelniach, razem ze studiującymi w drodze korespondencyjnej wyniosła 38.362 osób. W porównaniu z 1944 r. liczba studentów wzrosła więcej niż dwa razy.

Liczba radiowych urządzeń wzmacniających wzrosła w porównaniu z 1948 r. blisko trzy razy.

Ilość radiowych aparatów odbiorczych z 201.866 w 1948 r. wzrosła w 1949 r. do 210.549, a razem z odbiorczymi radiowezłami ilość ich osiąga liczbę 235.825, z czego 62.122 znajduje się na wsi.

Ilość kinoteatrów z 411 w 1948 r. wzrosła do 586 w 1949 r., z czego 392 kina znajdują się po wsiach. Kina objazdowe z 64 w 1948 r. powiększyły w 1949 r. swą liczbę do 86.

Sieć zakładów leczniczych została znacznie rozszerzona i ilość łóżek wzrosła w nich w ciągu 1949 r. o 3.536 sztuk w porównaniu z rokiem 1948, w tym zwiększono przede wszystkim ilość łóżek w zakładach położniczych i sanatoriach przeciwgruźliczych.

Z WYDAWNICTWA GOSPODARCZYCH

Z PRASY RADZIECKIEJ

NUMER 6 czasopisma „PLANO-
WOJE CHOZJAJS'WO“, zam-
kający rocznik 1949, jest w całości
poświęcony siedemdziesiątej roczni-
cy urodzin Generalissimusa Stalina.
Wśród interesujących prac zamiesz-
czonych w tym numerze znajduje-
my artykuł G. Pierowa pt.: „Sta-
lin i socjalizm — planowanie
krajowe i narodowe“. Wywody te-
go artykułu podajemy w obszernym
streszczeniu.

Gigantyczne doświadczenia radzieckie w dziedzinie planowania, mające ogromne znaczenie międzynarodowe, zostały w genialny sposób uogólnione w pracach J. Stalina. Kontynuując myśl Lenina, Stalina wskazał, że nieodzownym warunkiem możliwości planowania gospodarczego jest dyktatura proletariatu i społeczna własność środków wytwarzania. Prawdę tego wskazania potwierdziły z jednej strony historyczne sukcesy w planowaniu gospodarczym osiągnięte przez Związek Radziecki i kraje demokracji ludowej, a z drugiej — całkowite fiasko prób „planowania“ w krajach kapitalistycznych.

Rozwijając marksistowsko - leninowską naukę o państwie, Stalin wskazał dalej, że jedną z najważniejszych funkcji państwa socjalistycznego jest jego gospodarczo-or-

ganizatorska i kulturalno - wychowawcza działalność. Plan jest narzędziem dyktatury proletariatu w budowaniu socjalizmu. W planowaniu gospodarczym wyrażają się nowe funkcje socjalistycznego państwa i jego decydująca rola w gospodarczym rozwoju społeczeństwa. Planowanie gospodarcze jest środkiem rozwiązywania zadań, które partia bolszewicka stawia przed narodem radzieckim.

Potęga stalinowskiej teorii planowania gospodarczego polega na tym, że bierze ona za punkt wyjścia ekonomiczne prawa rozwoju społeczeństwa i że wskazuje drogi wiodące do opanowania tych praw oraz świadomego ich wykorzystania dla budowy socjalizmu i komunizmu. „W swojej praktycznej działalności partia proletariatu powinna kierować się nie przypadkowymi motywami, ale prawami rozwoju społeczeństwa, praktycznymi konsekwencjami tych praw“ (Stalin, Zagadnienia leninizmu, wyd. 11 ros., str. 544 — 545).

Oparte na prawach rozwoju społeczeństwa narodowe plany gospodarcze mają moc prawa.

„Nasze plany — to nie plany-prognozy, plany-domysły, ale plany-dyrektywy, które obowiązują wszystkie organa kierownicze i które określają kierunek naszego rozwoju gospodar-

czego na przysłóść w skali całego kraju“. (Stalin, Dzieła, t. 12, str. 347).

Stalin w klasyczny sposób określił podstawowe zadania socjalistycznego planowania gospodarczego: pierwszym — jest zabezpieczenie samodzielności i niezależności kraju socjalizmu od kapitalistycznego okrążenia, drugim — jest wzmacnianie niepodzielnego panowania socjalistycznego systemu gospodarki i zamykanie źródeł wzrostania elementów kapitalistycznych, trzecim — zapobieganie dysproporcji w rozwoju gospodarki narodowej.

Zrealizowanie pierwszego podstawowego zadania planowania gospodarczego oznacza uprzemysłowienie kraju. „Przekształć nasz kraj z rolniczego w przemysłowy, który potrafi własnymi siłami wytwarzać niezbędne mu urządzenia przemysłowe — oto co stanowi istotę, podstawę naszej linii generalnej“ (Stalin, Dzieła, t. VII, str. 355).

„Nie każdy rozwój przemysłu stanowi industrializację. Ośrodkiem industrializacji, jej podstawą jest rozwój przemysłu ciężkiego (paliwa, metali, itd.) rozwój wreszcie produkcji środków wytwarzania, rozwój własnego przemysłu budowy maszyn. Industrializacja ma nie tylko doprowadzić do tego, aby w naszej gospodarce narodowej jako całości wzrósł

udział przemysłu, ale ma także zabezpieczyć w tym rozwoju go. podarczą samodzielność naszego kraju okrążonego przez państwa kapitalistyczne i uchronić go przed przekształceniem się w dodatek do światowego kapitalizmu. Nie może kraj dyktatury proletariatu znajdującego się w okrążeniu kapitalistycznym pozostać samodzielnym pod względem gospodarczym, jeżeli sam u siebie nie produkuje urządzeń i środków wytwarzania, jeżeli grzeźnie na tym stopniu rozwoju, na którym musi trzymać swoją go. podarcę narodową na więzi krajów kapitalistycznych. Ugrzęznąć na tym stopniu — znaczy poddać się pod panowanie światowego kapitału“ (Stalin, Dzieła, t. VIII, str. 120 — 121).

Drugie podstawowe zadanie socjalistycznego planowania go. podarczego rozwinął Stalin na XV Zjeździe WKP(b) w ten sposób: „Wzrost gospodarki narodowej odbywa się u nas nie na oślep, nie przez zwykły ilościowy przyrost produkcji, ale w pewnym, ściśle określonym kierunku. Decydującymi czynnikami w rozwoju gospodarki narodowej były w ostatnich dwóch latach dwie następujące okoliczności: po pierwsze nasza go. podarcę narodowa rozwija się pod znakiem uprzemysłowania i, pod znakiem wzrastającej roli przemysłu w stosunku do rolnictwa. Po drugie — rozwój gospodarki narodowej, industrializacja kraju przebiegu w kierunku zwiększenia udziału i kierowniczej roli socjalistycznych form gospodarki zarówno w dziedzinie produkcji, jak w dziedzinie obrotu towarowego — kosztem prywatnotwarowego i kapitalistycznego sektora“ (Stalin, Dzieła, t. X, str. 295).

O trzecim wreszcie głównym zadaniu planowania go. podarczego — o konieczności zapobiegania dysproporcjom w rozwoju gospodarki narodowej — mówi Stalin: „Socjalistyczne społeczeństwo jest to społeczność produkcyjno - konsumcyjna robotników w przemyśle i robotników w rolnictwie. Jeżeli w tej społeczności przemysł nie jest powiązany z rolnictwem które dostarcza surowców i żywności a chroni wyroby przemysłowe, zatem jeżeli przemysł i rolnictwo nie stanowią jednej całości narodowo - gospodarczej — to żaden socjalizm z tego nie wyniknie“ (Stalin, Dzieła, t. X, str. 295).

Socjalistyczna gospodarka planowa oznacza skoordynowanie wszystkich gałęzi go. podarczych, takie ich powiązanie, aby sobie wzajemnie służyły i łącznie zabezpieczyły ogólny wzrost produkcji. Stalinowska teoria planowania go. podarczego uogólniła również bogate doświadczenia radzieckie w dziedzinie normowania a technicznego i kontroli nad wykonywaniem zadań planowych.

Rozgromiwszy oportunistyczną teorię „automatyzmu“ i „równowagi“ Stalin rozwinął naukowo zagadnie-

nie rozszerzonej socjalistycznej produkcji.

Wielkie znaczenie posiadało wskazanie Stalina o prawie wartości w gospodarce socjalistycznej. Prawo to działa w go. podarcę socjalistycznej pod przeobrażoną postacią, a państwo radzieckie, opanowawszy to prawo, posługuje się nim jako dźwignią w budowaniu socjalizmu i komunizmu. Świadomo posługiwano się prawem wartości w przeobrażonej postaci znajdującej wyraz w metodzie rozrachunku go. podarczego, w systemie oszczędności, w mobilizowaniu rezerw wewnętrznych, w systematycznym obniżaniu kosztów własnych produkcji, w planowaniu cen i obrotu towarowego, w dążeniu do renowności, przedsiębiorstw, w polityce pieniężnej, w ustalaniu proporcji między akumulacją i spożyciem itd.

Przedstawiwszy stalinowską teorię planowania go. podarczego Pięrow przechodzi w dalszych ustępach swojego artykułu do omawiania roli Stalina w praktyce planowania go. podarczego. Stalinowska teoria planowania go. podarczego wyrosła z praktyki jako uogólnienie doświadczeń i z kolei sama służyła i służy praktyce i doświadczeniu. Stalinowska teoria planowania go. podarczego uogólniła doświadczenia zarówno sporządzanie planów go. podarczych, jak i ich wykonywanie.

Po zakończeniu okresu odbudowy go. podarczej partia stanęła przed zasadniczym pytaniem: w jakim kierunku rozwijać gospodarkę narodową kraju, jaki należy mieć plan na dalszą przyszłość. Klasyczną odpowiedź na to pytanie dał Stalin obroniwszy i rozwinąwszy w walce z trockistami i ziniwiewcami naukę Lenina o możliwości zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju. Nauka ta stała się podstawą budownictwa socjalistycznego w ZSRR — w postaci historycznych pięciolatek stalinowskich.

Podstawowym zadaniem pierwszej pięciolatki (1928 — 1932) była budowa fundamentów socjalizmu. Oznaczało to uprzemysłowienie kraju, przedstawienie mas chłopkich na go. podarcę kolektywną, likwidowanie elementów kapitalistycznych i zdecydowane przechylenie szali na stronę elementów socjalistycznych. Wyniki: powstały nowe gałęzie przemysłu (samochodowy, traktorowy, obrabiarkowy, samolotowy itp.); stworzono nową potężną bazę metalowo-węglową na wschodzie kraju; oddano do eksploatacji przeszło 1500 przedsiębiorstw przemysłowych; wzrósł do 70% udział produkcji przemysłowej w łącznej sumie produkcji przemysłowej i rolniczej; zorganizowano 200 tys. kolchozów, 5 tys. sowchozów i około 2,5 tys. ośrodków maszynowo-traktorowych; udział sektora socjalistycznego w tworzeniu dochodu narodowego wzrósł z 44% do 93%. Wyniki te ostatecznie rozgromiły wrogię teorię o niemożności budowania socjalizmu w jednym kraju.

Podstawowym ekonomicznym zadaniem drugiej pięciolatki (1933 —

1937) było przeprowadzenie rekonstrukcji technicznej całej gospodarki narodowej na bazie radzieckiego przemysłu budowy maszyn, a głównym politycznym zadaniem tego okresu była ostateczna likwidacja elementów kapitalistycznych, unicestwienie przyczyn powstawania różnic klasowych i eksploatacji człowieka przez człowieka. Zaznaczywszy, że pierwszą pięciolatkę cechował patos budowania, Stalin mówił o drugiej pięciolatkę: „Ale teraz to nie wystarczy. Teraz powinniśmy to uzupełnić patosem opanowania nowych zawodów i nowej techniki, poważnym podwyższeniem wydajności pracy, poważnym zmniejszeniem kosztów własnych. To jest obecnie najważniejsza sprawa“ (Stalin, Zagadnienia leninizmu, wyd. 11, str. 378).

Wyniki drugiej pięciolatki: Produkcja przemysłowa zwiększyła się 2,2 raza; w r. 1937 przeszło 80% całej produkcji pochodziło z przedsiębiorstw nowowytbudowanych lub zrekonstruowanych w ciągu drugiej pięciolatki; pod względem techniki przemysł radziecki zajął drugie miejsce na świecie; zbiory zbóż w r. 1937 dały 7,3 m.ld pudów; wydajność pracy wzrosła o 82% (według planu powinna była wzrosnąć o 65%); klasy wyżykujące zostały zlikwidowane i w zasadzie zbudowano socjalizm — pierwszą fazę komunizmu.

Trzecią pięciolatką Związek Radziecki wkroczył w nową fazę rozwoju historycznego, w której miała być dokończona budowa bezklasowego, socjalistycznego społeczeństwa i miało rozpocząć się stopniowe przechodzenie od socjalizmu do komunizmu. Oznaczało to dopędzenie i wyprzedzenie głównych krajów kapitalistycznych — pod względem ekonomicznym, tj. pod względem wielkości produkcji przemysłowej, przypadającej przeciętnie na głowę ludności. Tak ujął Stalin zadanie gospodarcze trzeciej pięciolatki.

W ciągu półczwarta roku lud radziecki pod przewodnictwem partii bolszewickiej osiągnął ogromne sukcesy na drodze do celu wytkniętego przez owe zadania gospodarcze trzeciej pięciolatki. Pięciolatka została przerwana przez napad hitlerowskich Niemiec na Związek Radziecki.

Pod kierownictwem Stalina dokonało się szybkie przestawienie gospodarki radzieckiej na tory wojenne. Gospodarka radziecka podczas Wojny Narodowej jeszcze raz wykazała wyższość socjalistycznego systemu planowego go. podarcowania. Potwierdziło się również w pełni epokowe znaczenie przedwojennych stalinowskich pięciolatek, stworzyły bowiem one warunki materialne dla aktywnej obrony kraju i dla pogromu faszystowskich najeźdźców.

Po zwycięskim zakończeniu wojny Związek Radziecki wrócił do pracy pokojowej. Powojenna pięciolatka stalinowska (1946 — 1950) przewidyje nie tylko odbudowę go. podarki narodowej, ale przekroczenie poziomu już osiągniętego przez nią przed

wojną. W r. 1950 produkcja globalna całego przemysłu powinna według planu osiągnąć sumę 205 mld. rubli (wg. cen z r. 1926/27). Nie ulega dziś wątpliwości, że zadania planu pięcioletniego będą wykonane przedterminowo. Już w r. 1948 produkcja przemysłowa przekroczyła poziom przedwojenny o 18%, a dochód narodowy — o 16%. Według planu pięcioletniego wielkość produkcji przemysłowej powinna była w październiku 1949 r. przekroczyć poziom z r. 1940 o 48%. W rzeczywistości już w październiku r. 1949 produkcja przekroczyła o przeszło 50% przeciętną miesięczną produkcję w r. 1940. Globalne zbiory zbóż i głównych kultur technicznych przekroczyły przedwojenny poziom.

Pierw kończy swój artykuł w następujący sposób:

„Wielkie plany stalinowskie zdobyły ogromny międzynarodowy autorytet. Dziś nie tylko Związek Radziecki buduje planowo swoją gospodarkę. Kraje demokracji ludowej opierając się na wielkim doświadczeniu i pomocy Związku Radzieckiego budują u siebie podstawy socjalizmu i osiągnęły już poważne sukcesy w planowaniu gospodarki narodowej. Opierając się na doświadczeniu Związku Radzieckiego kraje demokracji ludowej sporządzają swoje plany rozwoju gospodarczego w taki sposób, aby zabezpieczyć nieustanny wzrost socjalistycznego sektora gospodarki narodowej, socjalistyczne przeobrażenie produkcji drobnorolniczej, przy jednoczesnym ograniczeniu, a następnie zlikwidowaniu elementów kapitalistycznych. Krocząc tą drogą, kraje demokracji ludowej mają zapewnione zwycięstwo socjalizmu we wszystkich dziedzinach gospodarki narodowej, albowiem jest to droga wypróbowana i sprawdzona przez wielkie doświadczenie stalinowskich planów budowy socjalizmu w ZSRR“.

Poza wyżej omawianym artykułem na ostatni numer „Planowe Chozajstwo“ w r. 1949 składają się:

„Gratulacje CK WKP (b) i Rady Ministrów ZSRR dla Towarzysza Stalina, wielkiego wodza i nauczyciela, kontynuatora nieśmiertelnego dzieła Lenina“.

Artykuł wstępny — „Wielki wódz i nauczyciel pracujących całego świata“.

Akad. S. Wawilow — „Nauka stalinowskiej epoki“.

J. Kuźminow — „Wielka twórcza siła pracy socjalistycznej“.

J. Sollertynskaja — Dwudziestolecie przemówienia J. W. Stalina: „Zagadnienie agrarnej polityki w ZSRR“.

A. Leontjew — „Rozwój leninowskiej teorii imperializmu przez towarzysza Stalina“.

WYDAWNICTWA NADEŚLANE

EKONOMIA POLITYCZNA SOCJALIZMU W DZIEŁACH LENINA I STALINA — **L. Lecniew członek korespondent Akademii Nauk ZSRR** — tłumaczyła Maria Kowalewska — Biblioteka Ekonomiczna — Książka i Wiedza, Warszawa 1949 str. 54.

PRZYCZYNEK DO ZAGADNIENIA ROZWOJU MONISTYCZNEGO POJMOWANIA DZIEJÓW — **Jerzy Plechanow (N. Beltow)** — przekład Romany Granas — Biblioteka Socjalizmu Naukowego — Książka i Wiedza, Warszawa 1949 r., str. 276.

PAWŁÓW A MATERIALIZM DIALEKTYCZNY — **E. Asratjan** — Książka i Wiedza, Warszawa 1949 r., str. 32.

NARZUCIMY IMPERIALISTOM POKÓJ — **Roman Kornecki** — Książka i Wiedza — Warszawa 1949 r., str. 82.

POLSKA LUDOWA A KOSCIÓŁ KATOLICKI — Książka i Wiedza, Warszawa 1949 r., str. 86.

WYBRANE ŻYWOTY KSIĄŻĄT KOŚCIOŁA POLSKIEGO — **Zdzisław Mierzyński** — Książka i Wiedza, Warszawa 1949 r., str. 148.

TAJEMNICE WYDAJNOŚCI MOJEJ PRACY — **Józef Nierychio** — Biblioteka Przewodników Pracy — Książka i Wiedza, Warszawa 1949 str. 40.

URZĘDNICY DOTRZYMUJĄ KROKÓW ROBOTNIKOM — **Mieczysław Uzar** — Biblioteka Przewodników Pracy — Książka i Wiedza — Warszawa 1949 r., str. 42.

MOJE DOŚWIADCZENIA NA PAROWOZIE — **Paweł Kocot** — Biblioteka Przewodników i Racjonalizatorów w Komunikacji — Główny Komitet Współzawodnictwa Pracy przy Zarządzie Głównym Z. Z. K. — Warszawa 1949 str. 32.

PRZEPISY O USTALANIU I KONTROLI CEN — USTAWODAWSTWO GOSPODARCZE — Teksty, tom I — Polskie Wydawnictwa Gospodarcze — Warszawa 1949 str. 222.

DOSTAWY I ROBOTY — USTAWODAWSTWO GOSPODARCZE — Teksty, tom II — Polskie Wydawnictwa Gospodarcze — Warszawa 1949 r. str. 73.

JEDNOLITY PLAN KONT — Dla państwowych przedsiębiorstw przemysłowych podległych Ministerstwom: Górnictwa i Energetyki, Przemysłu Ciężkiego, Przemysłu Lekkiego, Przemysłu Rolnego i Spożywczego obowiązujący od dnia 1 stycznia 1950 r. — Państwową Komisją Planowania Gospodarczego —

Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Warszawa 1949 r., str. 94.

KOMENTARZ DO JEDNOLITEGO PLANU KONT — Biblioteka Biura Organizacji Rachunkowości — Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Warszawa 1949 r., str. 360.

TECHNIKA OPERACYJNA I RACHUNKOWOŚĆ W BANKU PRZEMYSŁOWYM ZSRR — **S. L. Jampolskij** — przełożył z rosyjskiego inż. Włodzimierz Skoraszewski — Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Warszawa 1949 r., str. 264.

NAJWAŻNIEJSZE WIADOMOŚCI O AKREDYTYWIE DOKUMENTOWEJ W OBROTCIE ZAGRANICZNYM — opracował **Jan Raue** — Bank Handlowy w Warszawie — Warszawa 1949 r., str. 92.

ERRATA

W artykule Br. Minca pt. „Metoda, zadania i zasady planowania“, drukowanym w nr 1 „Gospodarki Planowej“ na str. 9, 1-sza szpalta wiersz 11 od góry, został opuszczony w druku jeden wiersz. Odpowiednie zdanie powinno brzmieć:

„Np. plan rozbudowy społecznej sieci handlu detalicznego oddziałuje na zasięg sektora kapitalistycznego w gospodarce narodowej, na przechwytywanie w handlu przez kapitalistów produktu dodatkowego wytworzonego w gałęziach produkcji materialnej, na poziom życia klasy robotniczej; ustalenie stałych planowych cen na zboże polepsza położenie biednego i średniego chłopstwa, zmniejsza szanse spekulacji ze strony elementów kapitalistycznych w handlu i bogaczy wjejskich na niekorzyść mas biednego i średniego chłopstwa oraz konsumentów miejskich“.

„Gospodarka Planowa“ Miesięcznik, Cena numeru pojedynczego 250 zł.

Organ PKPG.

Wydawca: P. P. W. „Polskie Wydawnictwa Gospodarcze“.

Redaguje: Kolegium Redakcyjne.

Redaktor naczelny dr St. A. Majewski.

Adres Redakcji: Warszawa, Pl. Trzech Krzyży 5.

Redaktor naczelny przyjmuje we wtorki, środy i czwartki od godz. 12—14.

Sekretariat Redakcji czynny codziennie od godz. 8 — 15. Tel. Redakcji: 8-50-74.

Adres Administracji: Warszawa, ul. Młodzieży Jugosłowiańskiej 15, tel. 8-20-22.

Konto w PKO nr 1-4831.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi: normalna (dla instytucji, przedsiębiorstw, samorządów itp.) kwartalnie zł 750.—; półrocznie zł 1.500.—; rocznie zł 3.000.—; ulgowa (dla pracowników i studentów) kwartalnie zł 450.—; za granicą kwartalnie zł 850.—.

Odbito w drukarni RSW „Prasa“ Al. Jeruzolimskie 125. Nr. zam. 419.11/II.50. B-103655.